

Souhrnná výzkumná zpráva

Výsledky výběrového šetření RESTABUS

**Inovativní cesty definice, měření prevalence
a řešení seniorského abusu v ČR**

Autorský kolektiv

Mgr. et Mgr. Klára Reimerová

Mgr. et Mgr. Marcela Petrová Kafková, PhD.

Mgr. Lucie Vidovičová, PhD.

Souhrnná výzkumná zpráva

Výsledky výběrového šetření RESTABUS

**Inovativní cesty definice, měření prevalence
a řešení seniorského abusu v ČR**

Autorský kolektiv

Mgr. et Mgr. Klára Reimerová

Mgr. et Mgr. Marcela Petrová Kafková, PhD.

Mgr. Lucie Vidovičová, PhD.

Tým projektu RESTABUS

Lucie Vidovičová, Marcela Petrová Kafková, Klára Reimerová, Zdeněk Kalvach, Jan Lorman,
Tereza Žilová, Lukáš Mareček, Aneta Mundok Nitschová, Jana Řeháková Fučíková,
Jaroslava Prchalová, Tereza Řeháková, Emílie Jašová, Petra Masopust Šachová

Tato souhrnná výzkumná zpráva byla vytvořena se státní podporou Technologické
agentury ČR v rámci projektu „Inovativní cesty definice, měření prevalence a řešení
seniorského abusu v ČR (včetně přenosu mezinárodních postupů dobré praxe)“
TL05000516 Program ÉTA. <https://www.fss.muni.cz/vyzkum/resene-projekty/61207>

Doporučená citace

Reimerová, K., Petrová Kafková, M., Vidovičová, L. (2023). *Výsledky výběrového šetření
RESTABUS Inovativní cesty definice, měření prevalence a řešení seniorského abusu v ČR.
Souhrnná výzkumná zpráva*. Brno: Masarykova univerzita.

Text neprošel jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-280-0475-0 (online ; pdf)

<https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M280-0475-2023>

Obsah

Úvodní poznámky.....	8
SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ.....	10
1 DEFINICE PROBLÉMU A TYPY EAN.....	12
1.1 Definice násilí a špatného zacházení se seniory (EAN).....	12
1.2 Formy EAN.....	12
Zanedbávání.....	12
Finanční násilí.....	12
Emoční a psychické násilí	13
Sexuální násilí.....	13
Fyzické násilí.....	13
Omezování osobních práv	13
Šmejdi, nekalé praktiky, zneužití důvěry (nejen) na internetu.....	14
Špatné zacházení mimo domov.....	14
Svědectví EAN / sekundární viktimizace.....	14
Ostatní formy EAN	14
2 METODOLOGIE.....	15
Návod na čtení tabulek.....	15
Tabulky v těle výzkumné zprávy	15
Tabulky v datovém katalogu (codebook).....	17
2.1 Výzkumné otázky.....	18
2.2. Vývoj dotazníku	18
2.3 Sběr dat	19
2.4 Metody analýzy	19
2.5 Charakteristika respondentů	19
3 VÝSLEDKY PREVALENČNÍ STUDIE SYNDROMU EAN	21
3.1 Výskyt EAN v České republice.....	21
Celková míra prevalence.....	21
Emoční a psychické násilí	24
„Šmejdi“	24
Finanční násilí.....	25
Svědectví zanedbávání a násilí (sekundární viktimizace)	25

Násilí mimo domov a ve veřejném prostoru	26
Omezování osobních práv a svobod.....	27
Zanedbávání.....	28
Sexuální násilí.....	29
Fyzické násilí.....	30
3.2 Kombinace různých forem EAN	31
3.3 Faktory zvyšující riziko výskytu EAN	34
Věk	34
Pohlaví.....	35
Ekonomická aktivita.....	36
Počet lidí v domácnosti.....	38
Finanční situace domácnosti.....	39
Subjektivní zdraví.....	40
Využívání pečovatelské služby.....	43
3.4 Označení původce násilí (pachatelé/osoby ohrožující)	46
3.5 Kvalita života ohrožených osob (obětí)	47
Emoce a důsledky pociťované po prožitém EAN.....	47
Vyrovnání se s incidenty – aktuální pocity vzhledem k prožitému EAN.....	50
3.6 Potřebná podpora a pomoc	52
Nahlášení incidentu EAN	52
Důvody k nehlášení incidentu EAN	53
Komu se senioři s prožitým incidentem EAN svěřili	53
Pomohlo nahlášení incidentu EAN?	54
Koncentrace a intenzita prožitých EAN v souvislosti s nahlášením.....	55
3.7 Kvalita života po prožitém EAN.....	56
Životní pohoda	56
Osamělost.....	57
Mezilidská důvěra.....	58
4 POSTOJE K PROGRAMŮM RESTORATIVNÍ JUSTICE V KONTEXTU ŘEŠENÍ EAN	59
5 DATOVÝ KATALOG (CODEBOOK)	63
Demografické údaje	63
Obecné informace.....	64
Kvalita života a životní pohoda	67

Souvislosti.....	70
Zanedbávání.....	73
Finanční násilí.....	79
Emoční, fyzické a sexuální násilí.....	80
Osobní práva a svobody.....	85
Nekalé praktiky / Šmejdi.....	87
EAN ve veřejném prostoru.....	88
Svědectví EAN.....	90
Důsledky EAN.....	91
Nahlášení EAN.....	95
Restorativní justice.....	98
Tazatelský blok.....	101
Prevalence EAN podle sídla.....	102
6 PŘÍLOHY.....	104
Dotazník.....	105
Inspirativní zahraniční studie EAN.....	130
Abuse and Health Among Elderly in Europe (ABUEL).....	130
Prevalence Study of Abuse and Violence against Older Women (AVOW).....	130
Irish National Prevalence Study.....	131
Vybrané zdroje.....	133

Úvodní poznámky

V textu hoříme o „**seniorech**“, čímž myslíme muže-seniory i ženy-seniorky, případně osoby identifikující se jako nebinární, osoby vyššího věku, resp. starší dospělí. Tyto pojmy využíváme v textu synonymicky. Pro zjednodušení toku textu využíváme generická maskulina i pro označení vybraných aktérů (respondent apod.), ale i nás jako autorek. Hovoříme o obětech, přeživších, o násilných osobách, agresorech, pachatelích, původcích násilí, o osobách ohrožených a ohrožujících. Všechny takto označované osoby mohou být lidé různého pohlaví, genderu, věku, vzdělání, socioekonomického postavení a dalších viditelných i skrytých charakteristik. V některých případech se může jednat i o osoby, které z historického, věcného nebo situačního hlediska naplňují definici oběti i agresora zároveň. Naše jazykové volby a generická označení používaná v textu tuto **heterogenitu obsahují implicitně**. Dále používáme pojem „násilí“ jako jazykovou, resp. čtenářskou zkratku pro komplexní fenomény, které v textu níže definujeme.

Pro přehlednost se v textu držíme zkratky „EAN“, případně hovoříme o „**fenoménu EAN**“ jako o společenském, komplexním problému. V příbuzném významu pak užíváme i koncept „syndrom EAN“. Tím odkazujeme k medicínskému pojmu „syndrom“, který má typické, časté a významné příznaky (symptomy) a jejich soubory, má obvykle mnohočetné a různě kombinované příčiny, vyznačuje se multikauzální etiologií, chronickým průběhem, omezením pacientovy nezávislosti (má funkční závažnost) a neexistují pro něj jednoduchá řešení (kauzální léčení). Ve výzkumu jsme sledovali primárně **prevalenci**, tedy výskyt určitého jevu v určité populaci za určitý čas.

Cílem této výzkumné zprávy je seznámit čtenáře z řad odborné i laické veřejnosti se základními výsledky výběrového šetření (výzkumu) realizovaného v projektu RESTABUS. Tento projekt je ve svém zaměření na zmapování násilí a špatného zacházení se seniory unikátním a prvním svého druhu i rozsahu v ČR. V konkurenci mezinárodního výzkumu, kde již podobné prevalenční studie proběhly, je představovaný výzkum doplněn o problematiku vnímané prevalence EAN ve veřejném prostoru a o zachycení postojů k restorativní justici. Projekt tak nejen mapuje, do jaké míry se v Česku násilí a špatné zacházení se seniory vyskytuje, ale zjišťuje také postoje seniorů k funkčnosti dostupných forem pomoci a naznačuje směr jejich možného dalšího rozvoje.

Častou obavou je, zda je tento typ výzkumu a získaných dat schopný zachytit na jedné straně všechny výskyty, a na straně druhé, zda nedochází k dezinterpretaci vybraných konceptů nebo nadhodnocování určitých jevů (např. *pokud seniorka neobdrží denně tři telefonáty od rodiny považuje se za týranou*). Obáváme se, že neexistuje spolehlivý mechanismus, jak tyto možné zdroje chyb kvantifikovat a ošetřit. Zároveň máme za to, že se tyto dvě „chyby ve vzorku“ mohou, přinejmenším do určité míry, vzájemně vyrušovat. Je možné, že došlo k nadhodnocení vybraných jevů, zároveň je ale také zřejmé, že tazatelé nemohli hovořit s lidmi, kteří byli, nebo bohužel stále ještě jsou, v obtížné situaci a nemohou o tom s nikým hovořit. Učinili jsme proto informované rozhodnutí, že prevalenční data můžeme považovat za spolehlivá. Další koncept, který naše rozhodnutí podporuje, je tzv. Thomasův teorém, tedy že pokud je nějaká situace definovaná lidmi jako reálná, stává se reálnou ve svých důsledcích. I pokud se tedy v očích

vnějších hodnotitelů může zdát, že určitá situace nenaplnuje představu o špatném zacházení nebo podryvání důstojnosti, pro osobu v ohrožení její vlastní vnímání situace může vést ke stejným prožitkům a důsledkům, jako u jiných obětí.

V první části této zprávy krátce vymezujeme fenomén EAN a jeho formy, které jsme zkoumali, přičemž se zde do značné míry opíráme další naši projektovou publikaci „Metodika: Široká definice seniorského abusu. Fenomén týrání, násilí, zanedbávání a dalšího nevhodného jednání a zacházení s muži a ženami ve vyšším věku (EAN). Typologie, detekce, prevence a intervence“ (dostupné zde: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/2261>). Následuje metodologická část zaměřená na výzkumné otázky, vývoj dotazníku, sběr dat a metody analýzy.

Srdce výzkumné zprávy tvoří kapitoly, které podrobně mapují výskyt násilí a špatného zacházení se seniory, včetně kombinace různých činů násilí, rizikové faktory charakteristické pro oběti, seznam nejčastěji označovaných původců násilí, a aspekty kvality života po prožitém abusu. Tato část je pak uzavřena výsledky postojových otázek (nejen osob ohrožených) k řešení situace pomocí programů restorativní justice. Následuje **datový katalog** (tzv. *codebook*). V něm jsou uvedeny všechny popisné výsledky ve třídění podle kategorií pohlaví a věku, a ve vybraných případech i dle dalších relevantních indikátorů (kraj, velikost sídla, status oběti). V přílohách je dále vložen použitý výzkumný nástroj – **dotazník**, na základě kterého byla data získána. Aby bylo zjevné, jak jsme při jeho konstrukci postupovali, připojujeme i přehled tří zahraničních výzkumných nástrojů, kterými jsme se při sestavování toho českého inspirovali.

Tento text shrnuje empirické výsledky reprezentativního šetření provedeného v seniorské populaci ČR, jehož výsledkem je i **datový soubor**. Ten je pro účely sekundárních analýz k dispozici na vyžádání u autorek studie podle principů otevřené vědy.

Další zdroje k tématu pak lze vyhledat na těchto adresách:

Projekt RESTABUS (záložka Publikace):

<https://www.fss.muni.cz/vyzkum/resene-projekty/61207>

Centrum pro výzkum stárnutí FSS MU: <https://starnuti.fss.muni.cz/>

Gerontologický institut, o.p.s.: <https://www.giops.cz/restabus>

Institut pro restorativní justici, z.s.: <https://restorativni-justice.cz/projekty/restabus/>

SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

1. Jaká je prevalence týrání, násilí, špatného zacházení, zanedbávání a podrývání důstojnosti seniorů (EAN) v České republice?

Podle výsledků studie RESTABUS fenoménem EAN v ČR ve svém nejbližším okolí trpí více jak 30 % seniorů a senierek starších 65 let žijících doma (tedy mimo institucionální péči), a to bez ohledu na pohlaví. Prevalence přesahuje 40 % pokud zahrneme i formy EAN odehrávající se ve veřejném prostoru nebo které zažívají jako svědkové a svědkyně (sekundární oběti). Výskyt zahrnuje všechny sledované formy EAN, tj. fyzické a psychické násilí, materiální a finanční násilí, omezování osobních svobod, podrývání důstojnosti, sexualizované násilí, násilí na internetu, viktimizaci a některé další. Prevalence v rámci různých forem EAN se pohybuje od 0,1 % (lékové násilí, násilí léků pro získání kontroly nad obětí) po 15 % (podrývání důstojnosti). V populaci to odpovídá přibližně 2169 až 325 366 osobám ročně. Kvalifikovaně lze odhadnout, že takto vysoký výskyt násilí s nízkou mírou vnímané podpory obětí představuje významné společenské náklady, a to včetně fiskálních. Řešení problematiky EAN tak může výrazným způsobem podpořit nejen lepší naplňování lidských práv starších dospělých, jejich ochranu a vymahatelnost, ale přispěje i k udržitelnosti jako klíčovému cíli vyspělých evropských společností.

2. Jaké jsou nejběžnější kombinace různých forem EAN?

Různé formy EAN mají tendenci se vyskytovat společně. Asi nejvíce se to týká fyzického týrání, které na sebe váže i všechny ostatní typy incidentů. Určitou výjimkou je problém nekalých praktik (tzv. šmejdi), který je o něco častější u mužů, případně u seniorů, kteří jsou online a jsou ještě v pracovním procesu.

3. Jsou někteří senioři ve větším ohrožení syndromem EAN než jiní?

EAN se zdá postihovat seniory napříč různými charakteristikami, jedinou výjimkou výrazně zvyšující riziko u více typů EAN je vysoký věk (85+). V případě EAN ve venkovním prostoru jsou nadrepresentovány osoby žijící v jednočlenné domácnosti, v případě jiných typů jsou to naopak osoby žijící ve vícečlenných domácnostech. Je proto potřeba opustit představu, že se jedná výhradně o problém osamělých seniorů.

4. Kdo jsou pachatelé EAN?

Pachatelem EAN se může stát kdokoliv, bez ohledu na pohlaví a bez ohledu na blízkost k osobě v ohrožení. Jako ohrožující osoby byly respondenty označovány ty, které žijí ve společné domácnosti, i ty, které tam jen dochází. Typ označených původců násilí se liší podle formy EAN – (dospělé) děti se častěji dopouštějí zanedbávání (neposkytování potřebné pomoci), partneři a partnerky jsou častěji označovány u případů omezování osobních práv a svobod. U fyzického,

sexuálního a emočního násilí je v datech nezvykle velký podíl vynechaných odpovědí, kdy respondenti nechtěli typ pachatele uvést.

5. Jaké je míra hlášení/svěření se s prožitým incidentem EAN?

Pouze 24 % seniorů, kteří prožili nějaký EAN incident o tom s někým mluvilo. Zdůvodňovali to především tím, že nevěří, že by jim někdo chtěl nebo mohl pomoci; jsou ochromeni pocity studu a obviňují sami sebe z toho, co se stalo; trpí stereotypem, že „špinavé prádlo se pere doma“, že se jedná pouze o individuální problém. V neposlední řadě jsou ve strachu z odplaty a žijí v kontinuální závislosti na ohrožující osobě. Je tedy zřejmé, že doposud řešené případy jsou jen přísloušnou špičkou ledovce.

6. Jaké důsledky má zkušenost s EAN pro oběti?

Jako každé jiné násilí, je i incident EAN spouštěčem řady nežádoucích efektů. Respondenti hovoří o významném snížení mentální pohody i fyzického zdraví a narušení sociálních vazeb. Objevují se pocity bezmoci, napětí a hněvu, oběti mají narušený spánek, trpí depresemi a úzkostmi. Pro řadu z nich je to stále palčivý problém, který je ani s časovým odstupem neopouští. Jejich výhled do budoucnosti, vědomí smyslu, štěstí a pocity osamělosti, jako indikátory kvality života, vykazují významně horší výsledky než u seniorních osob, které EAN neprožily.

7. Jaký je postoj českých seniorů k možnosti řešit důsledky EAN pomocí programů restorativní justice?

Třicet procent dotázaných vidí potenciál v programech restorativní justice, které umožňují obětem, pachatelům a dalším členům komunity setkání v bezpečném prostředí za přítomnosti profesionálního mediátora. Tyto programy jsou zaměřené na posilování obětí a vytváření příležitostí, které budou identifikovat a sanovat její potřeby, a zároveň dají možnost pachateli převzít odpovědnost za své jednání a způsobené škody. Tyto programy se v ČR pilotují a respondenti ve svých postojích odrážejí jejich potenciál i pro řešení EAN.

1 DEFINICE PROBLÉMU A TYPY EAN

1.1 Definice násilí a špatného zacházení se seniory (EAN)

Výzkumný projekt RESTABUS se zabýval násilím a špatným zacházením se seniory neboli fenoménem EAN – fenoménem týrání, násilí, zanedbávání, špatného zacházení a podrývání či ohrožování důstojnosti starších lidí, které definujeme takto:

Týrání, násilí, zanedbávání seniorů a špatné zacházení s nimi (tzv. elder abuse and neglect, EAN) je **jednorázové** nebo **opakované**, záměrné nebo nezáměrné **jednání** nebo **nečinnost** vůči člověku vyššího věku, typicky ve vztahu odůvodněně očekávatelné důvěry, v jehož důsledku **došlo ke škodě či újmě** fyzické, psychické, sociální, materiální, právní nebo mravní, případně k jejich kombinaci. Důsledkem tohoto jednání či nečinnosti může být kromě ohrožení majetku, zdraví, života, svobody nebo lidské důstojnosti **také vznik či prohloubení** situační, dočasné nebo celkové **zranitelnosti** člověka. Výše definované jednání či nečinnost může, ale nemusí naplňovat skutkovou podstatu trestného činu. Jeho původci mohou být jednotlivci, instituce či společenské prostředí.

Pozn. Definice fenoménu EAN RESTABUS přijatá Výborem pro práva starších osob Rady vlády pro lidská práva dne 1. 6. 2022

1.2 Formy EAN

Výše zmíněná definice fenoménu EAN je ze své podstaty obecná, a proto při aplikaci do empirického zkoumání je nutné vydefinovat, jaké druhy (formy) EAN bude daný výzkum zahrnovat. Proto zde vymezujeme jednotlivé formy EAN, které jsme do výzkumu zařadili, a které naopak zůstaly mimo náš výzkumný záběr.¹

Zanedbávání

Zanedbávání charakterizujeme jako odpírání či selhání plnit pečovatelské/ošetrovatelské závazky, bez ohledu na to, zda jde či nejde o vědomý a úmyslný pokus způsobit starému člověku tělesné či duševní potíže a ohrožení. Dále se může jednat o nedostatečné jednání k uspokojení potřeb starších lidí, včetně potřeby bezpečí, lásky, přijetí. Platí zde přímá úměra – čím je závislejší starší člověk na péči okolí, tím více mu zanedbávání péče může uškodit. Konkrétním projevem může být odmítnutí nebo neposkytnutí životních potřeb jako jídlo, oblečení, přístřeší, osobní hygiena atp.

Finanční násilí

Finančním násilím chápeme nezákonné nebo neoprávněné užívání majetku nebo aktiv seniora a také protiprávní či nepřiměřené využívání či přivlastňování majetku a zdrojů starších osob. Konkrétním projevem může být nelegální nebo nesprávné použití nebo zneužití majetku starší

¹ Zde uvedené definice jsou přebrány z publikace: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/2261>.

osoby, nucené změny jeho závěti, odmítnutí práva přístupu k osobním finančním prostředkům a jejich kontrola, finanční podvody a podvody systémů, uvádění v omyl nebo donucování k podpisu jakéhokoli dokumentu (např. smlouvy nebo závěti) atp.

Emoční a psychické násilí

Emoční a psychické nebo také citové či verbální násilí je definováno jako působení duševní úzkosti, utrpení, bolesti nebo strachu. Důležitým aspektem citového násilí je vysoká míra subjektivního vnímání jeho projevu. To, co pro jednoho člověka znamená běžné chování, nad kterým se ani nepozastaví, může mít pro jiného devastující důsledky. Mezi projevy patří například verbální agrese, urážky, vyhrožování, snižování sebevědomí, ale také třeba zesměšňování, ignorování, lhaní nebo zdůrazňování nepotřebnosti, nadbytečnosti a obtížnosti seniorů pro své okolí.

Sexuální násilí

Mezi sexuální násilí zařazujeme jakýkoli nekonsenzuální sexuální kontakt se starší osobou, sexuální kontakt s osobou neschopnou dát souhlas. Zahrnuje mj. nechtěné dotyky a sexualizované narážky, všechny druhy sexuálního napadení nebo použití násilí, jako je znásilnění, sodomie, nucená nahota a sexuálně explicitní fotografování, případně vystavování starší osoby takovým obsahům bez jejího souhlasu.

Fyzické násilí

Fyzické nebo také tělesné násilí je použití fyzické akce, která může mít za následek zranění, fyzickou bolest nebo poškození. Je takovou formou, která je ve svých důsledcích často nejlépe viditelnou, tedy nejlépe rozpoznatelnou.

Může se vyskytovat ve formě aktivního či pasivního jednání, resp. nejednání. Za aktivní fyzické týrání považujeme brachiální násilí (prováděné pažemi, příp. dalšími končetinami a částmi těla) ve všech možných formách. Pasivní podoba týrání (tzv. pasivní agrese) se projevuje v neposkytnutí či nepřivolání pomoci a/nebo úmyslné nezabránění hrozícímu poranění. Zařadit sem můžeme i neposkytnutí odpovídajícího typu zdravotních pomůcek, které má za důsledek zhoršení zdraví a/i snížení důstojnosti, či soběstačnosti. V neposlední řadě se také může jednat o fyzické omezení svobodného pohybu, jako třeba zamčení v domácnosti či místnosti, zanechání na klozetové židli, „zablokování“ seniora na křesle např. úmyslným položením tácu s jídlem/nádobím apod.

Omezování osobních práv

Jako speciální případ syndromu EAN jsme vyčlenili i omezování osobních práv. Jedná se zejména o situace, kdy je seniorovi zabraňováno trávit svůj volný čas tak, jak by si přál, je omezován jeho kontakt s ostatními lidmi, je bráněno v možnosti rozhodovat o běžných věcech týkajících se jeho vlastního života, či zamezování odchodu z domu a narušování soukromí.

Šmejdi, nekalé praktiky, zneužití důvěry (nejen) na internetu

Výraz „šmejdi“ je zlidovělým pojmem pro nekalé praktiky (původně pouze obchodní), který odkazuje na pachatele, jež zneužívají důvěry starších osob tím, že se jim buďto osobně vetřou do domácnosti a typicky donutí seniory uzavřít nevýhodnou smlouvu (např. na elektřinu, na koupi nějakého produktu) nebo totéž provedou online. Může jít také o vyděračské emaily nebo třeba podvodné platební brány na internetu. Zpravidla se jedná o činy páchané lidmi, kteří nejsou obětmi blízké. Ve zbytku textu zachováváme zkrácený název tohoto typu syndromu EAN „šmejdi“.

Špatné zacházení mimo domov

Je důležité si uvědomit, že všechny formy EAN mohou být spáchány nejen osobou blízkou, ale také osobami, které se staršími lidmi přicházejí do styku ve veřejném prostoru. Může to být například nemocniční a rehabilitační personál, lidé na veřejném prostranství (například v MHD, kolemjdoucí), nebo třeba zaměstnanci úřadů.

Svědectví EAN / sekundární viktimizace

I svědectví jakékoli formy EAN může dostat staršího člověka do rizika sekundárního traumatu – obav, že se to může stát i jemu/jí, výčitky, že jako svědek nezasáhl apod. Proto jsme do našeho výzkumu zahrnuli i nepřímý zážitek EAN – skrze jeho svědectví.

Ostatní formy EAN

Výše zmíněné kategorie EAN nejsou zdaleka vyčerpávajícím výčtem. Pro úplnost zde proto krátce zmíníme i formy EAN, které jsou detailněji rozpracovány v dalších výstupech RESTABUS, ale kterým nebyla věnována empirická pozornost v rámci zde prezentovaného výzkumného šetření vzhledem k jejich obtížné měřitelnosti na základě výpovědi respondentů (obětí). Mezi tyto další formy EAN můžeme zařadit **opuštění** (dezerce), které je ve své podstatě velmi blízké konceptu zanedbávání, nicméně na straně pachatele je vždy úmyslné. Dalším případem EAN je **sebe-zanedbávání**, kdy starší člověk svým chováním ohrožuje své zdraví nebo bezpečí. V tomto případě se však nejedná o vědomé rozhodnutí starší osoby takto činit s účelem ohrožit své zdraví nebo bezpečí. U **systémového násilí** se jedná o formu EAN, kdy selže společenský systém, který by starším lidem měl poskytovat podporu a péči. Jde o marginalizaci starších osob v institucích nebo v sociální a ekonomické politice a její praxi, které vede k nespravedlivému přidělování zdrojů. Týká se také diskriminace v poskytování služeb a jejich přidělování. U **ekonomického násilí** se jedná o omezování majetkových práv starších osob hospodářskými, sociálními a politickými strukturami a ageistická legislativní opatření, která ospravedlňují či nepřímo podporují násilí a týrání. Posledním typem je **komunitní násilí**, které postihuje starší osoby v teritoriálně, tematicky či ideově vymezených komunitách.

2 METODOLOGIE

Návod na čtení tabulek

Tabulky v těle výzkumné zprávy

V titulku tabulky vždy uvádíme, o jaký problém se jedná, popřípadě jaké další proměnné (ukazatele) u daného aspektu sledujeme. V záhlaví tabulky zkráceně opakujeme titulek, a přidáváme údaj, zdali se jedná o řádková či sloupcová procenta. To nám dává návod, jak můžeme čísla v tabulce mezi sebou srovnávat. Pokud jde o sloupcová procenta, dává součet procent vždy 100 % ve sloupcích a hodnoty tak můžeme srovnávat v řádku. Pokud jsou procenta řádková, pak se součet procent rovná 100 % v řádcích, a srovnávání hodnot provádíme naopak ve sloupcích. Uvedme si příklad. Z naší vzorové tabulky X níže můžeme vyčíst, že ze všech dotázaných seniorů jen 78 procent nepotřebuje pomoci s dopravou, dvěma procentům seniorů byla pomoc odmítnuta, 19,5 procentům byla pomoc vždy poskytnuta a 0,4 procent seniorů neodpovědělo. Tyto podíly zachycují všechny možné odpovědi na danou otázku. Zde máme v tabulce řádková procenta, můžeme je proto srovnávat ve sloupci. Například můžeme říct, že častěji byla respondentům vždy poskytnuta pomoc s dopravou (19,5 %), než jim byla pravidelně poskytována pomoc s mytím (6,6 %). Obecně platí, že ze statistického hlediska o věcném rozdílu ve srovnání sociologických dat z výběrových šetření můžeme hovořit až při matematickém rozdílu od pěti a více procentních bodů (v našem příkladu je to téměř 13 p.b., rozdíl zde tedy je). Při menších rozdílech se může jednat o tzv. výběrovou chybu. Jak však bude zřejmé z dalšího textu, v našem tématu pracujeme i s velmi malými podíly odpovědí, což je pro zkoumaný fenomén typické, a na pravidlo „rozdíl je až 5 a víc“ příležitostně rezignujeme.

Tabulka X. (vzor) Zanedbávání: Potřeba pomoci a zkušenost s jejím poskytnutím v posledním roce. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Zanedbávání (Řádková %)				
	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	Pomoc netřeba
Cestování nebo doprava	2,0 %	19,5 %	0,4 %	78,0 %
Provádění běžných domácích prací	1,5 %	15,3 %	0,6 %	82,5 %
Nákupy potravin, oblečení ...	1,4 %	16,7 %	0,3 %	81,5 %
Příprava jídel nebo stravování	0,7 %	11,8 %	0,3 %	87,2 %
Mytí nebo koupání včetně vstupu do/výstupu z vany nebo sprchy	0,4 %	6,6 %	0,3 %	92,7 %
Dávkování léků	0,3 %	4,9 %	0,1 %	94,7 %
Vstávání a ukládání do postele	0,1 %	2,2 %	0,1 %	97,5 %
Oblékání nebo svlékání	0,1 %	2,7 %	0,1 %	97,0 %
Vstup na toaletu a její použití	0,1 %	1,6 %	0,1 %	98,1 %
Celkové zanedbávání	4 %			

Některé tabulky pak v součtu sloupců či řádků tvoří nikoliv očekávatelných sto procent, ale pouze 99 %, nebo naopak 101 %, což je výsledek zaokrouhlení na celá čísla, nejedná se tedy o nezáměrnou chybu. Je-li součet procent výrazně více než 100 %, pak se jedná o otázku, kde respondenti mohli volit více odpovědí z nabízeného seznamu. Vyskytuje se to především u některých grafů, které jsme doplnili vysvětlivkami, resp. poznámkami pod obrázkem.

Ve vybraných tabulkách není v záhlaví typ zobrazených procent uveden a procenta v řádcích ani ve sloupcích dohromady 100 % nedávají. V takových případech pod tabulkou naleznete poznámku, která osvětlí, jaké odpovědi do celku chybí. Setkáte se také s podbarvením políček (buněk) v tabulce, upozorňujícím na důležitý nebo zajímavý výsledek, kterému se podrobněji věnujeme v textovém komentáři.

Ve vzorové tabulce Y vidíme, že jedno políčko tabulky zobrazuje jen výskyt jevu (EAN), čili jen tu část respondentů, kteří zažili EAN a jsou zároveň v dané věkové kategorii (tj. oběti starší 85 let). Zbytek respondentů, kteří EAN nezažili, tvoří zbývající podíl ze 100 %. Například zanedbávání zažila čtyři procenta seniorů ve věku 65–74 let, tím pádem jej 96 procent nezažilo nebo na otázku neodpovědělo – toto číslo však v tabulce explicitně neuvádíme. Podbarvená políčka tabulky u věkové kategorie 85 a více let vizuálně zdůrazňují, že tato skupina respondentů výrazně častěji (ve 38 procentech) zažila EAN než zbylé dvě věkové skupiny (do 30 procent).

Tabulka Y. (vzor) Míra výskytu EAN podle věku v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle věku				
	65–74 let	75–84 let	85 a více let	p-hodnota
Prevalence 1	29 %	25 %	38 %	<0,001
Prevalence 2	40 %	35 %	48 %	<0,001
Prevalence 3	42 %	36 %	50 %	<0,001
Zanedbávání	4 %	4 %	12 %	<0,001
Finanční	12 %	11 %	22 %	<0,001
Emoční	22 %	17 %	26 %	0,001
Fyzické	2 %	1 %	4 %	0,01
Sexuální	3 %	2 %	5 %	0,136
Omezování osobních práv	7 %	7 %	18 %	<0,001
Šmejdi	18 %	18 %	21 %	0,651
EAN ve veřejném prostoru	8 %	9 %	14 %	0,003
Svědectví	8 %	9 %	16 %	<0,001

Dopočet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovídat“).

Tabulky v datovém katalogu (codebook)

Tabulky v datovém katalogu se příliš neodlišují od těch v těle výzkumné zprávy, nicméně objevuje se u nich pár specifických doplňků. Vždy jde o představení frekvence odpovědí na jednu otázku z dotazníku, na kterou odkazujeme v záhlaví tabulky pomocí písmene Q (z angl. *Question*) a čísla otázky, které odpovídá číslování v dotazníku. Čtenář si tak může v přiloženém dotazníku (sekce Přílohy) dohledat přesné znění dané otázky. Opět uvádíme, zda se jedná o sloupcová či řádková procenta. U každé tabulky také vždy ukazujeme rozdělení odpovědí podle pohlaví a věku.

Ve vzorové tabulce Z ukazujeme rozložení odpovědí na otázku Q15, která se ptala na používání internetu. Celkově využívá internet 81 procent seniorů a seniorek v našem souboru a 19 procent ho nepoužívá. Jelikož v této tabulce zobrazujeme sloupcová procenta, můžeme srovnávat hodnoty na řádku. Můžeme tedy říct, že muži používají internet s větší četností než ženy, a to o pět procentních bodů. Dále také vidíme, že pravděpodobnost používání internetu klesá s věkem (starší senioři jej používají méně než ti mladší).

Tabulka Z. (vzor) Používání internetu. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q15 Používání internetu (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Ano	81 %	84 %	79 %	94 %	73 %	32 %
Ne	19 %	16 %	21 %	6 %	27 %	68 %

V tabulkách je také obsažena informace o celkovém počtu odpovědí, z kterých jsou dané podíly počítány. Ty se označují jako N. Tyto podíly se mohou lišit, pokud na nějakou otázku třeba více respondentů neodpovědělo (jejich odpovědi jsou tzv. *missing*), anebo – a to častěji – jsou podíly počítány pouze z nějakého podsouboru (např. podsoubor obětí; podsoubor lidí, kteří potřebují nějakou výpomoc s aktivitami v běžném životě apod.). Respondenti, pro které nebyla daná otázka relevantní, na ni nebyli dotazováni (jejich odpovědi byl tzv. odfiltrovány), a celkové N pro danou otázku/tabulku je pak nižší.

Na závěr této části upozorníme, že v kapitole, kde představujeme výsledky pro jednotlivé formy EAN, jsou tyto řazeny podle frekvence zaznamenaného výskytu, nikoliv podle závažnosti.

Doufáme, že tento exkurz, i přes svůj technicistní charakter, poslouží lepšímu porozumění prezentovaným datům, a ke zvýšení jejich využitelnosti i pro odbornou a laickou veřejnost mimo sociologickou vědeckou obec. V následujícím oddíle si stručně představíme výzkumné otázky, dotazník jako výzkumný nástroj, popíšeme sběr dat, metody analýzy a charakteristiky respondentů. Na tuto část pak již navazujeme se samotnými výsledky šetření.

2.1 Výzkumné otázky

1. Jaká je prevalence EAN v České republice?
2. Jaké jsou nejběžnější kombinace různých forem EAN?
3. Jsou někteří senioři ve větším ohrožení syndromem EAN než jiní?
4. Kdo jsou pachatelé EAN?
5. Jaké je míra hlášení/svěřování se s prožitým incidentem EAN?
6. Jaké důsledky má zkušenost s EAN pro oběti?
7. Jaký je postoj českých seniorů k možnosti řešit důsledky EAN pomocí programů restorativní justice?

2.2. Vývoj dotazníku

Pro vytvoření výzkumného nástroje – dotazníku jsme se inspirovali již dříve provedenými výběrovými šetřeními, realizovanými mezinárodními výzkumnými týmy (jejich přehled je v Příloze). Využili jsme také příležitosti naší výzkumnou strategii s autory předchozích výzkumů zkonzultovat. Následně byla provedena **pilotáž** finálního dotazníku na 50 respondentech. Na základě výsledků pilotáže byl dotazník dále upraven – zejména v jeho délce a směrem ke snížení rizika respondentova přehlčení. Výsledná matice má přes 240 proměnných. Kromě jednotlivých forem EAN, tak jak byly operacionalizovány ve výzkumu *AVOW Prevalence Study of Abuse and Violence against Older Women* (pro detaily viz Příloha), dotazník obsahuje i otázky na situace, které se staly ve veřejných prostorách/prostranstvích a online. Jsou zahrnuty události, u nichž byly jako osoby ohrožující označeny blízké osoby (rodina, domácnost, sousedství), osoby mimo blízký okruh, ale vstupující do domácnosti respondenta, anonymní „šmejdi“. Dotazník dále sledoval sadu tzv. kontextuálních proměnných, tj. indikátory kvality života, subjektivního zdraví, osamělosti apod. Stejně otázky byly pokládány ženám i mužům. Součástí jsou také standardní indikátory popisující respondenta a jeho situaci (věk, pohlaví, pracovní ne/aktivita, počet a typ osob žijících v respondentově domácnosti, schopnost vycházet s příjmy, využívání vybraných služeb a dávek (příspěvek na péči), využívání internetu. Dále byly doptávány postojové otázky na úroveň mezilidské důvěry, zkušenost s diskriminací na různých základech, a zkušenost s výraznými finančními problémy, závislostmi, zneužíváním nebo násilím v respondentově dětství a/nebo středním věku. Výběr indikátorů možných vysvětlujících či souvisejících proměnných byl proveden na základě studia akademické literatury. Tyto vztahy jsou rozpracovávány v samostatných odborných studiích.

2.3 Sběr dat

Data v terénu mezi respondenty sbírala profesionální agentura FOCUS – Centrum pro sociální a marketingovou analýzu, spol. s r. o. v období září až listopad 2022 na základě kvótního výběru (pohlaví, věk, vzdělání, velikost obce, kraj). Realizovány byly standardizované face-to-face rozhovory s využitím elektronického dotazníku v notebooku (CAPI – 2181 dotazníků) a on-line vyplňování (CAWI – 506 dotazníků) realizované přes Český národní panel. Průměrná délka rozhovoru (CAPI) byla 42 minut a online vyplňování (CAWI) 31 minut. Abychom podpořili soukromí při vyplňování a ochotu odpovídat na potenciálně citlivé otázky, části, které se věnovaly konkrétním událostem EAN, byly vždy vyplňovány samotným respondentem přímo do dotazníku. Respondent však mohl výslovně tazatele požádat o pomoc s vyplněním a v takovém případě mu byla i poskytnuta. V případě CAPI každý z tazatelů mohl označit, jaká byla vnímaná náročnost při daném rozhovoru, zda byl respondent sám a zda nedocházelo k nežádoucímu ovlivnění odpovědi ze strany jiných přítomných lidí. Tazatelé před samotným sběrem dat absolvovali školení se specialistkou z Linky důvěry Senior telefon 800 157 157. Školení se věnovalo specifikům komunikace se staršími osobami a zvládáním náročných situací, které se mohou v průběhu rozhovoru vyskytnout. Podporu 24/7 specializované linky pak mohli v průběhu sběru dat využít jak respondenti, tak i tazatelé. Každý z respondentů po rozhovoru obdržel informační letáček s kontakty, kam se lze dále (bez časového omezení) obrátit o pomoc či informace. Dotazování byli výhradně respondenti žijící doma, v komunitě. Institucionalizovaná populace (osoby žijící v domovech pro seniory, pobývajících v léčebnách apod.) není ve výzkumu zahrnuta.

2.4 Metody analýzy

V následujících kapitolách se věnujeme prezentaci základních informací o získaných datech. Využíváme k tomuto účelu primárně frekvenční analýzy a třídění druhého stupně. Pro účel této souhrnné zprávy nesledujeme složitější či kauzální vztahové analýzy, ty jsou postupně rozpracovány v odborných textech (viz webové odkazy na projektové výstupy v úvodu). Všechny odpovědi na otázky, které se v dotazníku objevily, jsou také k nalezení v přehledových tabulkách v datovém katalogu (tzv. *codebook*), kde navíc vždy ukazujeme i třídění podle pohlaví a tří věkových skupin.

2.5 Charakteristika respondentů

Výsledný výběrový vzorek čítá 2 687 respondentů ve věku 65 až 99 let. Složení seniorů a seniorek ve výběrovém vzorku podle pohlaví a věkových skupin odpovídá údajům o seniorské populaci Českého statistického úřadu z roku 2022². Tyto i další demografické charakteristiky, jako je nejvyšší dosažené vzdělání, velikost místa bydliště a kraj prezentuje tabulka 1 níže.

2 Viz zde: <https://www.czso.cz/csu/czso/seniori-v-cr-v-datech-rtm2xuji2o>

Tabulka 1. Demografické charakteristiky výběrového vzorku seniorů a seniorek. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Demografické charakteristiky		
	%	N
Pohlaví		
Muž	43 %	1156
Žena	57 %	1531
Věk		
65-74 let	58 %	1569
75-84 let	33 %	876
85+ let	9 %	242
Vzdělání		
Základní (včetně nedokončeného)	16 %	424
Střední, vyučen/a bez maturity	41 %	1101
Střední, vyučen/a s maturitou	30 %	815
Vysokoškolské	13 %	347
Velikost obce		
1 999 obyvatel a méně	22 %	601
2 000 – 4 999 obyvatel	16 %	422
5 000 – 19 999 obyvatel	18 %	489
20 000 – 49 999 obyvatel	13 %	351
50 000 – 99 999 obyvatel	10 %	254
100 000 a více obyvatelů	21 %	570
Kraj		
Hlavní město Praha	11 %	294
Středočeský kraj	12 %	322
Jihočeský kraj	6 %	168
Plzeňský kraj	6 %	149
Karlovarský kraj	3 %	76
Ústecký kraj	8 %	207
Liberecký kraj	4 %	119
Královéhradecký kraj	6 %	152
Pardubický kraj	5 %	141
Vysočina	5 %	130
Jihomoravský kraj	11 %	300
Olomoucký kraj	6 %	169
Zlínský kraj	6 %	159
Moravskoslezský kraj	11 %	301

3 VÝSLEDKY PREVALENČNÍ STUDIE SYNDROMU EAN

3.1 Výskyt EAN v České republice

V této části analýzy se zaměřujeme na zkušenost seniorů s různými formami EAN v posledních 12 měsících.

Celková míra prevalence

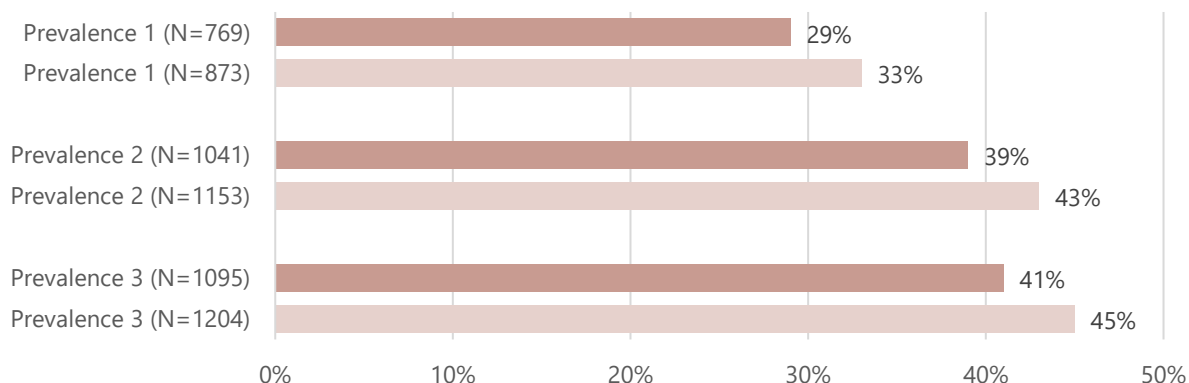
Na základě získaných dat lze vypočítat celkovou prevalenci (výskyt) EAN v seniorské populaci, a to hned ve třech typech³. První typ (1) zahrnuje situace, které se odehrály v blízkých vztazích, typicky v domácím prostředí respondenta, ovšem pachatelé nemusí být nutně jen nejbližší příbuzní, může se jednat i o osoby, které např. do domácnosti docházejí. **Tento typ EAN v posledním roce zažilo 29 % seniorů.** Druhý typ (2) pak přidává situace, které se odehrály ve veřejném a online prostoru (na ulici, úřadě, v nemocnici; na internetu – tzv. šmejdi nebo v rámci nekalých online praktik) a původci budou spíše neznámí lidé. **V tomto případě se prevalence zvedá a obětí je již 39 % seniorů.** Třetí typ (3) pak dále přičítá ještě svědecké situace (respondent byl svědkem nějakého typu násilí a je tedy v riziku sekundárního traumatu – obavy, že se to může stát i jemu/jí; má výčitky, že nezasáhl; situace ho mentálně neopouští apod.). Jako oběť je v takovém případě pro výpočet prevalence započítán každý respondent nebo respondentka, který má jednu a více zkušeností s jakýmkoli typem zanedbávání a násilí. **Celkově má tak v posledním roce se zkoumanými formami EAN zkušenost 41 % seniorů** (viz graf 1 níže).

I přes snahu poskytnout dostatek soukromí během vyplňování dotazníku, se někteří účastníci výzkumu rozhodli pro možnost neodpovědět (ve znění odpovědi „*nechci odpovědět, nevím*“). I když je význam tohoto rozhodnutí ve vědecké literatuře zatím málo prozkoumán, může být právě neochota odpovědět ukazatelem prožitého násilí a týrání.⁴ Pokud se respondenta zeptáme, jestli zažil nebo nezažil násilí, pak by ti, co nic takového neprožili, neměli mít mnoho důvodů odpovědět „*nechci odpovědět, nevím*“. Naproti tomu pro oběti může být volba neodpovědět formou popírání zážitku, studu či snahou uniknout znovuprožití incidentu, nebo třeba projevem strachu, jelikož týrání stále trvá. Předpokládáme proto, že oběti mají větší motivaci odmítnout odpovědět než ti, co popisovaný incident vůbec nezažili. Proto jsme do grafu 1 přidali také všechny tři typy prevalence po započítání chybějících odpovědí (světlejší barva pruhu). **Pokud započítáme potenciálně nedetekované oběti, pak oběťmi EAN spáchaného typicky v blízkých vztazích a v domácím prostředí je již celá třetina seniorské populace. Při započítání všech forem EAN (prevalence typu 3) se podíl obětí blíží polovině seniorů (45 %).**

³ Části tohoto oddílu byly námi dříve publikovány v kapitole knihy *Násilí v sociálních službách: prevence, včasná detekce a účinná intervence* (vydala APSS v roce 2023).

⁴ Viz např. Skafida, V., Morrison, F., & Devaney, J. (2022). „Answer refused: Exploring how item non-response on domestic abuse questions in a social survey affects analysis.“ *Sur Res Met*, 16(2), 227–240.

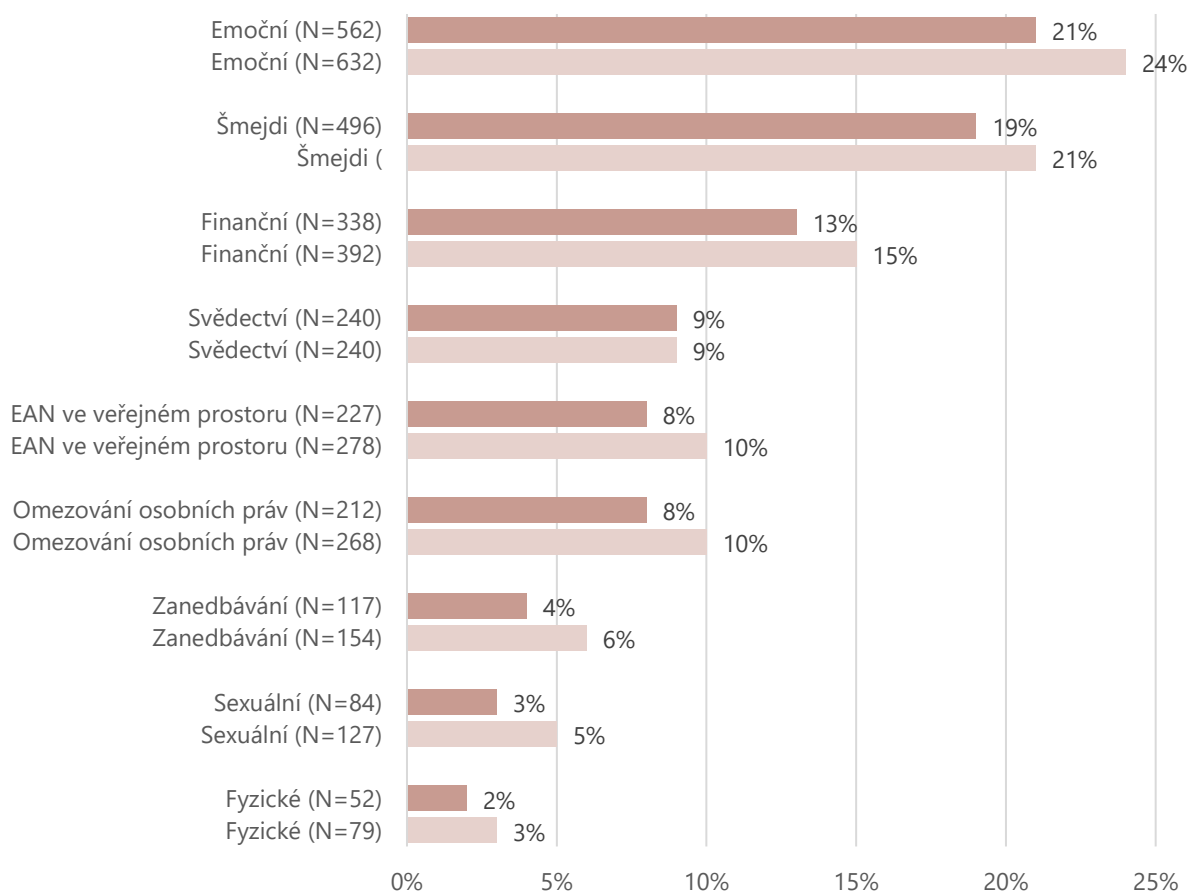
Graf 1. Podíl obětí EAN (včetně potenciálně nedetekovaných obětí). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Pozn.: Tmavá barva (horní pruh) indikuje podíl obětí v daném typu prevalence bez vynechaných odpovědí (tedy těch, co zmínili zkušenost s alespoň jednou formou EAN). Světlá barva (dolní pruh) pak ukazuje podíl obětí včetně vynechaných odpovědí (tedy včetně těch, co pravděpodobně nepřiznali svou zkušenost s nějakou formou EAN).

Dále jsme se podívali na jednotlivé skupiny forem EAN (viz graf 2). **Mezi nejrozšířenější zkušenost s EAN v posledním roce patří nějaká forma emočního a psychického týrání – zkušenost s ním uvedla pětina seniorů. V těsném závěsu se pak drží zkušenost se šmejdou** a, s určitým odstupem, zkušenost s finančním násilím. **Nejméně často jsou uváděny případy sexuálního a fyzického násilí** (nízké jednotky procent). Stejně jako v předchozím grafu jsme i zde ukázali, jaké by byly podíly, kdybychom započítali ty respondenty, co neodpověděli, tj. **potenciálně nedetekované oběti**. Pozoruhodné je, že **podíl obětí narůstá u všech přímých zkušeností s EAN** (a to o několik procentních bodů). **U svědectví**, kdy se sice může jednat o traumatickou zkušenost, byť stále nepřímou, **se podíl obětí nezměnil**, a to ani v absolutních číslech. To podle nás přispívá k úvaze, že vyhýbavou odpověď skutečně častěji volily přímé oběti EAN, a skutečná prevalence je vyšší (v grafu 2 spodní pruh světlejší barvou).

Graf 2. Podíl obětí jednotlivých typů EAN (včetně potenciálně nedetekovaných obětí). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Pozn.: Tmavá (horní) barva indikuje podíl obětí v daném typu prevalence bez vynechaných odpovědí (tedy těch, co zmínili zkušenost s alespoň jednou formou EAN). Světlá (dolní) barva pak ukazuje podíl obětí včetně vynechaných odpovědí (tedy včetně těch, co pravděpodobně nepřiznali svou zkušenost s nějakou formou EAN).

Emoční a psychické násilí

Jak již bylo řečeno výše, **nejvíce seniorů zažilo v posledním roce nějakou formu emočního a psychického násilí, a to celá pětina z nich** (viz tabulka 2). Mezi ty nejčastější projevy emočního a psychického násilí patří urážky a nadávky nebo znevažování a ignorace. Méně častou skupinu (ale stále výraznou) pak tvoří ničení něčeho, co senior vlastní, bránění ve styku s dalšími lidmi, na kterých seniorovi záleží, a výhrůžky fyzickým napadením.

Tabulka 2. Emoční a psychické násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Emoční a psychické násilí	
Někdo z vašich blízkých...	Ano
...vás urážel nebo vám nadával	14,9 %
...znevažoval vás nebo vás opakovaně ignoroval	12,3 %
...zničil něco, co vám patřilo	6,9 %
...bránil vám ve styku s dalšími lidmi, na kterých vám záleží	4,7 %
...vám vyhrožoval tváří v tvář, že vám fyzicky ublíží	3,0 %
Celkové emoční a psychické násilí *	21 %

Dopočet do 100 % u každé položky tvoří odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovédět“.

** Vyjadřuje podíl lidí, kteří mají zkušenost s alespoň jednou událostí, která se stala jednou nebo vícekrát. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „ne“ a „nechci odpovédět, nevím“.*

„Šmejdi“

Každý pátý senior reportuje že v posledním roce došlo ke zneužití jeho důvěry při pohybu na internetu, při činnosti tzv. online i off-line šmejdů (viz tabulka 3). Prim zde stále hrají situace, kdy senior uzavře významně nevýhodnou smlouvu na nějaké zboží. Už v menší míře (ale pořád významně) senioři reportují zneužití důvěry, po tom, co se k nim někdo vetřel, nebo jim byl doručen vyděračský email, který je rozrušil. Ojedinělým incidentem není ani krádež finančních prostředků přes internet.

Tabulka 3. Šmejdi: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Šmejdi	
Stalo se vám někdy, že...	Ano
... jste uzavřel(a) významně nevýhodnou smlouvu na nějaké zboží (tzv. šmejdi, výlety s nuceným nákupem ap.)	10,9 %
... se k vám pod záminkou někdo vetřel a zneužil vaší důvěry	6,6 %
... by vám přišel vyděračský email, který Vás rozrušil (pozn. pokud je jen házíte do spamu, a nijak vás to neobtěžuje, odpovězte „ne“)	4,7 %
... vás někdo připravil o peníze přes internet (tzv. phishing apod.)	4,7 %
Celkově šmejdi	19 %

Dopočet do 100 % u každé položky tvoří odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovédět“.

Finanční násilí

Přinejmenším jednu z forem finančního násilí v posledním roce zažilo 13 procent seniorů (viz tabulka 4). Konkrétně mezi pěti až šesti procenty seniorů zažilo, že jejich blízcí užívali majetek nebo peníze bez svolení, dále bylo seniorům odíráno rozhodovat o penězích nebo blízcí odmítli koupit věci, které respondent chtěl/potřeboval, a v neposlední řadě šlo přímo i o krádež peněz, majetku nebo věci. Méně časté pak bylo vydírání kvůli penězům nebo jinému majetku, stále jej však zažila tři procenta seniorů.

Tabulka 4. Finanční násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Finanční násilí	
Někdo z vašich blízkých...	Ano
... bez dovolení užíval váš majetek nebo peníze	5,8 %
... vás nenechal rozhodovat o penězích nebo nekoupil věci, které jste chtěl(a)/potřeboval(a)	5,7 %
... ukradl vám peníze, majetek nebo věci	5,6 %
... vás vydíral kvůli penězům nebo jinému majetku	3,4 %
Celkové finanční násilí*	13 %

Dopočet do 100 % u každé položky tvoří odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovédět“.

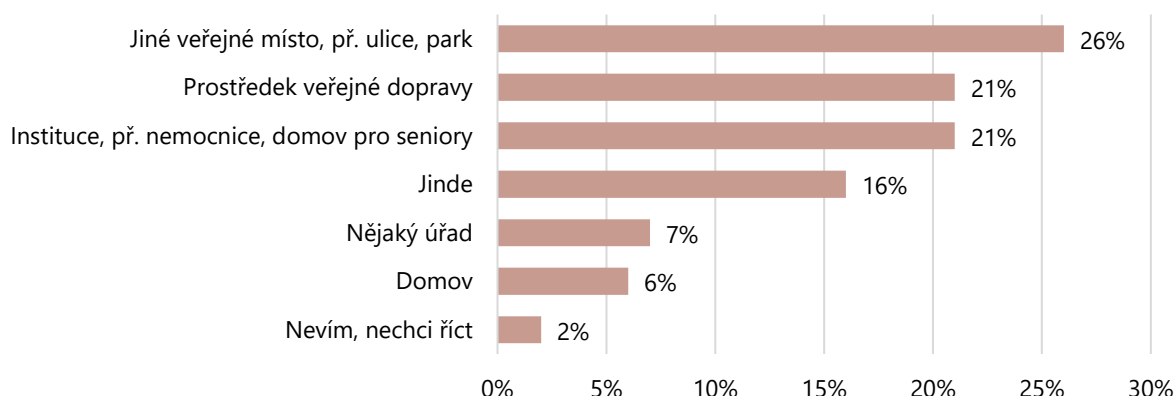
** Vyjadřuje podíl lidí, kteří mají zkušenost s alespoň jednou událostí, která se stala jednou nebo vícekrát. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „ne“ a „nechci odpovédět, nevím“.*

Svědectví zanedbávání a násilí (sekundární viktimizace)

Svědkem nějaké události EAN bylo v posledním roce devět procent respondentů (N=240). Dále mohli respondenti vybrat, kde k dané události došlo. Zde je důležité si uvědomit, že respondenti mohli být svědkem více událostí EAN na různých místech, a v dotazníku tak mohli vybrat více možných odpovědí. V grafu 3 níže jsme tedy sečetli počet všech uvedených míst a poté podílem znázornili, která místa se objevovala ve výpovědích nejčastěji.

Typickými místy, kde k svědectví EAN dochází, jsou náhodná veřejná místa jako park či ulice, nebo také prostředky hromadné dopravy. Nicméně ke svědectví často dochází i za zdmi institucí, jako je domov pro seniory nebo nemocnice. Poměrně velká část seniorů se stala svědkem EAN na úplně jiném místě, než které jsme v dotazování nabídli a zde bohužel nemáme možnost přesné místo identifikovat. Už méně častými místy svědectví EAN jsou pak úřady nebo vlastní domov.

Graf 3. Místo, kde došlo ke svědectví EAN

Respondenti mohli vybrat více odpovědí, N=240 respondentů uvedlo N=307 míst.

Násilí mimo domov a ve veřejném prostoru

Na předchozí zmiňované formy EAN jsme se dotazovali v souvislosti s nějakým blízkým pachatelem (s výjimkou nekalých praktik tzv. šmejdů). Nicméně všechny výše zmíněné formy násilí se mohou dít i mimo blízký okruh lidí a domácí prostředí. **To dokládá celkem osm procent seniorů, kteří zažili nějakou formu EAN mimo domov a blízký okruh osob**, jako třeba v nemocnici, rehabilitačním centru, na veřejném prostranství nebo na úřadě (viz tabulka 5). Opět se jednalo zejména o emoční a psychické týrání, finanční násilí nebo omezování osobních práv (mezi třemi a čtyřmi procenty). Někteří respondenti také uvedli zkušenost s nějakou formou násilí, které jsme v nabídce dotazníku nezmínili. Objevují se i reporty o násilím sexuálním nebo fyzickém. Relativně nízký podíl prevalence u těchto dvou položek může být dán mimo jiné i tím, že se jedná o osoby, které v těchto institucích nepobývají dlouhodobě (všechna zde prezentovaná data se týkají pouze osob žijících ve svých domácnostech).

Tabulka 5. Násilí mimo domov: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Násilí mimo domov (např. v nemocnici, rehabilitačním centru, na veřejném prostranství, na úřadě apod.)	
Typ násilí	Ano
Emoční a psychické týrání	4,1 %
Finanční násilí	3,2 %
Porušování osobních práv	3,1 %
Jiné, zde neuvedené	1,2 %
Sexuální násilí	0,4 %
Fyzické týrání	0,2 %
Celkové násilí mimo domov *	8 %

Dopočet do 100 % u každé položky tvoří odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovědět“.

* Vyjadřuje podíl lidí, kteří mají zkušenost s alespoň jednou událostí, která se stala jednou nebo vícekrát. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „ne“ a „nechci odpovědět, nevím“.

Omezování osobních práv a svobod

Celkem osm procent seniorů v dotazníku označilo, že bylo v posledním roce nějak omezeno ve svých osobních právech a svobodách (viz tabulka 6). Nejčastěji se jednalo o omezování možnosti rozhodovat o osobních věcech a záležitostech, dále omezování možnosti věnovat se volnočasovým aktivitám a koníčkům a omezování kontaktu s jinými lidmi nebo v možnosti se s nimi setkat o samotě. Méně seniorů pak zažilo zakazování či omezování přístupu do jiných místností domu nebo bytu. V tomto oddíle pak nejnížší podíly evidujeme ve zkušenostech s bráněním ve čtení pošty či jiné osobní komunikace.

Tabulka 6. Omezování osobních práv: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Omezování osobních práv	
Někdo z vašich blízkých...	Ano
... Vám bránil(a) v možnosti rozhodovat o vašich věcech a osobních záležitostech či i drobných věcech a denních rutinách, které jsou pro vás důležité	4,5 %
... Vám bránil(a) v tom, abyste se věnoval/a volnočasovým aktivitám, či koníčkům	3,8 %
...Vám bránil či omezoval(a) komunikaci s jinými lidmi, neumožnil(a) vám setkat se „bez dozoru“, o samotě	2,9 %
... Vám zakazoval nebo omezoval přístup do jiných místností domu nebo bytu	1,3 %
... Vám bránil(a) ve čtení Vaší pošty (nebo jiné osobní komunikace)	0,7 %
Celkové omezování osobních práv	8 %

Dopočet do 100 % u každé položky tvoří odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovědět“.

** Vyjadřuje podíl lidí, kteří mají zkušenost s alespoň jednou událostí, která se stala jednou nebo vícekrát. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „ne“ a „nechci odpovědět, nevím“.*

Zanedbávání

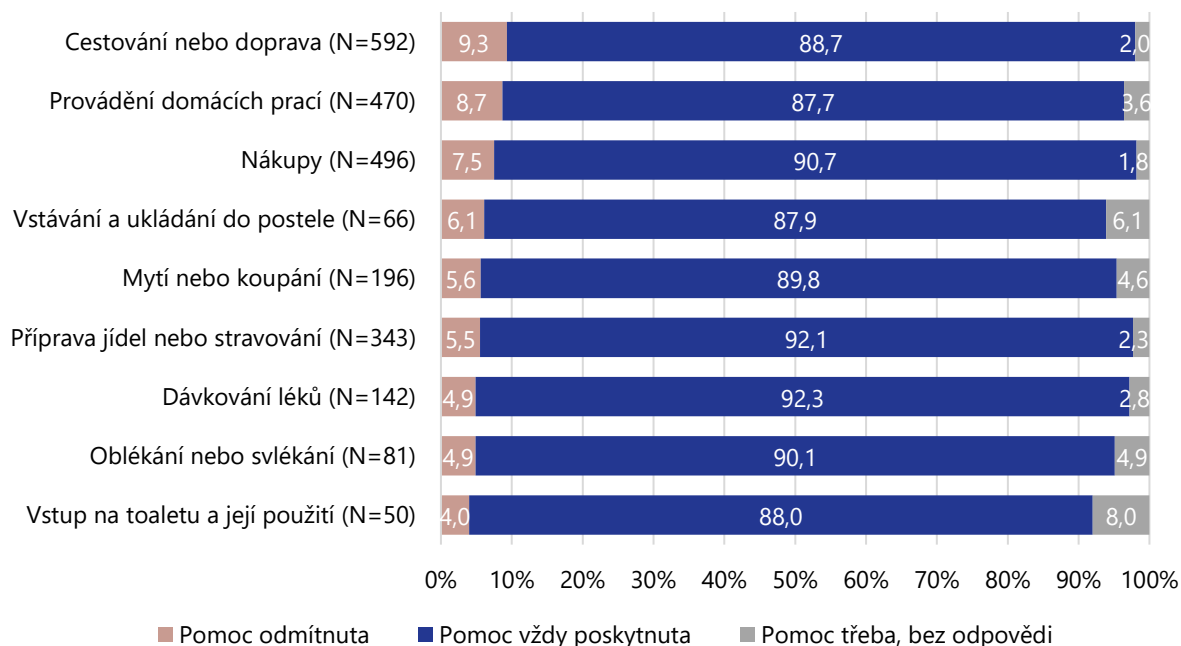
Zkušenost s nějakou formou zanedbávání v posledním roce uvedla čtyři procenta všech seniorů (do celkového počtu pozorování započítáváme i ty, co uvedli, že pomoc nepotřebují, viz tabulka 7). Tabulka 7 ukazuje, že v celé seniorské populaci nedosahuje zkušenost s konkrétními formami zanedbávání (resp. odmítání pomoci) více než dvou procent. V tomto ohledu vede odmítnutí pomoci s transportem, běžnými domácími pracemi nebo nákupem.

Tabulka 7. Zanedbávání: Potřeba pomoci a zkušenost s jejím poskytnutím v posledním roce. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Zanedbávání (Řádková %)				
	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	Pomoc netřeba
Cestování nebo doprava	2,0 %	19,5 %	0,4 %	78,0 %
Provádění běžných domácích prací	1,5 %	15,3 %	0,6 %	82,5 %
Nákupy potravin, oblečení nebo jiných věcí	1,4 %	16,7 %	0,3 %	81,5 %
Příprava jídel nebo stravování	0,7 %	11,8 %	0,3 %	87,2 %
Mytí nebo koupání včetně vstupu do/výstupu z vany nebo sprchy	0,4 %	6,6 %	0,3 %	92,7 %
Dávkování léků	0,3 %	4,9 %	0,1 %	94,7 %
Vstávání a ukládání do postele	0,1 %	2,2 %	0,1 %	97,5 %
Oblékání nebo svlékání	0,1 %	2,7 %	0,1 %	97,0 %
Vstup na toaletu a její použití	0,1 %	1,6 %	0,1 %	98,1 %
Celkové zanedbávání	4 %			

Nicméně tyto údaje mohou být zavádějící, jelikož zatímco například s dopravou potřebovalo pomoci dvanáct procent seniorů, se vstupem na toaletu už to byla jen dvě procenta. **Proto jsme údaje znovu přepočítali v podsouboru těch, kteří uvedli, že v dané oblasti nějakou asistenci potřebují.** Pokud se totiž zaměříme pouze na seniory, kteří pomoc s jednotlivými činnostmi potřebují, podíly se rapidně zvýší (viz graf 4 níže). **Zanedbávání v jednotlivých položkách se pro seniory s potřebou pomoci pohybuje mezi 4 a 10 procenty.** Na první pohled se sice pořadí položek nijak významně nezměnilo, opět je nejčastějším odmítnutí pomoci s dopravou, domácími pracemi a nákupy, nicméně při zaměření se na chybějící odpovědi, tedy potenciálně nedetekované oběti, zjistíme, že například odmítnutí vstupu na toaletu by se ze **čtyř procent zvýšilo na dvanáct. Právě u intimnějších činností, jako je právě používání toalety, vstávání nebo ukládání do postele, osobní hygiena, či oblékání, najdeme větší podíl chybějících odpovědí.** Je tedy relevantní úvaha, že zejména u citlivějších informací mohou oběti zvolit únikovou možnost, že neodpoví. Z metodologického hlediska je ovšem nutné upozornit i na možné alternativní vysvětlení: vzhledem k nižšímu počtu případů než u dalších činností (se vstupem na toaletu potřebovalo pomoci 50 seniorů, kdežto s dopravou 592) může být detekovaný rozdíl statistickým artefaktem.

Graf 4. Zanedbávání: Podsoubory pouze osob, které potřebovaly pomoc a zkušenost s jejím poskytnutím v posledním roce. Respondenti ve věku 65–99 let

Sexuální násilí

Sexuální násilí zažila v posledním roce tři procenta seniorů (viz tabulka 8). Nejčastějšími formami byly nepříjemné narážky se sexuálním podtextem a nucení k sexu. Méně (opět s rozdílem spíše v desetinách procentních bodů) pak docházelo k nepříjemným sexuálním dotekům, nevhodnému odhalování se ze strany původce násilí, či jinému sexuálnímu nátlaku.

Tabulka 8. Sexuální násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Sexuální násilí	
Někdo z vašich blízkých...	Ano
... měl(a) narážky se sexuálním podtextem, které vám byly nepříjemné	2,5 %
... nutil(a) vás k sexu	1,2 %
... se vás dotýkal(a) sexuálním způsobem proti vaší vůli	0,8 %
... nevhodně se před vámi odhaloval(a) nebo vás vystavil(a) jinému sexuálnímu nátlaku	0,7 %
Celkové sexuální násilí *	3 %

Dopočet do 100 % u každé položky tvoří odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovědět“.

* Vyjadřuje podíl lidí, kteří mají zkušenost s alespoň jednou událostí, která se stala jednou nebo vícekrát. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „ne“ a „nechci odpovědět, nevím“.

Fyzické násilí

Fyzické násilí patřilo mezi nejméně čtené incidenty, zkušenost s ním v posledních 12 měsících uvedla dvě procenta seniorů (viz tabulka 9). Nejčastější formou bylo v tomto případě udeření nebo jiná forma napadení (tahání za vlasy, kopnutí nebo škrtení). Mezi méně časté incidenty (avšak mluvíme zde o rozdílu v desetínách procentních bodů) patřilo fyzické omezování jako zamčení v pokoji, svázání nebo zakázaní použití koupelny. V ojedinělých případech pak došlo k podání příliš velké dávky léků za účelem staršího člověka ovládnout nebo jej učinit poddajným.

Tabulka 9. Fyzické násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Fyzické násilí	
Někdo z vašich blízkých...	Ano
...vás udeřil(a) nebo jinak napadl(a)? (např. kopal, tahal za vlasy, škrtil atd.)	1,5 %
...vás nějakým způsobem omezoval(a)? (např. zamkl(a) vás v pokoji, svázel(a) vás, nedovolil(a) vám použít koupelnu apod.)	0,8 %
...podal(a) vám příliš mnoho léků, aby vás ovládl(a)/učinil(a) poddajným/poddajnou?	0,1 %
Celkové fyzické násilí *	2 %

Dopočet do 100 % u každé položky tvoří odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovédět“.

** Vyjadřuje podíl lidí, kteří mají zkušenost s alespoň jednou událostí, která se stala jednou nebo vícekrát. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „ne“ a „nechci odpovédět, nevím“.*

3.2 Kombinace různých forem EAN

Předchozí oddíl prezentoval jednotlivé formy EAN odděleně, **nicméně jen malý podíl dílčích forem EAN se děje izolovaně – mnohem častěji jde o vzájemné kombinace**. Tabulka 10 tento silný kumulativní efekt EAN vyjadřuje číselně. Na diagonále tabulky 10 (podbarvená políčka) čteme, jak velký podíl z dané formy EAN se vyskytoval samostatně. „Nejosamělejším“ typem EAN je zkušenost se šmejdý – pětina seniorů, kteří takovou zkušenost v posledním roce měla, zároveň nebyla obětí jiné formy EAN. Zbylé čtyři pětiny seniorů však v posledním roce kromě šmejdů zažili i další formy EAN. Oproti tomu **fyzické násilí se vždy vyskytovalo s nějakou jinou formou EAN** – tzn. žádný z respondentů, který v posledním roce čelil fyzickému násilí, nebyl ušetřen toho, aby neprožil i nějakou jinou formu násilí.

Tabulka 10. Vzájemná kombinace různých typů EAN v posledním roce (%).

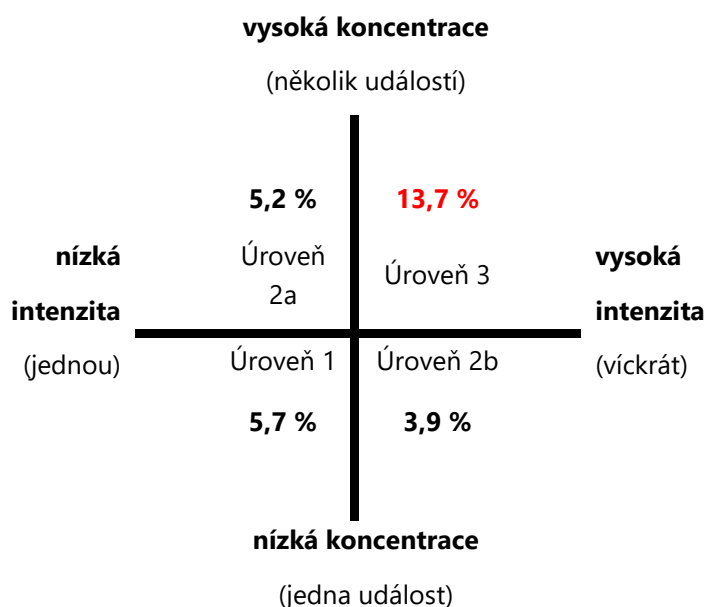
Kombinace různých typů EAN (Sloupcová %)									
	Zanedbávání	Finanční	Emoční	Fyzické	Sexuální	Omezování osobních práv	Šmejdí	EAN ve veřejném prostoru	Svědectví
	N=350	N=844	N=1158	N=188	N=283	N=625	N=907	N=601	N=553
Zanedbávání	7 %	5 %	6 %	4 %	16 %	7 %	5 %	7 %	5 %
Finanční	13 %	6 %	19 %	18 %	14 %	20 %	16 %	17 %	16 %
Emoční	19 %	26 %	14 %	24 %	20 %	26 %	21 %	23 %	20 %
Fyzické	2 %	4 %	4 %	0 %	7 %	4 %	2 %	3 %	3 %
Sexuální	13 %	5 %	5 %	11 %	3 %	5 %	3 %	4 %	5 %
Omezování osobních práv	13 %	15 %	14 %	14 %	10 %	2 %	9 %	11 %	12 %
Šmejdí	12 %	17 %	17 %	10 %	10 %	13 %	21 %	18 %	16 %
EAN ve veřejném prostoru	12 %	12 %	12 %	11 %	10 %	11 %	12 %	4 %	13 %
Svědectví	9 %	10 %	10 %	7 %	10 %	11 %	10 %	12 %	10 %
Celkem	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabulka zobrazuje sloupcová procenta – tzn., že každý sloupec vždy ukazuje rozložení 100 % dané formy EAN napříč ostatními formami. Například případů zanedbávání bylo celkem N=350, kdy 7 % se vyskytovalo samostatně, 13 % v kombinaci s finančním zneužíváním, 19 % s emočním atd. Neznamena to však, že by se kombinace EAN vyskytovaly vždy jen mezi dvěma formami, nicméně zobrazení mnohonásobných kombinací není možné v textu čitelně vyjádřit.

To, že se EAN mnohdy neprojevuje jen v jedné své formě, ale ještě nevyčerpává celou komplexitu problému. Násilí a zanedbávání se může stát jednou, ale také víckrát, a to vše v různých kombinacích napříč formami EAN. Pro demonstrování **koncentrace** (tedy množství konkrétních událostí EAN) a **intenzity** (tedy jak často k EAN docházelo) můžeme načrtnout

jednoduchý diagram (viz obrázek 1). Ten má dvě osy, kdy svislá osa značí koncentraci (tedy zdali bylo událostí EAN více nebo jen jedna) a vodorovná znázorňuje intenzitu (tedy zdali se událost/i stala/y jednou nebo víckrát)⁵. Kombinací koncentrace a intenzity nám tak vzniknou čtyři úrovně EAN. U **EAN spáchaného blízkou osobou** (prevalence typu 1) byly v posledním roce nejméně časté případy, kdy senior zažil pouze jednu událost opakovaně – necelá čtyři procenta (Úroveň 2b). Zhruba pět procent seniorů opakovaně čelilo více událostem (Úroveň 2a). Téměř šest procent seniorů v posledním roce zažilo „pouze“ jednu událost EAN „pouze“ jednou (Úroveň 1). Je však nutné si uvědomit, že se mohlo jednat jak o verbální urážky, tak o sexuální zneužití, proto nelze mluvit o méně závažné kategorii. **Nejčastějšími kombinacemi EAN spáchaného blízkou osobou byly případy, kdy senior zažil několik událostí, kdy se alespoň jedna z nich opakovala – takovou zkušenost má téměř 14 % seniorů** (Úroveň 3).

Obrázek 1. Koncentrace a intenzita EAN spáchaného blízkou osobou v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

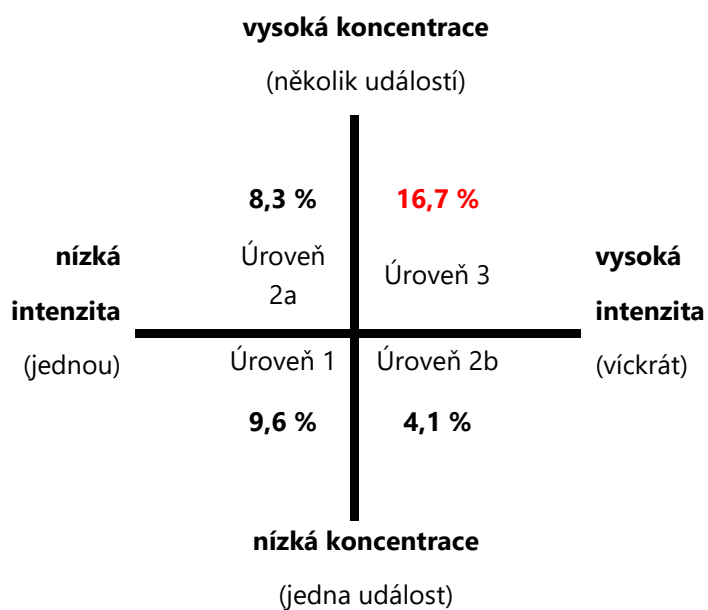

Dopočet do 100 % tvoří ti, co nezažili žádný EAN.

Pokud se zaměříme na **všechny formy EAN** (prevalence typu 3, viz obrázek 2), které senioři v posledním roce zažili (tedy včetně šmejdů, násilí mimo domov a svědectví), podíly obětí se dále zvýší. Stále je nejméně častou kombinací situace, kdy se jeden incident EAN opakuje víckrát (Úroveň 2b) a nejvíce častou pak **případy několika různých incidentů EAN, kdy se alespoň jeden z nich opakoval – takovou zkušenost má téměř 17 % seniorů** (Úroveň 3).

⁵ Důležité je dodat, že když mluvíme o události, myslíme tím jednu kategorii jakékoli formy EAN. To znamená, že pokud senior zažil v posledním roce „jen“ nadávky a urážky (jedna z podkategorií emočního a psychického násilí), bude jeho zkušenost náležet do EAN nízké koncentrace. Pokud však kromě nadávek a urážek zažil také znevažování a ignoraci (další podkategorie emočního a psychického násilí), je jeho zkušenost už klasifikována jako EAN s vysokou koncentrací. Podobně je tomu i u intenzity. Pokud došlo k událostem jednou (zde však nerozhoduje počet událostí – mohla být jedna, ale také jich mohlo být deset), jedná se o EAN nízké intenzity. Pokud alespoň k jedné události došlo víckrát, mluvíme o EAN s vysokou intenzitou.

Obrázek 2. Koncentrace a intenzita všech forem EAN (včetně šmejdů, EAN ve veřejném prostoru a svědectví) v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Dopočet do 100 % tvoří ti, co nezažili žádný EAN.

3.3 Faktory zvyšující riziko výskytu EAN

Ačkoli se syndrom EAN vyskytuje napříč různorodou skupinou seniorů, soustředíme se v této kapitole na faktory, které riziko⁶ zkušenosti s EAN zvyšují⁷. Neprovádíme ale statistické modelování, které by ošetřilo vliv několika faktorů naráz (např. současně věku, pohlaví a zdraví), výsledky jsou zde popisné, hlubším analýzám se věnujeme v odborných článcích.

Věk

Věk se jeví jako významný faktor, který ovlivňuje míru zkušenosti s EAN. Napříč věkovými skupinami můžeme pozorovat **celkově vyšší zkušenost s EAN u seniorů starších 85 let, a to zhruba o deset procentních bodů** (viz tabulka 11), a to jak u souhrnu činů spáchaných blízkou osobou (prevalence typ 1), tak i v případech, kdy započítáváme i zkušenost s EAN mimo domov, šmejdy a svědectví EAN spáchaného na jiném seniorovi (prevalence typ 2 a 3). **Při zaměření se na konkrétní formy EAN je riziko téměř vždy vyšší pro seniory starší 85 let. Výjimku tvoří emoční a psychické násilí**, u kterého jsou rozdíly mezi věkovými skupinami menší a jako **nejzatíženější se jeví nejmladší (65–74 let) a nejstarší senioři (nad 85 let). Bez vlivu věku se pak vyskytují dvě formy EAN, a to sexuální násilí a nekalé praktiky šmejdů.**

Tabulka 11. Míra výskytu EAN podle věku v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle věku				
	65–74 let	75–84 let	85 a více let	p-hodnota
Prevalence 1	29 %	25 %	38 %	<0,001
Prevalence 2	40 %	35 %	48 %	<0,001
Prevalence 3	42 %	36 %	50 %	<0,001
Zanedbávání	4 %	4 %	12 %	<0,001
Finanční	12 %	11 %	22 %	<0,001
Emoční	22 %	17 %	26 %	0,001
Fyzické	2 %	1 %	4 %	0,01
Sexuální	3 %	2 %	5 %	0,136
Omezování osobních práv	7 %	7 %	18 %	<0,001
Šmejdi	18 %	18 %	21 %	0,651
EAN ve veřejném prostoru	8 %	9 %	14 %	0,003
Svědectví	8 %	9 %	16 %	<0,001

⁶ Slovo „riziko“ zde používáme v hovorovém, nikoliv statistickém významu (jako např. u regresí).

⁷ Jelikož v tomto oddíle již představujeme tabulky na úrovni třídění druhého stupně (tj. porovnáváme podíly obětí EAN v různých podskupinách populace seniorů), uvádíme u tabulek i p-hodnotu chí-kvadrátu, který testuje, zdali jsou výsledky statisticky významné (tzn., nevznikly výběrovou chybou našeho vzorku a nalezené rozdíly tak můžeme očekávat i ve sledované populaci seniorů). Pokud je p-hodnota nižší jak 0,05, znamená to, že výsledek je statisticky významný s 95% pravděpodobností. To znamená, že například rozdíly ve zkušenosti s EAN mezi věkovými skupinami bychom s 95% pravděpodobností našli i v naší sledované populaci seniorů.

Dopočet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovědět“).

Při zaměření se na koncentraci a intenzitu incidentů EAN zjistíme, že **nejstarší senioři** (nad 85 let) **jsou oproti mladším častěji obětmi více různých typů zneužití, které se buď staly jednotlivě nebo víckrát** (Úroveň 2a a 3). Naproti tomu **nejmladší senioři** (65–74 let) **jsou spíše obětmi reportujícími „pouze“ jeden incident EAN, který se již neopakoval** (Úroveň 1). Oproti ostatním věkovým skupinám jsou v tomto případě ale rozdíly opravdu malé. Jako „**bez rozdílu věku**“ můžeme označit skupinu respondentů, u kterých docházelo k jednomu incidentu EAN opakovaně (Úroveň 2b).

Tabulka 12. Koncentrace a intenzita EAN podle věku v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Koncentrace a intenzita EAN podle věku (Sloupcová %)			
Prevalence 1 (EAN blízko osobou)	65–74 let	75–84 let	85 a více let
Žádný EAN	71 %	75 %	62 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	6 %	5 %	3 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	5 %	5 %	10 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	4 %	4 %	4 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	14 %	11 %	21 %
Prevalence 3 (všechny formy EAN)	65–74 let	75–84 let	85 a více let
Žádný EAN	58 %	64 %	50 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	12 %	9 %	8 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	9 %	9 %	15 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	4 %	3 %	3 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	17 %	15 %	25 %

p-hodnota chí kvadrátu je pro obě prevalence <0,001

Pohlaví

Pohlaví v naprosté většině případů **nehraje roli** v tom, zda se senior stane obětí EAN (viz tabulky 13 a 14). **Jedinou výjimkou** jsou zde případy, **kdy senioři podleli nekalým praktikám šmejdům** – naše výsledky ukazují, že **muži k jejich obětem patří o něco častěji, což ovšem může být (spolu)zapříčiněno tím, že častěji než seniorky v našem souboru využívají internet.**

Tabulka 13. Míra výskytu EAN v posledním roce podle pohlaví (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle pohlaví			
	Muž	Žena	p-hodnota
Prevalence 1	29 %	28 %	0,785
Prevalence 2	42 %	40 %	0,432
Prevalence 3	42 %	40 %	0,432

Zanedbávání	4 %	5 %	0,308
Finanční	13 %	12 %	0,26
Emoční	21 %	21 %	0,864
Fyzické	2 %	2 %	0,859
Sexuální	3 %	4 %	0,169
Omezování osobních práv	8 %	8 %	0,909
Šmejdi	22 %	16 %	<0,001
EAN ve veřejném prostoru	8 %	9 %	0,351
Svědectví	10 %	8 %	0,082

Dopočet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovědět“).

Tabulka 14. Koncentrace a intenzita EAN v posledním roce podle pohlaví (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Koncentrace a intenzita EAN podle pohlaví (Sloupcová %)		
Prevalence 1 (EAN blízkou osobou)	Muž	Žena
Žádný EAN	71 %	72 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	6 %	6 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	6 %	5 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	4 %	4 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	13 %	14 %
Prevalence 3 (všechny formy EAN)	Muž	Žena
Žádný EAN	59 %	60 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	11 %	11 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	10 %	9 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	4 %	3 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	17 %	17 %

p-hodnota chí kvadrátu je pro prevalenci 1 $p=0,750$ a pro prevalenci 3 $p=0,828$

Ekonomická aktivita

Zda a na jaký úvazek senioři pracují, může predikovat míru soběstačnosti a nezávislosti na ostatních, stejně tak jako míru kontaktu s různými lidmi. Obojí pak hypoteticky může mít vliv na to, jestli se člověk dostane do rizika EAN. Nicméně **v našich datech se mezi pracujícími na plný a částečný úvazek a těmi, co nepracují, nevyskytují nijak velké rozdíly**, většina z nich navíc není statisticky významná⁸ (nemůžeme tedy tvrdit, že daný rozdíl bychom zpozorovali i v celé populaci) (viz tabulka 15). **Rozdíly, které však stojí za okomentování** (a nacházíme pro ně i statistickou oporu), jsou ty u typů zanedbávání a šmejdi. **Senioři pracující na částečný úvazek zanedbávání v posledním roce nereportují**, na rozdíl od těch, co pracují na plný úvazek a **nejvyšší výskyt zanedbávání je pak u těch, co již nepracují. Šmejdi jsou naopak se svými nekalými praktikami úspěšnější u pracujících seniorů** (jak na plný, tak částečný úvazek) oproti těm, co nepracují. Takový rozdíl si můžeme vysvětlit tím, že pracující senioři

⁸ Aby tomu tak bylo, musí být p-hodnota uvedená v tabulce nižší než 0,05.

mohou disponovat více finančními prostředky a být častěji „online“, a proto mají větší pravděpodobnost stát se obětí nekalých praktik.

Tabulka 15. Míra výskytu EAN v posledním roce podle pracovní aktivity (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle pracovní aktivity				
	Plný úvazek	Částečný ú.	Nepracuje	p-hodnota
Prevalence 1	30 %	25 %	29 %	0,446
Prevalence 2	40 %	44 %	39 %	0,593
Prevalence 3	45 %	42 %	41 %	0,658
Zanedbávání	2 %	0 %	5 %	0,003
Finanční	10 %	11 %	13 %	0,625
Emoční	25 %	18 %	21 %	0,313
Fyzické	3 %	2 %	2 %	0,548
Sexuální	5 %	3 %	3 %	0,720
Omezování osobních práv	6 %	8 %	8 %	0,753
Šmejdi	22 %	23 %	18 %	0,082
EAN ve veřejném prostoru	6 %	9 %	9 %	0,605
Svědectví	5 %	11 %	9 %	0,165

Dopčet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovídat“).

Pokud oběti EAN rozlišíme podle koncentrace a intenzity činů, které zažily, opět nenajdeme statisticky významné rozdíly (viz tabulka 16). Nicméně věcně vidíme, že senioři pracující na částečný úvazek patří ve srovnání s plno-úvazkáři a nepracujícími méně často mezi oběti, které zažily více EAN incidentů (bez ohledu na pachatele), z nichž se alespoň jeden opakoval.

Tabulka 16. Koncentrace a intenzita EAN v posledním roce podle pracovní aktivity (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Koncentrace a intenzita EAN podle pracovní aktivity (Sloupcová %)			
Prevalence 1 (EAN blízkou osobou)	Plný úvazek	Částečný ú.	Nepracuje
Žádný EAN	70 %	75 %	71 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	6 %	7 %	6 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	3 %	5 %	5 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	2 %	2 %	4 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	18 %	11 %	14 %
Prevalence 3 (všechny formy EAN)	Plný úvazek	Částečný ú.	Nepracuje
Žádný EAN	55 %	58 %	60 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	10 %	15 %	10 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	6 %	10 %	9 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	3 %	3 %	4 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	25 %	14 %	17 %

p-hodnota chí kvadrátu je pro prevalenci 1 $p=0,477$ a pro prevalenci 3 $p=0,161$

Počet lidí v domácnosti

Vyšší množství dalších osob, se kterými senioři žijí, může přinášet různé situace, které mohou vést k incidentům EAN. Čím více lidí v domácnosti žije, tím se zmenšuje prostor pro každou osobu, a pokud se v domácnosti vyskytuje více osob potřebujících péči (jako děti nebo senioři), snižuje se mentální i fyzická kapacita pečující osoby. Samozřejmě existují různé varianty a někdy může více osob v domácnosti situaci zlepšovat. V našich datech se ale ukazuje, že **s počtem lidí v domácnosti se také zvyšuje pravděpodobnost, že senior z této domácnosti zažije EAN spáchaný blízkou osobou** (tabulka 17), tedy prevalenci prvního typu. Jak bychom mohli očekávat, počet lidí v domácnosti ztrácí vliv, pokud zahrneme i EAN spáchaný ve veřejném prostoru a šmejdy (prevalence typ 2). Stejný výsledek dostaneme i při započtení všech typů EAN, včetně svědectví (prevalence typ 3). Co se týče konkrétních typů EAN, **mají senioři žijící v domácnosti o třech a více lidech vyšší riziko stát se obětí zanedbávání, emočního a psychického násilí, omezování osobních práv a svědectví** (to však bez podpory statistické významnosti) než respondenti v jednočlenných nebo dvoučlenných domácnostech. Naopak **senioři žijící sami jsou častěji obětmi EAN ve veřejném prostoru** oproti ostatním typům soužití u seniorů.

Tabulka 17. Míra výskytu EAN v posledním roce podle počtu lidí, se kterými respondent žije (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle počtu lidí, se kterými respondent žije				
	Sám	Ve dvou	Ve 3 a více lidech	p-hodnota
Prevalence 1	26 %	29 %	35 %	0,019
Prevalence 2	39 %	38 %	41 %	0,657
Prevalence 3	41 %	40 %	44 %	0,531
Zanedbávání	6 %	3 %	8 %	<0,001
Finanční	12 %	12 %	17 %	0,106
Emoční	18 %	22 %	28 %	0,003
Fyzické	2 %	2 %	4 %	0,480
Sexuální	2 %	3 %	5 %	0,071
Omezování osobních práv	7 %	8 %	12 %	0,015
Šmejdi	20 %	17 %	18 %	0,222
EAN ve veřejném prostoru	11 %	7 %	9 %	0,002
Svědectví	8 %	9 %	12 %	0,199

Dopočet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovět“).

Z hlediska koncentrace a intenzity incidentů EAN nalézáme opět stoupající tendenci – **s počtem lidí v domácnosti mírně stoupá podíl seniorů, co zažili více incidentů EAN spáchaných blízkou osobou**, z nichž se alespoň jeden opakoval (Úroveň 3). Nutno však podotknout, že tento výsledek není statisticky významný.

Tabulka 18. Koncentrace a intenzita EAN v posledním roce podle počtu lidí, se kterými respondent žije (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Koncentrace a intenzita EAN podle počtu lidí, se kterými respondent žije (Sloupcová %)			
Prevalence 1 (EAN blízko osobou)	Sám	Ve dvou	Ve 3 a více lidech
Žádný EAN	74 %	71 %	65 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	5 %	6 %	6 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	5 %	5 %	7 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	4 %	4 %	5 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	13 %	14 %	18 %
Prevalence 3 (všechny formy EAN)	Sám	Ve dvou	Ve 3 a více lidech
Žádný EAN	59 %	60 %	56 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	11 %	11 %	7 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	10 %	9 %	11 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	4 %	3 %	6 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	17 %	17 %	19 %

p-hodnota chí kvadrátu pro prevalenci 1 je $p=0,355$ a pro prevalenci 3 je $p=0,264$

Finanční situace domácnosti

Finanční tíseň je významným stresorem, který se může propisovat do různých oblastí života a není tomu jinak u syndromu EAN. **Čím hůře senioři vychází s příjmy své domácnosti, tím více se u nich vyskytuje EAN, ať už celkový či v jeho jednotlivých typech** (viz tabulka 19).

Tabulka 19. Míra výskytu EAN v posledním roce podle toho, jak respondentova domácnost vychází s příjmy (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle toho, jak respondentova domácnost vychází s příjmy					
	Špatně	Spíše špatně	Spíše snadno	Snadno	p-hodnota
Prevalence 1	46 %	36 %	22 %	15 %	<0,001
Prevalence 2	54 %	47 %	33 %	21 %	<0,001
Prevalence 3	58 %	48 %	35 %	25 %	<0,001
Zanedbávání	13 %	6 %	2 %	0 %	<0,001
Finanční	31 %	17 %	7 %	4 %	<0,001
Emoční	33 %	26 %	17 %	11 %	<0,001
Fyzické	5 %	3 %	1 %	0 %	<0,001
Sexuální	5 %	5 %	2 %	1 %	<0,001
Omezování osobních práv	19 %	10 %	5 %	2 %	<0,001
Šmejdi	30 %	22 %	16 %	9 %	<0,001
EAN ve veřejném prostoru	23 %	11 %	5 %	3 %	<0,001
Svědectví	22 %	10 %	6 %	6 %	<0,001

Dopočet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovídat“).

Pokud uvažíme, jak se incidenty **EAN spáchaného blízkou osobou** (prevalence typ 1) koncentrují, zjišťujeme, že **s horšími finančními podmínky se zvyšuje pravděpodobnost zkušenosti s více událostmi, z nichž se alespoň jedna opakuje** (Úroveň 3, viz tabulka 20). Při prozkoumání **celkového EAN** (prevalence typ 3) **se tento vzorec opakuje, navíc však také u kombinace více jednorázových incidentů EAN** (Úroveň 2a).

Tabulka 20. Koncentrace a intenzita EAN v posledním roce podle věku v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Koncentrace a intenzita EAN podle toho, jak respondentova domácnost vychází s příjmy (Sloupcová %)				
Prevalence 1 (EAN blízkou osobou)	Špatně	Spíše špatně	Spíše snadno	Snadno
Žádný EAN	54 %	64 %	78 %	85 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	4 %	6 %	5 %	6 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	7 %	7 %	4 %	2 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	5 %	5 %	3 %	3 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	30 %	18 %	9 %	3 %
Prevalence 3 (všechny formy EAN)	Špatně	Spíše špatně	Spíše snadno	Snadno
Žádný EAN	42 %	52 %	65 %	75 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	8 %	11 %	11 %	12 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	13 %	11 %	8 %	6 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	2 %	4 %	4 %	3 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	36 %	22 %	12 %	4 %

p-hodnota chí kvadrátu je pro obě prevalence <0,001

Subjektivní zdraví

Také subjektivní zdravotní stav se zdánlivě pojí s vyšší mírou výskytu EAN. Čím horší je pocítované zdraví seniora, tím spíše je obětí EAN (a to u všech typů prevalence, viz tabulka 21). U konkrétních forem EAN je tomu tak téměř vždy, kromě fyzického a sexuálního násilí a svědectví. Sledovaná souvislost však není „čistá“, jak upozorňujeme i dále.

Tabulka 21. Míra výskytu EAN v posledním roce podle subjektivního zdravotního stavu (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle subjektivního zdravotního stavu				
	Špatný	Ani špatný ani dobrý	Dobrý	p-hodnota
Prevalence 1	37 %	29 %	21 %	<0,001
Prevalence 2	48 %	39 %	32 %	<0,001
Prevalence 3	50 %	40 %	35 %	<0,001

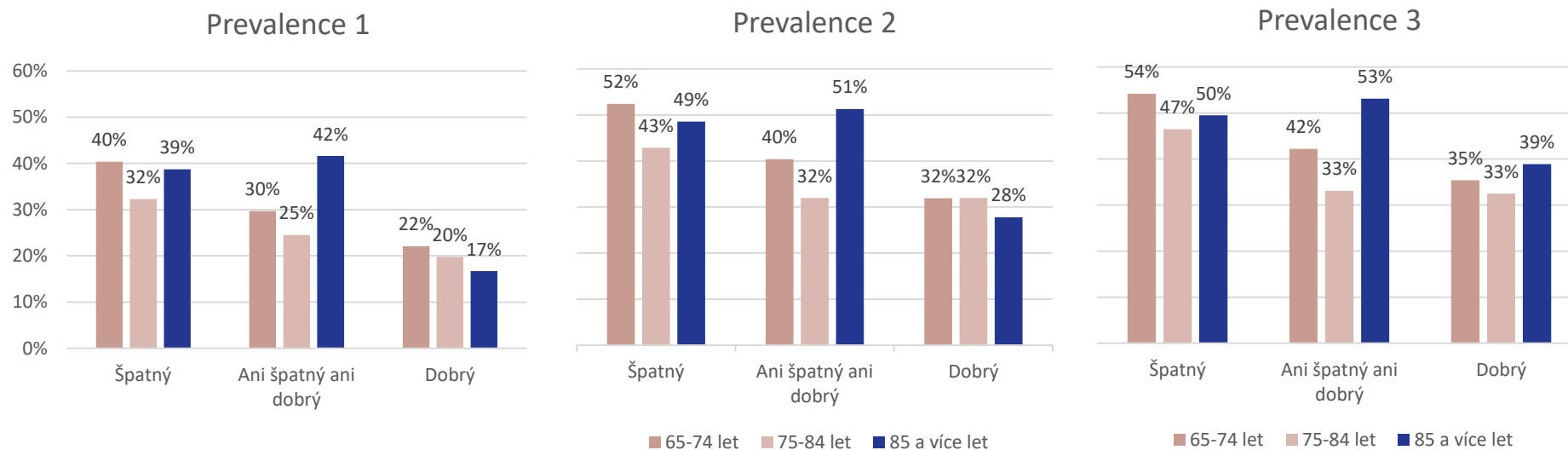
Dopočet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovědět“).

U zhoršeného subjektivního zdraví je totiž třeba si uvědomit, že je zde velmi obtížné určit, zdali se jedná o příčinu vyšší náchylnosti k EAN nebo důsledek prožitého EAN. Subjektivně horší zdravotní stav se očekávatelně pojí s vyšším věkem (tabulka 22). Proto by se v případě subjektivního zdraví mohlo jednat o nepravý vztah – zhoršené subjektivní zdraví může být jen důsledek vyššího věku a s EAN ve skutečnosti nesouviset. Graf 5 níže, který ukazuje všechny tři prevalence výskytu EAN podle subjektivního zdraví pro každou věkovou kategorii, nám tuto hypotézu pomáhá rozsoudit. Jak vidíme, nejmladší senioři vykazují tendenci, kterou jsme viděli v tabulce 21 výše, tedy že se zhoršujícím se subjektivním zdravím roste výskyt EAN. U seniorů ve věku 75–84 let je tomu tak pouze u EAN spáchaného blízkou osobou (prevalence typ 1). U dalších výskytů EAN (prevalence typy 2 a 3) zaznamenáváme více jen u respondentů co pocítují špatný zdravotní stav. Mezi těmi s ani dobrým ani špatným a dobrým zdravotním stavem pak už rozdíl nenajdeme. A konečně nejstarší senioři se námi pozorované tendenci vymykají úplně, kdy jsou téměř bez rozdílu výskytu EAN ti, co reportují špatný nebo ani špatný ani dobrý zdravotní stav, a menší výskyt EAN nalezneme pouze u těch, co hlásí dobrý zdravotní stav. Můžeme tak uzavřít, že **věk významně vstupuje do vztahu mezi reportovaným subjektivním zdravím a EAN.**

Tabulka 22. Vliv věku na subjektivní zdravotní stav (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Vliv věku na subjektivní zdravotní stav (Řádková %)			
	Špatný	Ani špatný ani dobrý	Dobrý
65-74 let	14 %	57 %	29 %
75-84 let	23 %	55 %	23 %
85 a více let	46 %	47 %	7 %

Graf 5. Míra výskytu EAN podle subjektivního zdravotního stavu a věku (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Tabulka 23. Koncentrace a intenzita EAN v posledním roce podle věku v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Koncentrace a intenzita EAN podle subjektivního zdravotního stavu (Sloupcová %)			
Prevalence 1 (EAN blízkou osobou)	Špatný	Ani špatný ani dobrý	Dobrá
Žádný EAN	63 %	71 %	79 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	5 %	6 %	5 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	7 %	6 %	3 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	5 %	4 %	3 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	21 %	13 %	10 %
Prevalence 3 (všechny formy EAN)	Špatný	Ani špatný ani dobrý	Dobrá
Žádný EAN	50 %	60 %	65 %
Úroveň 1 (jedna událost, jednou)	11 %	10 %	12 %
Úroveň 2a (několik událostí, jednou)	10 %	10 %	7 %
Úroveň 2b (jedna událost víckrát)	4 %	4 %	3 %
Úroveň 3 (několik událostí víckrát)	26 %	16 %	13 %

p-hodnota chí kvadrátu je pro obě prevalence <0,001

Využívání pečovatelské služby

Využívání pečovatelských služeb je dalším z možných zástupných indikátorů křehkosti respondenta na straně jedné a vyjádřením určité životní situace na straně druhé. Tabulka 24 potvrzuje očekávatelný fakt, že starší respondenti významně častěji pečovatelské služby využívají. V nejvyšší věkové skupině se podíly blíží polovině dotázaných (41 %).

Tabulka 24. Využívání pečovatelské služby podle věku (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Využívání pečovatelské služby podle věku (Řádková %)			
	Ano	Ne	
65-74 let	4 %	96 %	
75-84 let	13 %	87 %	
85 a více let	41 %	60 %	

Využívání pečovatelských služeb může znamenat i riziko, které přichází s „cizím“ (nebo jen prostě s „dalším“ člověkem) do seniorovi domácnosti (viz kapitola o rizicích daných počtem osob v domácnosti, nebo, jak ukážeme níže, pozici pečovatelek na seznamu označených původců násilí). Na druhou stranu pokrytí službami může být interpretováno také jako zástupný ukazatel přijímané pomoci. V našem kontextu tak můžeme uvažovat i o tom, kolik obětí (jaký podíl) je touto službou podporováno (viz tabulka 25). Naše data nám v tomto případě bohužel neumožňují spolehlivě rozlišit a kvantifikovat tyto dva protichůdné náhledy, resp. interpretace.

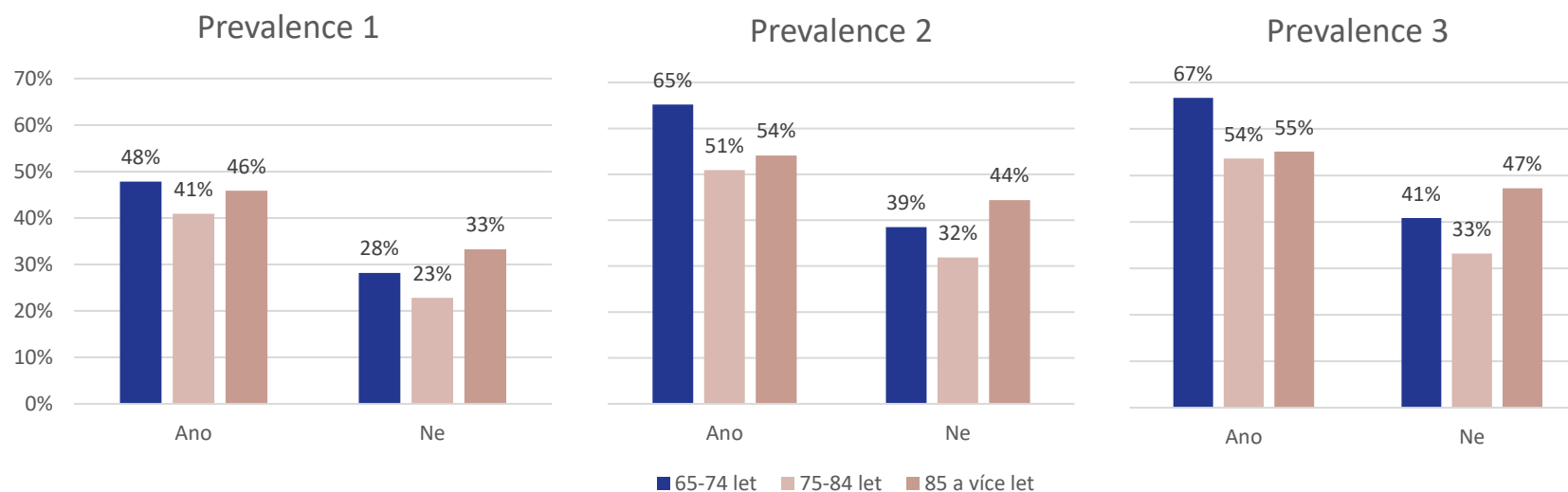
Tabulka 25. Míra výskytu EAN v posledním roce podle využívání pečovatelských služeb (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Míra výskytu EAN podle využívání pečovatelských služeb			
	Ano	Ne	p-hodnota
Prevalence 1	44 %	27 %	<0,001
Prevalence 2	56 %	37 %	<0,001
Prevalence 3	57 %	39 %	<0,001
Zanedbávání	12 %	3 %	<0,001
Finanční	22 %	12 %	<0,001
Emoční	32 %	20 %	<0,001
Fyzické	3 %	2 %	0,725
Sexuální	3 %	3 %	0,931
Omezování osobních práv	17 %	7 %	<0,001
Šmejdi	27 %	17 %	<0,001
EAN ve veřejném prostoru	19 %	7 %	<0,001
Svědectví	14 %	8 %	0,007

Dopočet do 100 % u každého políčka tabulky tvoří ti, co v dané kategorii nezažili žádný EAN (odpovědi „Ne“ a „Nevím, nechci odpovědět“).

Graf 6 ukazuje, že při kontrole věku se spíše obětí EAN stávají opravdu ti senioři, kteří využívají pečovatelské služby oproti těm, co je nevyužívají. Není ovšem bez zajímavosti, že nejmarkantněji se tento vztah projevuje u nejmladších seniorů (65–74 let).

Graf 6. Míra výskytu EAN v posledním roce podle využívání pečovatelských služeb a věku (%). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

3.4 Označení původci násilí (pachatelé/osoby ohrožující)

Seniory, kteří se v posledním roce stali obětí **EAN spáchaného blízkou osobou** (N=1072) jsme poprosili, zda by mohli označit osobu, resp. osoby, které v daném případě považují za osobu ohrožující/původce násilí/pachatele. Otázku jsme položili vždy za každou sadou jednotlivých forem EAN. Z naší nabídky možných pachatelů (viz tabulka 26) respondenti **celkově nejčastěji označili jako ohrožující osoby nejbližší, tj. partnery/ky nebo manžele/ky**, a pak také **své (dospělé) děti**. Zároveň nezvykle velký podíl dotázaných odmítl na danou otázku odpovědět (volili odpověď „nevím, nechci odpovídat“), a to nejčastěji u **skupiny emočního, fyzického a sexuálního násilí**⁹. Z **emočního, fyzického a sexuálního násilí** pak byli více než z ostatních typů EAN **obviňováni nějací blízcí známí** (jako třeba kolega, bývalý partner, přítel apod.). Ze **zanedbávání** pak respondenti, častěji než z ostatních forem EAN, vinili **dcery, vnoučata a syny** (ačkoli u nich nejsou rozdíly tak velké). Jako označení pachatelé **finančního násilí** se, ve větší míře než u ostatních forem EAN, objevovali **synové** (ačkoli rozdíly nejsou velké), **jiní příbuzní** (sourozenec, synovec, neter, bratranec apod.), nějací **další blízcí známí** (jako třeba bývalý partner, přítel, známý, kolega apod.) a **jiné osoby** (mimo nabídku v dotazníku). U **omezování osobních práv** pak senioři, v mnohem větší míře než u ostatních forem EAN, označili jako osoby ohrožující své **partnery/ky nebo manžele/ky**.

V tomto místě může čtenáře napadnout, že zejména explicitní označení pachatele může být ovlivněno tím, **jestli byl u dotazování přítomen někdo další kromě respondenta a tazatele**. Pro tento účel jsme se zeptali tazatelů, jestli tomu tak bylo. V 68 procentech případů byli tazatelé s respondentem úplně sami, u 12 procent vyplňování byla na blízku přítomna nějaká další osoba, ale působila spíše pozitivně/podpůrně a pouze u 1,5 procent případů byla u rozhovoru přítomna další osoba, která měla tendenci vstupovat do hovoru spíše rušivým způsobem, ale pořád se to zdálo jako únosné. Posledním 19 procent seniorů pak dotazník vyplňovalo online, takže zasahování jiných osob nemůžeme vyloučit, nicméně právě online forma vyplňování poskytuje větší flexibilitu zaznamenávat informace v příhodné situaci – tedy vyplňování lze naplánovat tak, aby senior nebyl rušený.

⁹ Tyto tři formy EAN byly na pachatele dotazovány společně. Tuto volbu jsme provedli z pragmatických důvodů – dotazník měl omezené snesitelné množství otázek, a tyto tři formy EAN si byly ze své podstaty nejbližší. Nutné omezení, které však tato volba přinesla, je, že nedokážeme zpětně rozklíčovat, jestli senior označil pachatele ke všem třem formám EAN, a pokud ano, pak který pachatel patří k té či oné formě EAN. Nicméně pokud bychom se zaměřili pouze na osoby, které byly oběťmi sexuálního násilí (N=98 osob, v libovolné kombinaci s fyzickým a emočním násilím), jelikož zde lze očekávat největší citlivost situace, volba „nechci odpovědět, nevím“ tvořila zhruba 10 %. Pokud bychom výběr ještě více omezili jen na ty, co zažili sexuální násilí bez kombinace s fyzickým a psychickým (N=25 osob), dostaneme se na zhruba 15 %. Z toho vyplývá, že odpovědi „nechci odpovědět, nevím“ nemůžeme připisovat pouze přítomnosti sexuálního násilí a oněch 30 % v celkovém výsledku naznačuje, že zkratka skupina sexuálního, emočního a fyzického násilí jako celek je pro seniory citlivější z hlediska označování pachatelů než ostatní formy EAN.

Tabulka 26. Označení pachatelé EAN

Označení pachatelé EAN (Sloupcová %)					
	Celkem*	Zanedbávání	Finanční	Emoční, fyzické, sexuální	Omezování osobních práv
	N= 1435	N= 176	N=403	N=609	N=247
Partner/ka nebo manžel/manželka	17 %	10 %	12 %	17 %	31 %
Dcera	10 %	18 %	12 %	5 %	14 %
Syn	13 %	15 %	16 %	10 %	13 %
Snacha	4 %	6 %	4 %	3 %	6 %
Zet'	3 %	3 %	3 %	3 %	4 %
Rodiče / nevlastní rodiče	1 %	0 %	1 %	2 %	0 %
Vnuče	5 %	14 %	7 %	1 %	3 %
Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř, bratranec atd.)	7 %	3 %	10 %	6 %	6 %
Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega)	8 %	5 %	8 %	9 %	6 %
Soused/ka	4 %	7 %	1 %	5 %	4 %
Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče	1 %	3 %	1 %	0 %	1 %
Jiná osoba	11 %	9 %	18 %	10 %	4 %
Nechci odpovědět, nevím	16 %	7 %	5 %	30 %	8 %
Celkem	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

*Respondenti (podsoubor obětí) mohli vybrat více pachatelů, tj. celkem N=1072 obětí provedlo N=1435 voleb pachatelů.

Návod ke čtení tabulky: Ve sloupcích se můžeme podívat, jaké pachatele senioři zmínili u dané formy EAN – tedy kterého pachatele v daném typu označili nejčastěji. Například u omezování osobních práv jsou za nejčastější pachatele označování partneři/rky nebo manželé/ky a nejméně rodiče (i nevlastní). V řádku pak ale můžeme srovnávat, ke které formě EAN je nejpravděpodobnější, že bude daný pachatel přiřazen. Tedy ku příkladu partneři/rky nebo manželé/ky jsou s větší pravděpodobností označeni jako pachatelé omezování osobních práv než jiných forem EAN (30 % vs. 10 %; 12 %; 17 %).

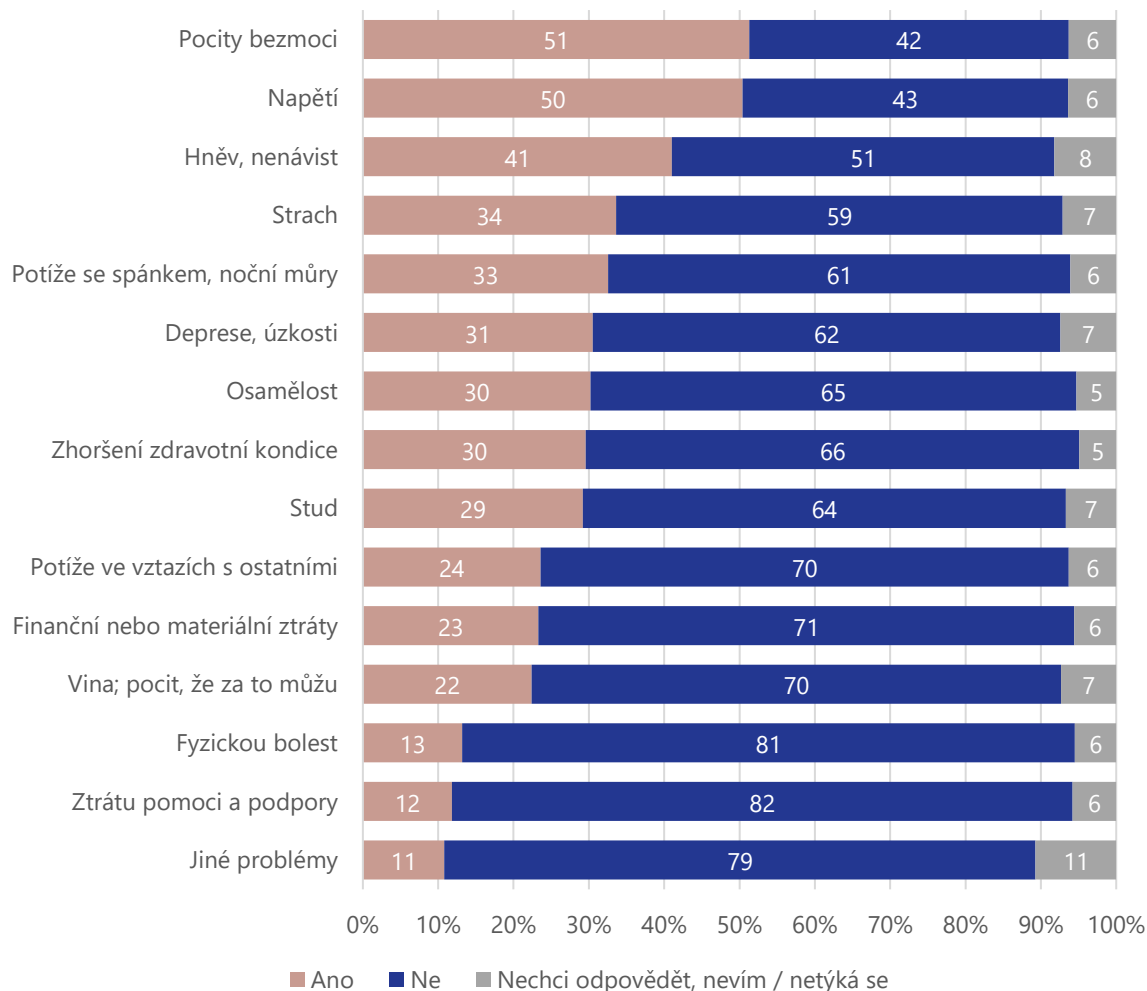
3.5 Kvalita života ohrožených osob (obětí)

Emoce a důsledky pociťované po prožitém EAN

Seniorů jsme se ptali, jaké emoce a důsledky pociťovali po prožitém EAN. Pokud bylo incidentů více, požádali jsme je, aby si vzpomněli na ten pro ně osobně nejzávažnější. Výsledné popsání emocí a důsledků (viz graf 7) se dají rozdělit do **čtyř skupin podle míry výskytu**. Mezi **nejvýraznější skupinu**, kterou zmínilo mezi 40–50 procenty respondentů se objevily pocity bezmoci, napětí a hněv/nenávist. Zhruba **třetina seniorů** pak zmínila negativní dopady na psychiku (strach, deprese a úzkosti, osamělost, stud), ale i zhoršení zdravotní kondice. Asi **ve čtvrtině případů** pak senioři zmínili potíže ve vztazích s ostatními, finanční nebo materiální

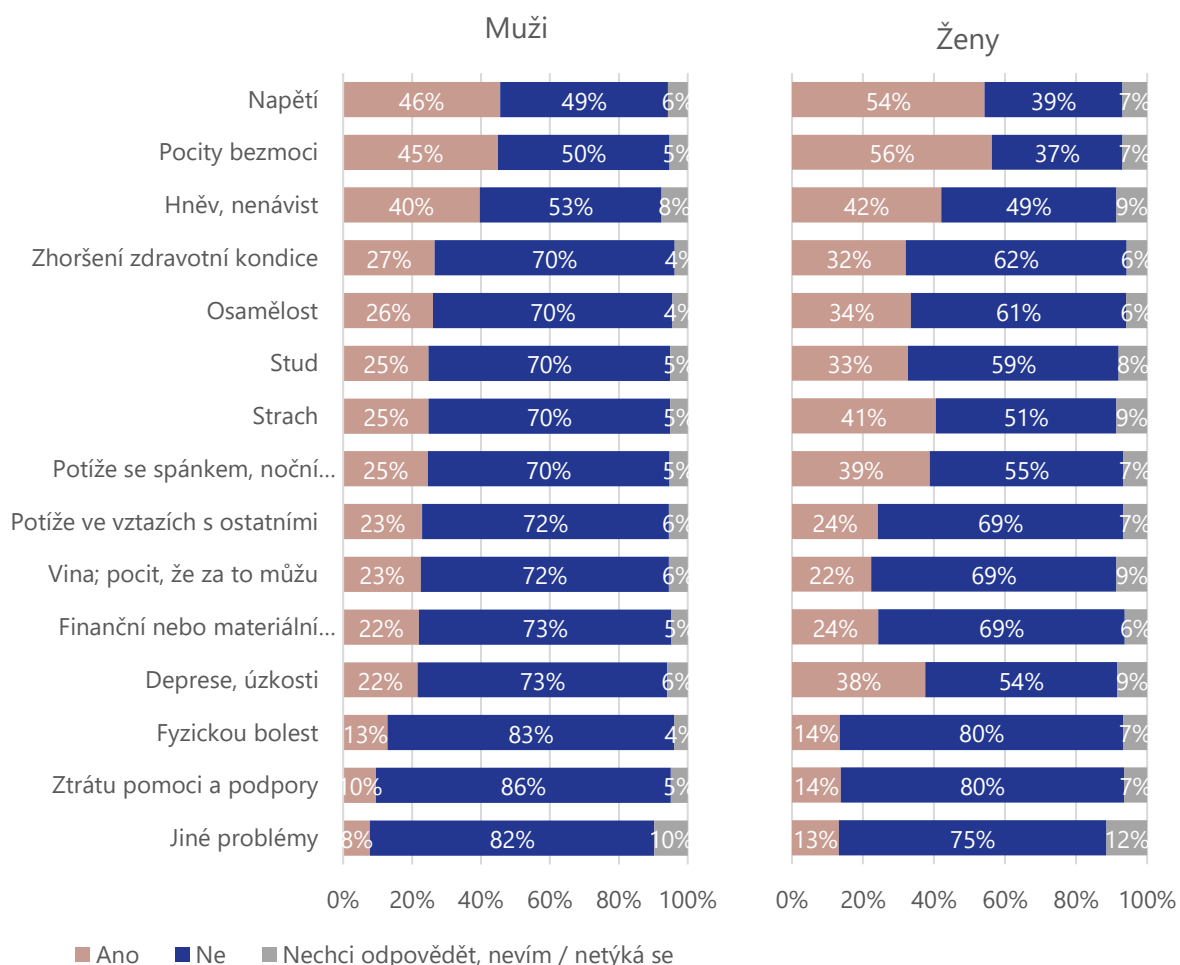
ztráty a vinu/pocit, že za to, co se stalo, můžou oni. Asi **desetina seniorů** zmínila fyzickou bolest, ztrátu pomoci a podpory a jiné problémy.

Graf 7. Emoce a důsledky pociťované po nejzávažnějším incidentu EAN. Zmíněné oběťmi, bez incidentu zanedbávání N=1072

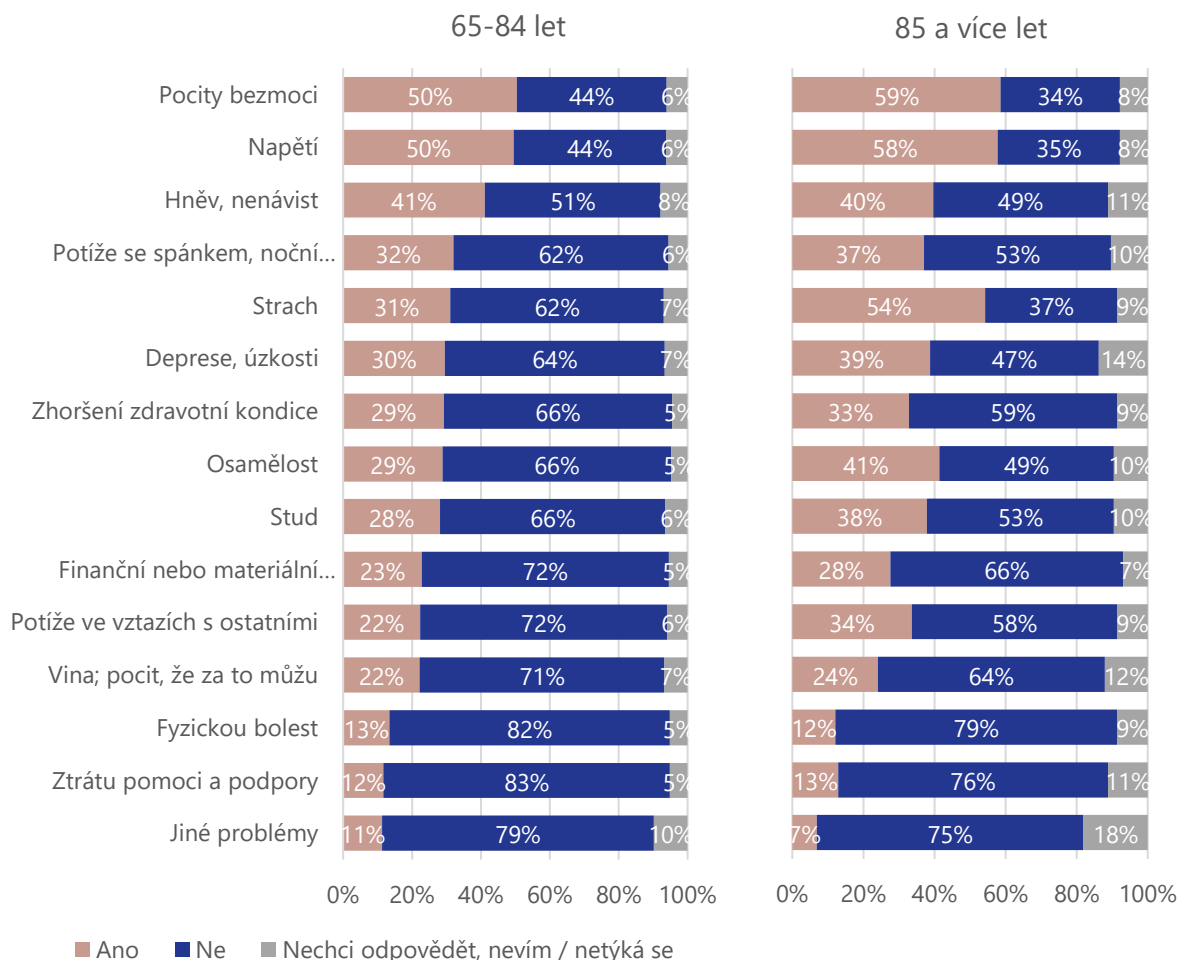
Pociťované emoce a důsledky se však lišily u žen a mužů. Ženy zmínily většinu popisovaných emocí a důsledků průměrně ve větší míře než muži. **Nejvýrazněji zmiňovaly ženy více než muži pocity bezmoci, strach, potíže se spánkem a deprese/úzkosti** (viz graf 8).

Graf 8. Emoce a důsledky pociťované po nejzávažnějším incidentu EAN podle pohlaví. Zmíněné oběťmi, bez incidentů zanedbávání N=1072

Rozdíly v pociťovaných emocích a důsledcích prožitého EAN se také ukázaly mezi seniory do 84 let a seniory starými 85 a více let (viz graf 9). Nejstarší respondenti celkově uváděli více pociťovaných emocí a důsledků, a řadu z nich intenzivněji. Ve výrazně větší míře nejstarší respondenti uváděli např. pocity **bezmoci, napětí, strach, deprese a úzkosti, osamělost, stud a potíže ve vztazích s ostatními**.

Graf 9. Emoce a důsledky pociťované po nejzávažnějším incidentu EAN podle věku. Zmíněné emoce oběťmi, N=1072

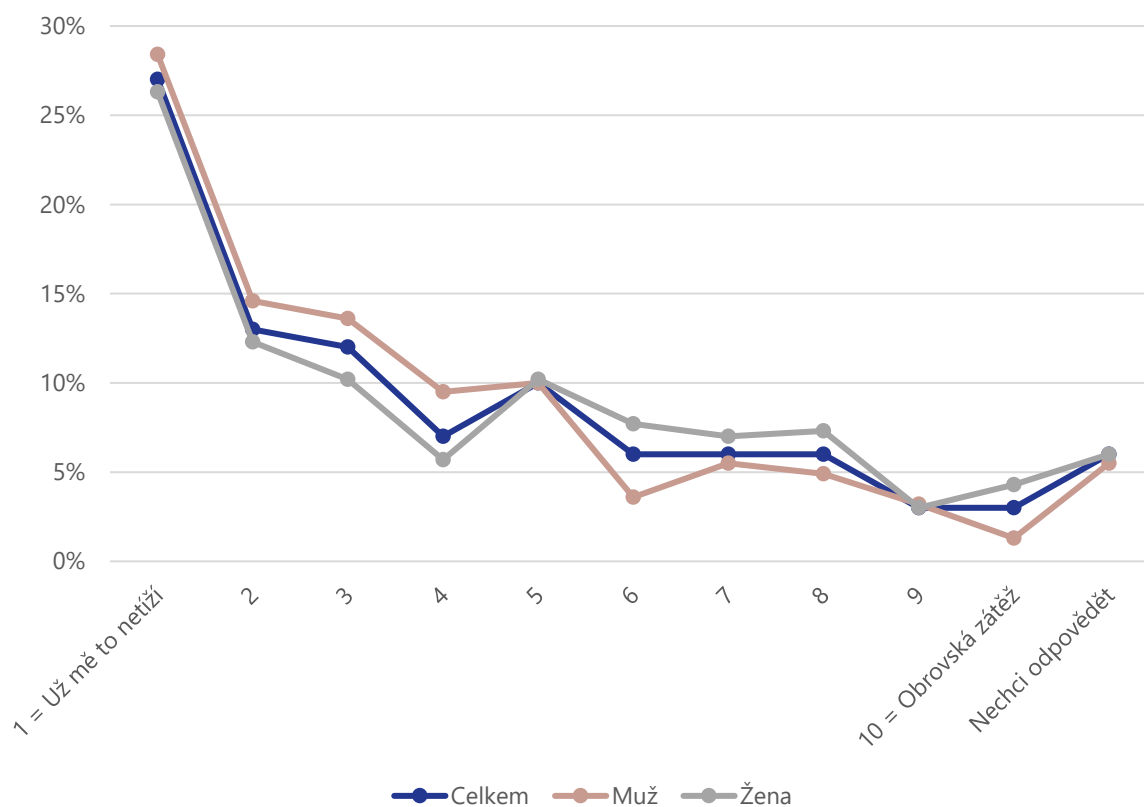
Vyrovnaní se s incidenty – aktuální pocity vzhledem k prožitému EAN

Oběť jsme se také zeptali, jak se momentálně cítí ve vztahu k nejhoršímu incidentu EAN, který v posledním roce prožili. Senioři odpovídali na desetibodové škále, kde 1= „už mě to netíží“ a 10= „stále je to pro mě obrovská zátěž“. **V průměru senioři označili bod 3,8, tedy část osy indikující spíše vyrovnaní se s incidentem** (viz tabulka 27). Avšak vyšší (a tedy horší) průměr tohoto indikátoru nacházíme u **žen, spíše než u mužů, a u nejstarších seniorů spíše než u mladších**. Pro ilustraci konkrétních voleb na bodové škále u různých podskupin seniorů slouží grafy 10 a 11. Zatímco **ženy a muži se od sebe odchylují spíše mírně**, nejstarší senioři odpovídali výrazně jinak. Zatímco **senioři do 84 let zmínili mezi 25 až 32 procenty, že je situace již netíží, nejstarší senioři totéž deklarovali pouze v deseti procentech případů**.

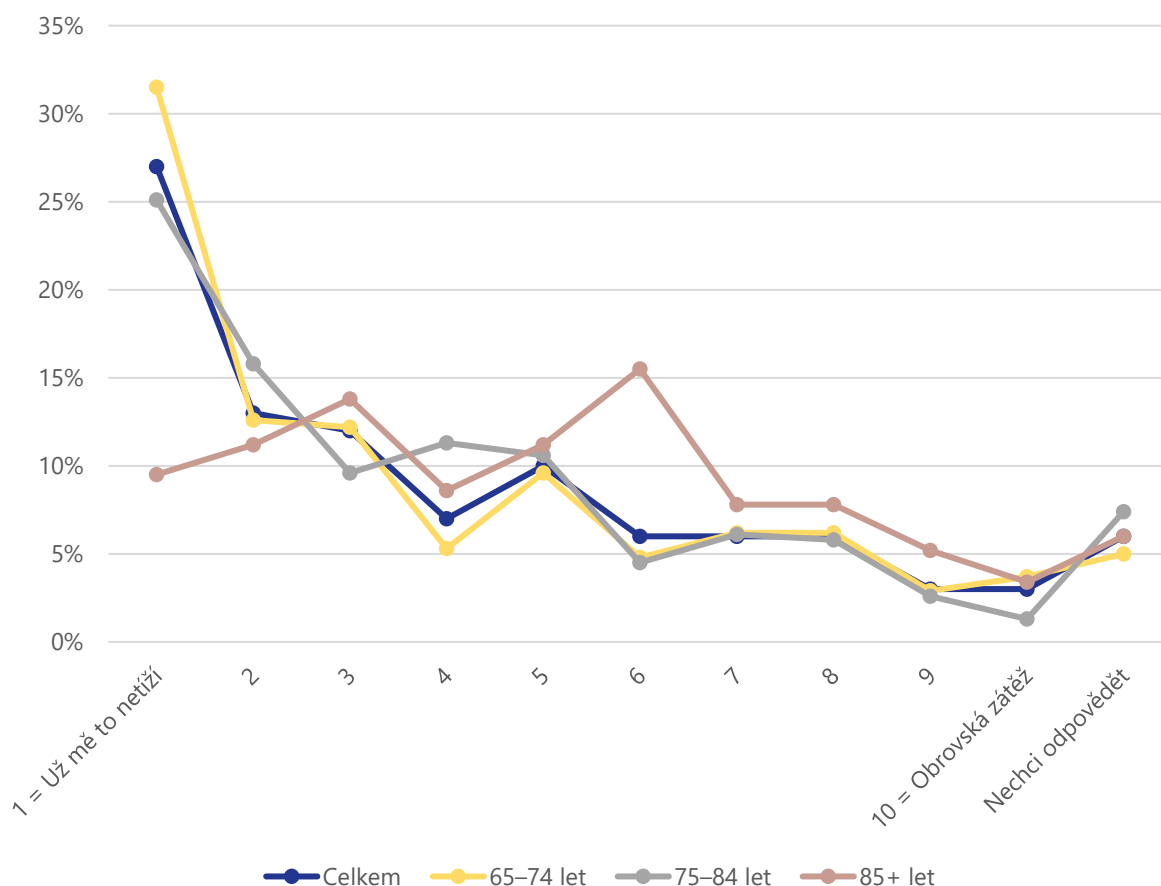
Tabulka 27. Současné rozpoložení vzhledem k prožitému EAN. Oběti, N=1072

Současné rozpoložení vzhledem k prožitému EAN (1 = zpracováno; 10 = stále zatěžuje)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Průměr	3,8	3,5	4,0	3,7	3,6	4,8
Medián	3	3	3	3	3	5

Graf 10. Současné rozpoložení vzhledem k prožitému EAN podle pohlaví. Oběti, N=1072

Graf 11. Současné rozpoložení vzhledem k prožitému EAN podle věku. Oběti, N=1072

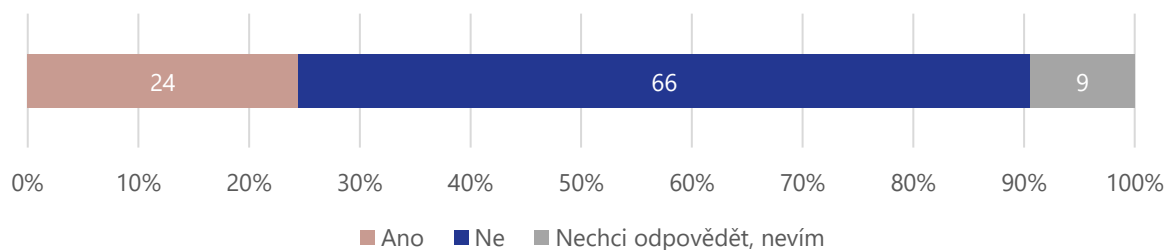

3.6 Potřebná podpora a pomoc

Nahlášení incidentu EAN

Seniorů v podskupině osob ohrožených jsme se následně ptali, zdali incident EAN nahlásili nějaké instituci či organizaci nebo o tom alespoň s někým mluvili. Zhruba čtvrtina seniorů tak učinila, dvě třetiny seniorů se ale nesvěřilo nikomu (viz graf 12). Asi desetina dotázaných pak odpovědět na tuto otázku odmítla.

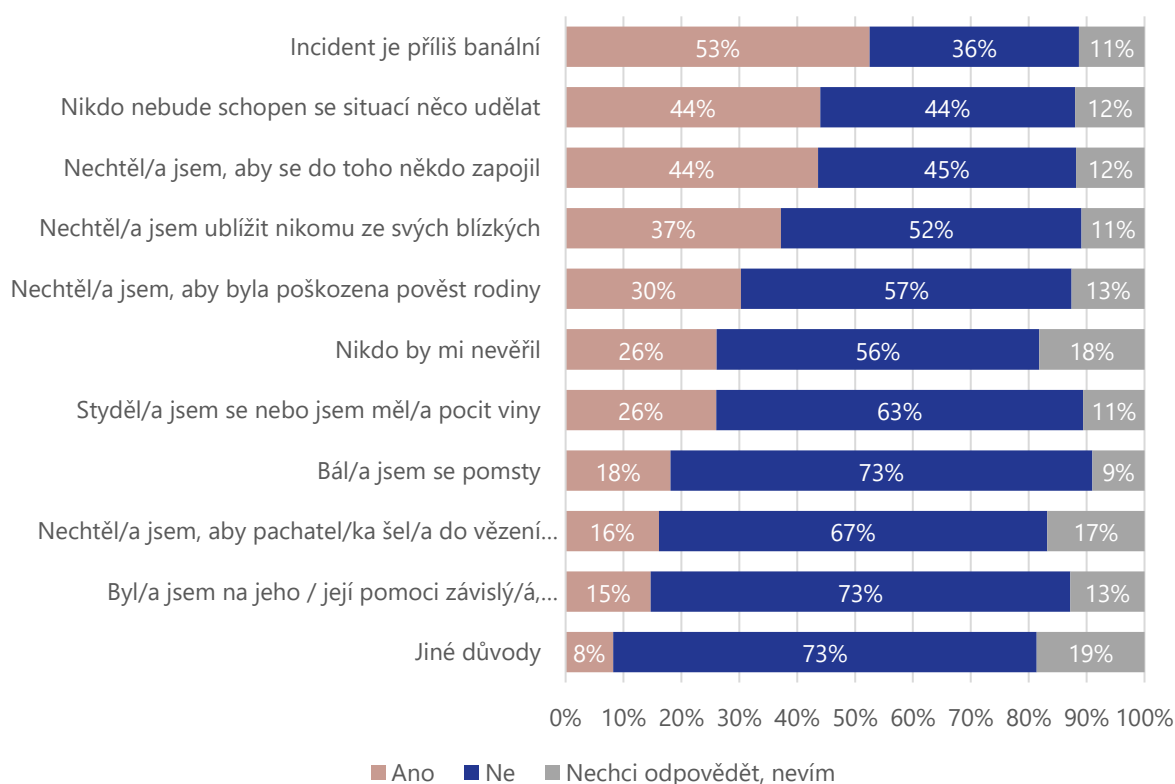
Graf 12. Nahlášení incidentu EAN. Oběti, N=1072

Důvody k nahlášení incidentu EAN

Respondenty, kteří nám řekli, že incident EAN nenahlásili (tedy 66 procent obětí, viz předchozí graf 12), jsme poprosili, zda by mohli označit z nabídnutého seznamu důvod, který by nejvíce odpovídal tomu jejich (viz graf 13). Ze získaných dat je zřejmé, že dominuje označování incidentu za banální (zhruba polovina případů), nicméně ve velké míře se také objevují obavy, že nikdo nebude se situací schopen něco udělat, nechuť do situace zapojovat další osoby, či strach, že by nahlášením incidentu senioři ublížili někomu blízkému (vše kolem 40 procent). Ojedinelé nejsou ani obavy z poškození pověsti rodiny (asi třetina případů), kolem 15 procent seniorů pak mělo dokonce obavy, aby neohrozily pachatele, že by pachatel mohl jít do vězení. Dále následují pocity týkající se osoby seniora, tedy obavy, že by mu nikdo nevěřil a také stud či pocit, že si za situaci může senior sám (čtvrtina případů). Pětina seniorů se bála pomsty a 15 procent dotázaných uvedlo, že jsou stále závislí na pomoci osoby ohrožující.

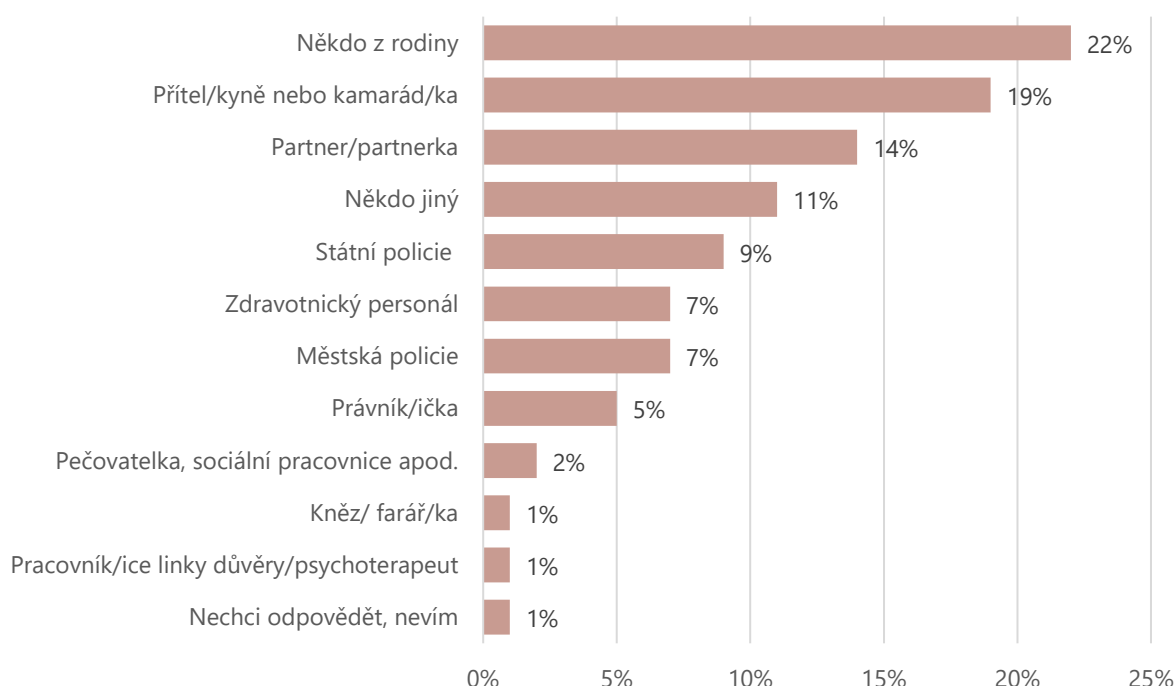
Graf 13. Důvody, proč nedošlo k nahlášení incidentu EAN. Oběti, co nenahlásily incident, N=709

Komu se senioři s prožitým incidentem EAN svěřili

U seniorů, kteří se někomu s prožitým incidentem EAN svěřili (tedy 24 procent obětí, viz graf 12) nás dále zajímalo, kdo byl tímto důvěrníkem (viz graf 14). Nejčastějšími důvěrníky se stávají blízké osoby, jako členové rodiny, přátelé a kamarádi, či partneři. Už méně jsou jimi zástupci institucí jako policie či zdravotnická zařízení.

Graf 14. Osoby, s nimiž oběti mluvily o incidentu EAN. Uvedené osoby, N=529

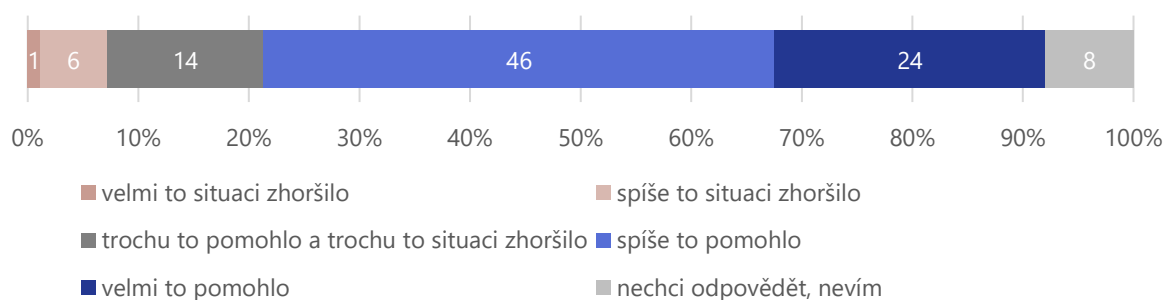

Respondenti (podskupina obětí, co se někomu svěřily) mohli vybrat více pachatelů, tj. celkem N=262 obětí, co incident nahlásilo, provedlo N=529 voleb důvěrníků. Graf zobrazuje podíly jednotlivých důvěrníků z celkového počtu. Tedy například ze 100 % důvěrníků to byl ve 22 % někdo z rodiny.

Pomohlo nahlášení incidentu EAN?

Pokud se již oběti rozhodly se s incidentem někomu svěřit, ptali jsme se, jestli to z jejich pohledu něčemu pomohlo. Ve čtvrtině případů seniori odpověděli, že jim nahlášení incidentu velmi pomohlo, téměř polovina pak uvedla, že nahlášení spíše pomohlo. Kolem 15 procent seniorů mělo ambivalentní dojmy, tedy že jim nahlášení v něčem pomohlo, ale v jiných aspektech trochu přitížilo. Malý podíl seniorů zmínil, že jim nahlášení situaci spíše zhoršilo a minimum, že se situace velmi zhoršila. Nicméně téměř desetina seniorů opět na otázku odmítla odpovědět. V tomto kontextu lze ale 70 procent dotázaných, kteří referují o pozitivním řešení situace, považovat za nedostatečné.

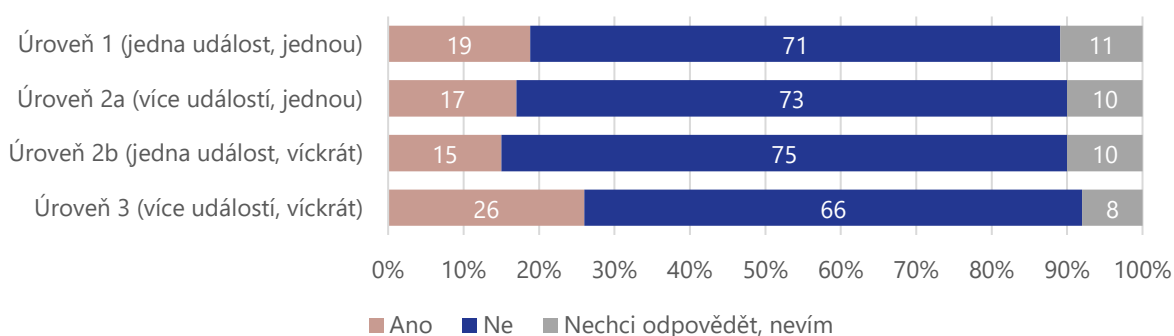
Graf 15. Pocit, zda nahlášení incidentu EAN pomohlo. Oběti, co EAN nahlásily, N=262

Koncentrace a intenzita prožitých EAN v souvislosti s nahlášením

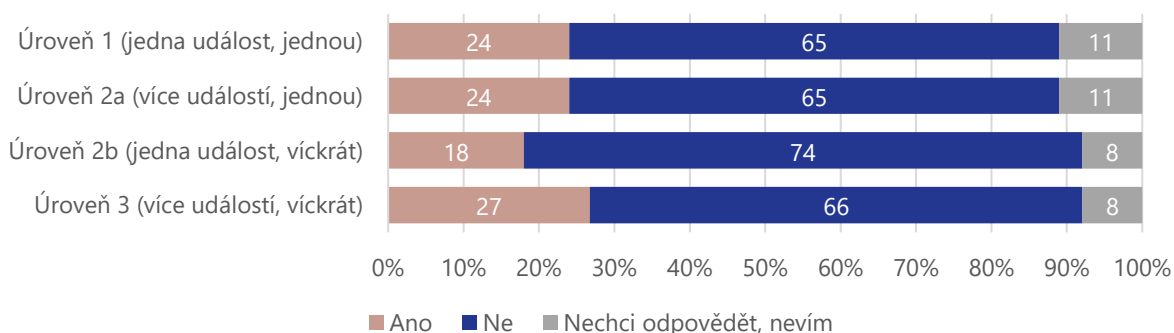
Jelikož byl jedním z nejčastějších důvodů nenahlášení prožitého EAN pocit, že je to příliš banální, zajímalo nás, jestli nalezneme souvislost mezi koncentrací a intenzitou prožitých EAN incidentů a nahlášením. U EAN spáchaného blízkou osobou (tedy prevalence typ 1, viz graf 16) je zřejmé, že vyšší míra nahlášení se v jednotlivých úrovních koncentrace a intenzity objevuje u těch seniorů, kteří prožili několik incidentů, z nichž se alespoň jeden opakoval (Úroveň 3). Naopak nejmenší míra nahlášení je u seniorů, kteří zažívali jeden incident EAN opakovaně. Zdá se tedy, že **u EAN páchaných blízkými osobami k nahlášení dochází až v situacích, kdy se incidenty kumulují a opakují.**

Graf 16. Nahlášení incidentu EAN spáchaného blízkou osobou (prevalence typ 1) podle intenzity prožitého EAN. Oběti, N=769

Výše pozorovaný vztah však mírně oslabuje, pokud se zaměříme na všechny typy EAN (tedy prevalence typ 3 se zahrnutím EAN ve veřejném prostoru, šmejdu a svědectví, viz graf 17). Míra nahlášení těch, co prožili více incidentů, z nichž se alespoň jeden opakoval (úroveň 3), se nezvýšila, zato narostla u těch, co zažili jednu událost (Úroveň 1) nebo více událostí jednou (Úroveň 2a). To lze vysvětlit tím, že rozšířením činů EAN i na ty, které jsou spíše páchany osobami zvenčí (EAN ve veřejném prostoru nebo šmejdi) nebo se přímo nestaly seniorovi (svědectví), jsou bariéry k nahlášení incidenty nižší než v případech, kdy EAN spáchá nějaká blízká osoba.

Graf 17. Nahlášení incidentu EAN spáchaného kýmkoli (prevalence 3), včetně svědectví podle intenzity prožitého EAN. Oběti, N=1072

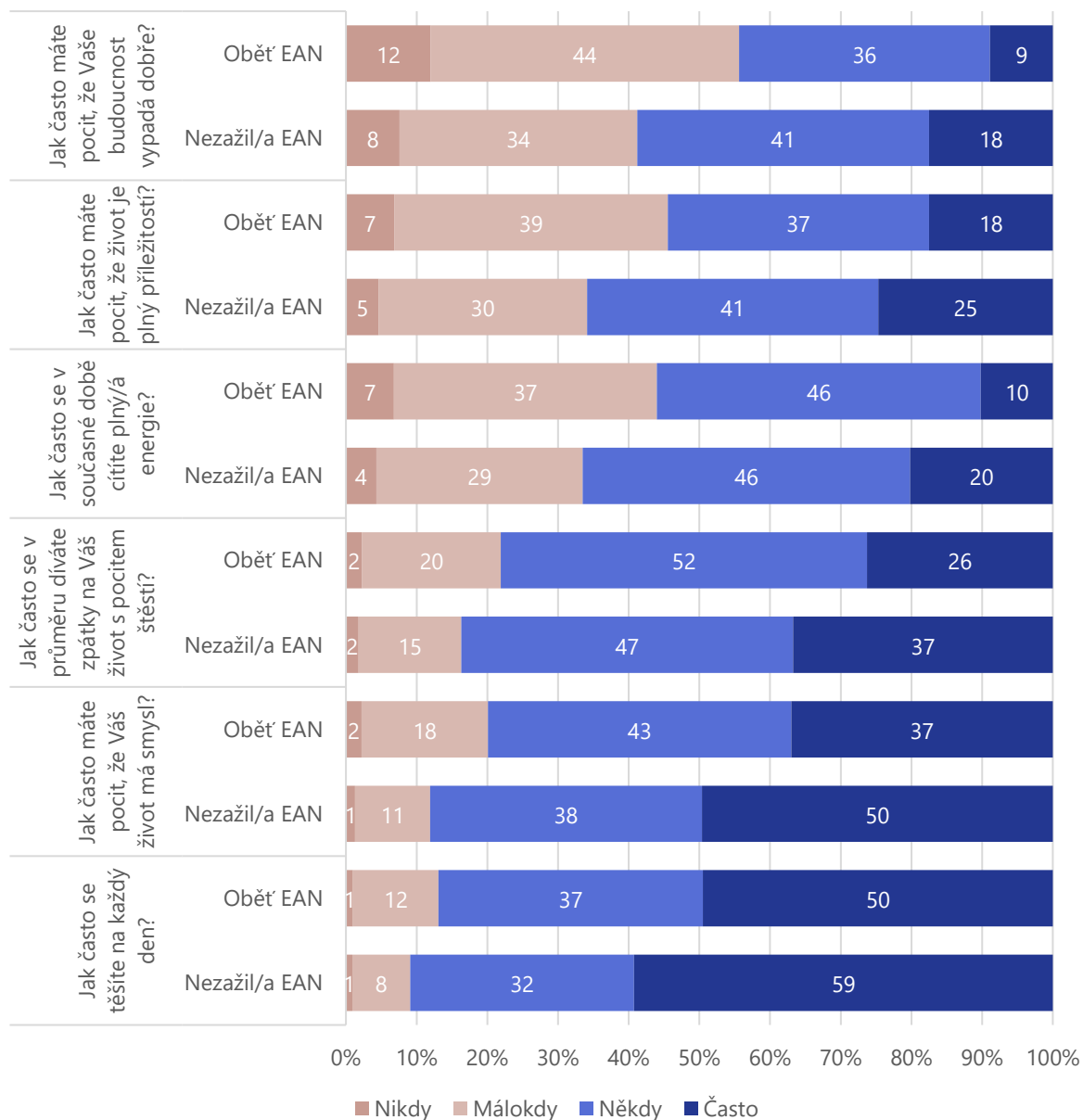
3.7 Kvalita života po prožitém EAN

Prožití EAN má významný dopad do různých oblastí kvality života. Naše data nám umožňují se podívat, jak svůj současný život popisují oběti oproti těm, co žádný EAN v posledním roce nezažili.

Životní pohoda

Seniorů jsme se zeptali na skupinu šesti otázek, které se ptají, jak často senioři zažívají pocity, které se pojí s pozitivním naladěním a pohodou. Z výsledků je jednoznačné, že senioři, co prožili nějakou formu EAN, jsou celkově pesimističtější než ti, co žádný EAN nezažili (viz graf 18). Pro přehlednost sečtíme odpovědi, kdy senioři říkají, že dané pocity nezažívají „nikdy“ nebo jen „málokdy“, a spojíme je pod kategorií „méně časté“. V tomto srovnání, oběti EAN vidí své vyhlídky do budoucna více pesimisticky než senioři, kteří ve skupině ohrožených v našich datech nefigurují (o 15 procentních bodů). Dále mají oběti EAN méně často pocit, že život je plný příležitostí a také se cítí méně často plní energie (obě o 11 procentních bodů). Negativněji se oběti EAN také dívají na to, že má jejich život smysl ve srovnání s ostatními seniory (o 8 procentních bodů). Nakonec se oběti také méně ohlížejí za svým životem s pocitem štěstí a méně se těší na každý den než ostatní senioři (o 5, resp. 4 procentní body).

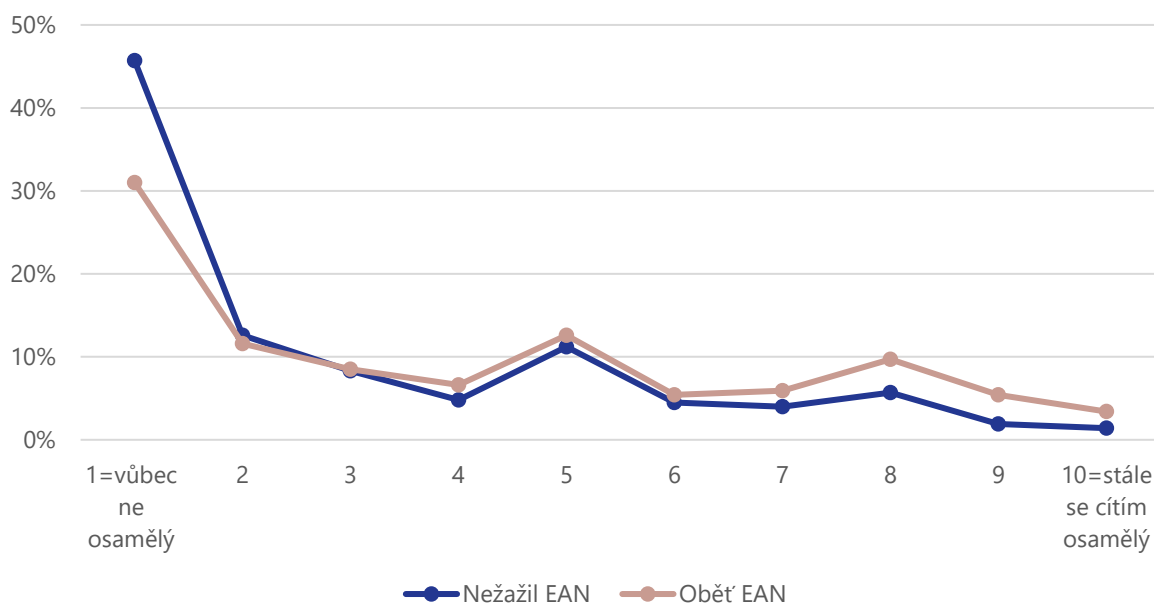
Graf 18. Pociťovaná životní pohoda podle toho, jestli byl senior obětí EAN v posledním roce. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Osamělost

Prožití EAN generovalo u některých obětí pocity osamělosti. V dotazníku jsme měli přímo otázku na to, jak osaměle se senioři cítí na desetibodové škále, kdy 1=vůbec ne osamělý a 10=stále se cítím osamělý. Ti senioři, kteří prožili nějaký incident EAN (prevalence typ 3) se průměrně cítili osamělejší než ti, kteří žádný incident nezažili (průměrná hodnota byla u obětí 4, u ostatních 3). Graf 19 zobrazuje konkrétní volby na desetibodové škále, kdy je patrné, že rozdílný průměrný pocit osamělosti pramení zejména z toho, že oběti EAN méně označují situace, kdy se necítí vůbec osaměle, a naopak o něco více se pohybují na druhé straně osy, kde deklarují častěji pocity osamělosti.

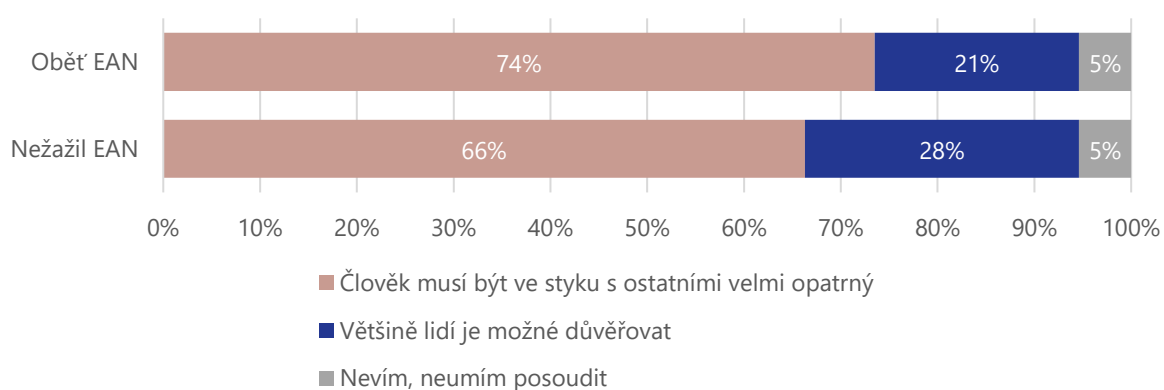
Graf 19. Pocity osamělosti podle toho, jestli je senior obětí EAN. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Mezilidská důvěra

Prožití EAN ovlivňuje také míru vnímané mezilidské důvěry. Oběti vykazují nižší míru deklarované důvěry, a naopak se častěji přiklání k názoru, že člověk musí být ve styku s ostatními lidmi velmi opatrný.

Graf 20. Mezilidská důvěra podle toho, jestli je senior obětí EAN. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

4 POSTOJE K PROGRAMŮM RESTORATIVNÍ JUSTICE V KONTEXTU ŘEŠENÍ EAN

Restorativní justice je konceptem, hnutím a moderní vizí trestněprávní politiky, která říká, že trestný čin primárně nenarušuje právní normy, ale způsobuje újmu a narušuje mezilidské vztahy. Zasazuje se o programy, které v maximální možné míře zapojují všechny, kterých se daná činnost dotkla, a usilují o maximální možnou míru uzdravení a obnovu trestným činem narušených vztahů. Za tímto účelem umožňuje společně identifikovat způsobené újmy a vzniklé potřeby a od nich se odvíjející povinnosti a závazky. Nalézání spravedlnosti z restorativního úhlu se zasazuje o změnu perspektivy na řešení následků trestné činnosti a nabádá k hledání takových řešení, která povedou k nahrazení způsobené újmy a reakci na skutečné potřeby obětí, motivuje pachatele k převzetí odpovědnosti a napomáhá tak obětem, pachatelům a dotčeným komunitám uzdravit jejich trestným činem (přestupkem, násilím...) zasažené životy.¹⁰ Restorativní principy a programy, které jsou využívány i v případech závažné trestné činnosti, a jeví se jako obzvláště výhodné pro nové pojetí řešení syndromu EAN, kde může být neostrá hranice mezi osobou ohrožující a ohroženou, obětem chybí hlas a zastání kvůli křehkosti, pachatelé jsou příliš blízko a nemohou být např. jednoduše od obětí vykázány, oběti je nechtějí vystavovat trestnímu stíhání, nebo potřebují nahlédnout, že události nejsou jejich osobním selháním nebo soukromým, individuálním problémem.

Jelikož pojem restorativní justice není všeobecně známý, explicitně jsme jej nezmiňovali a místo toho jej ve zkratce popsali a seniorů se zeptali, jestli by o takové řešení EAN situací stáli. Znění bylo následovné:

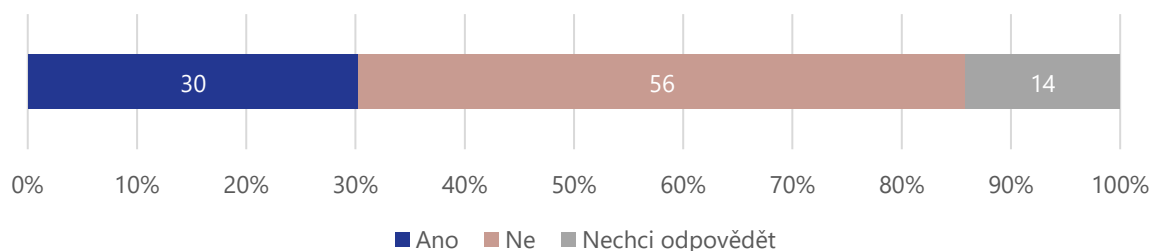
Kdyby byla možnost, aby si oběti těchto situací [EAN incidentů] mohly v nějakém opravdu bezpečném prostředí promluvit s pachatelem, zeptat se na nějaké otázky, které mají, a to vše s podporou zkušeného pracovníka, přišlo by Vám to jako zajímavá příležitost?

(Pozn. Tato setkání se mohou odehrávat bez ohledu na uplynulý čas od incidentu a bez ohledu na to, jestli byl pachatel(ka) nějak potrestána nebo ne.)

Kladně se k možnosti řešit incidenty EAN pomocí programů restorativní justice postavila téměř třetina seniorů, lehce nad polovinu ji odmítlo a skoro 15 procent odmítlo odpovědět (viz graf 21). Tento postoj jsme kontrolovali podle toho, zdali byli senioři obětí EAN v posledním roce, a došli jsme ke stejným výsledkům.

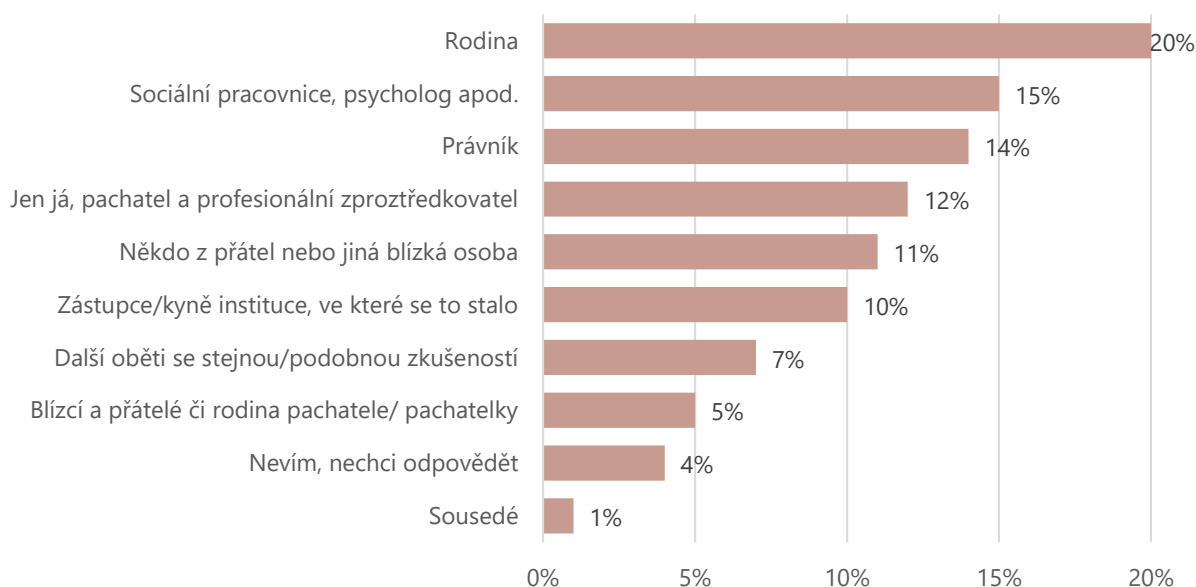
¹⁰ Více o restorativní justici na: <https://restorativni-justice.cz/o-restorativni-justici/>, k možnostem využití restorativní justice pro řešení problematiky EAN viz https://restorativni-justice.cz/wp-content/uploads/2023/12/IRJ_RESTABUS_Final2023.pdf

Graf 21. Projevená náklonnost řešit incidenty EAN s pomocí programů restorativní justice. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Podsouboru respondentů, co se postavili kladně k možnosti řešit EAN incidenty pomocí programů restorativní justice jsme se dále zeptali, kdo by se podle nich měl v ideálním případě setkání účastnit. Z nabídky různých osob mohli senioři vybrat libovolný počet účastníků (viz graf 22). Z celkového počtu zmíněných účastníků byla v největší míře zastoupena seniorova rodina (pětina ze zmíněných), nebo pak osoby, které mohou konflikt řešit (jako sociální pracovníce/psycholog/apod., právník nebo zástupce/kyně instituce, kde se incident stal). Asi v desetině případů se objevila preference zachovat setkání pouze ve složení oběť, pachatel a profesionální zprostředkovatel. V menší míře by si pak u setkání dokázali senioři představit osoby, které nemají přímou návaznost na seniora, jako oběti se stejnou zkušeností, nebo osoby spojené s pachatelem, jako jejich blízcí či přátelé.

Graf 22. Ideální účastníci setkání v rámci programů restorativní justice

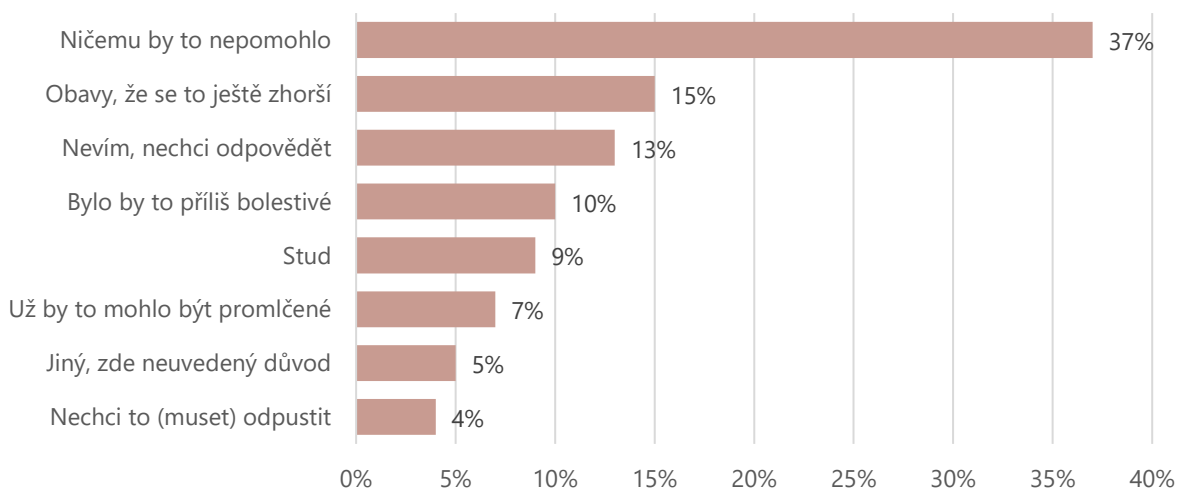

Respondenti (podsoubor těch, co projevíli zájem řešit EAN pomocí programů restorativní justice) mohli vybrat více osob, tj. celkem N=814 pozitivně odpovídajících respondentů provedlo N=1411 voleb ideálních účastníků.

Těch seniorů, kteří se k možnosti řešit incidenty EAN programy restorativní justice postavili negativně, jsme se zeptali, co je k tomu vedlo. Opět mohli senioři vybrat více důvodů (viz graf 23). Z celkového počtu zmíněných důvodů jednoznačně dominoval pocit, že setkání by k ničemu nevedla (téměř 40 procent), který také doplňuje úvaha, že už by čin mohl být

promlčený (sedm procent). Téměř polovina důvodů odmítnutí programu restorativní justice k řešení EAN tak zpochybňuje jejich smysl. Ovšem další velkou skupinu důvodů tvoří ty, které jsou spojeny s obavami, že se to ještě zhorší, že by byl zážitek příliš bolestivý, a také se studem (tyto tři možnosti dohromady tvořily téměř 35 % zmíněných důvodů). To naznačuje, že odmítnutí restorativní justice také může pramenit z toho, že lidé nejsou zvyklí problémy takto napřímo s pachatelem řešit a obávají se možných negativních důsledků.

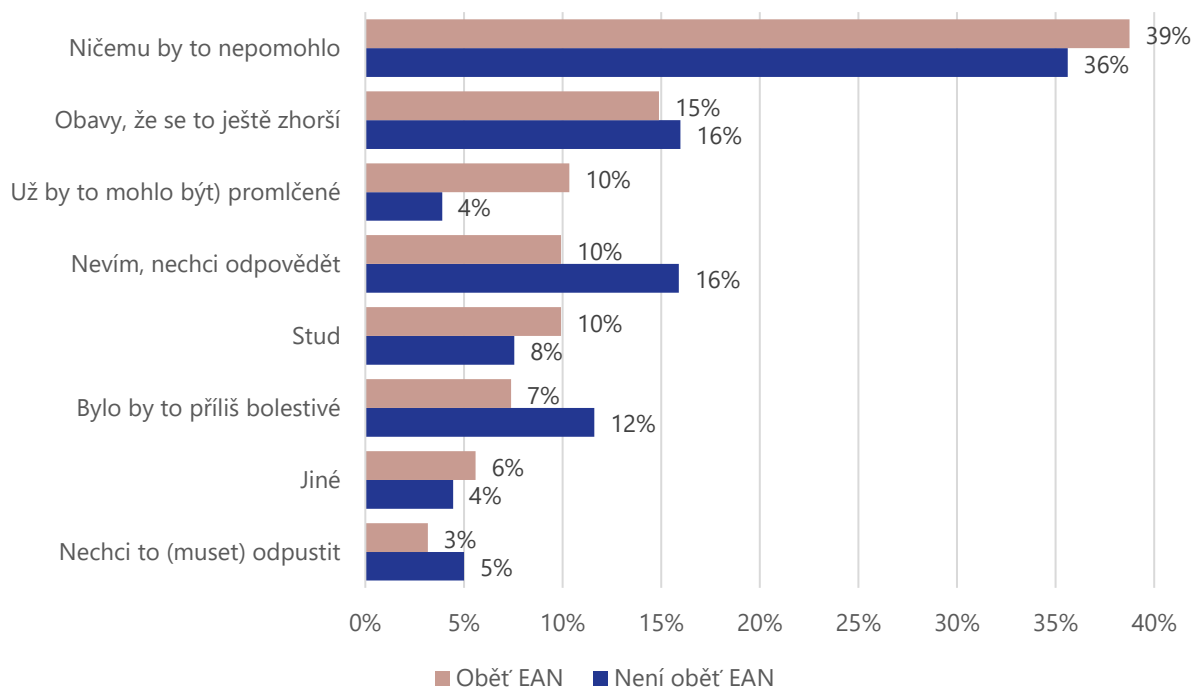
Graf 23. Důvody odmítnutí řešit incidenty EAN pomocí programů restorativní justice

Respondenti (podskupina těch, co projevili nezájem řešit EAN pomocí programů restorativní justice) mohli vybrat více osob, tj. celkem N=1491 negativně odpovídajících respondentů provedlo N=2205 voleb důvodů, proč by o setkání nestáli.

V tomto bodě nás opět zajímalo, jestli to, zdali senioři zažili či nezažili EAN, mohlo mít vliv na jejich důvody nižší podpory programů restorativní justice. Graf 24 ukazuje, že tomu tak opravdu může být. Oběti EAN výrazně více uvádějí, že už by incident mohl být promlčený (v jejich případech to také může znamenat, že pro ně „je“ promlčený). Ti, co EAN nezažili naopak častěji říkají, že nevědí, nebo také, že by restorativní setkání mohlo být příliš bolestivé. Tyto důvody tak poskytují svébytný návod, jakým způsobem o programech a principech restorativní justice vůči ohroženým osobám ve vyšším věku komunikovat.

Graf 24. Důvody odmítnutí řešit incidenty EAN pomocí programů restorativní justice podle toho, jestli jsou senioři obětí EAN

5 DATOVÝ KATALOG (CODEBOOK)

V tabulkách, kde jsou sloupcová procenta (součet 100 % je ve sloupci), provádíme srovnávání na řádku. Podbarvená políčka zvýrazňují nalezené rozdíly a jsou komentována v textu výše. Při třídění podle věku a pohlaví, případně dalších znaků, mohou buňky tabulky obsahovat malé počty případů (zaznamenaných odpovědí respondentů).

Demografické údaje

Tabulka 28. Demografické údaje. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q1–Q5 Demografické údaje		
	%	N
Pohlaví		
Muž	43 %	1156
Žena	57 %	1531
Věk		
65-74 let	58 %	1569
75-84 let	33 %	876
85+ let	9 %	242
Vzdělání		
Základní (včetně nedokončeného)	16 %	424
Střední, vyučen/a bez maturity	41 %	1101
Střední, vyučen/a s maturitou	30 %	815
Vysokoškolské	13 %	347
Velikost obce		
1 999 obyvatel a méně	22 %	601
2 000 – 4 999 obyvatel	16 %	422
5 000 – 19 999 obyvatel	18 %	489
20 000 – 49 999 obyvatel	13 %	351
50 000 – 99 999 obyvatel	10 %	254
100 000 a více obyvatelů	21 %	570
Kraj		
Hlavní město Praha	11 %	294
Středočeský kraj	12 %	322
Jihočeský kraj	6 %	168
Plzeňský kraj	6 %	149
Karlovarský kraj	3 %	76
Ústecký kraj	8 %	207
Liberecký kraj	4 %	119
Královéhradecký kraj	6 %	152
Pardubický kraj	5 %	141

Vysočina	5 %	130
Jihomoravský kraj	11 %	300
Olomoucký kraj	6 %	169
Zlínský kraj	6 %	159
Moravskoslezský kraj	11 %	301

Obecné informace

Tabulka 29. Pracovní aktivita. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q6 Pracovní aktivita (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Na částečný úvazek	9 %	9 %	9 %	12 %	7 %	1 %
Na plný úvazek	3 %	5 %	2 %	5 %	2 %	0 %
Nepracuje	88 %	86 %	89 %	83 %	92 %	98 %

Tabulka 30. Počet osob v domácnosti včetně respondenta. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q7 Počet osob v domácnosti (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Jeden	37 %	24 %	47 %	33 %	40 %	55 %
Dva	54 %	67 %	43 %	57 %	54 %	31 %
Tři	6 %	6 %	7 %	7 %	4 %	10 %
Čtyři	2 %	2 %	2 %	2 %	1 %	3 %
Pět	0,7 %	0,7 %	0,8 %	0,7 %	0,9 %	0,4 %
Šest	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,4 %

Tabulka 31. Osoby žijící s respondentem ve společné domácnosti. Uvedené osoby, N=1906 (možnost více odpovědí)

Q8 Osoby žijící s respondentem ve společné domácnosti (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Váš manžel/ka / partner/ka v partnerském soužití	78 %	85 %	70 %	79 %	80 %	58 %
Dospělé děti	15 %	10 %	21 %	15 %	13 %	25 %
Vaše (či osvojené) děti mladší 18 let	0,5 %	0,7 %	0,2 %	0,7 %	0 %	0,8 %
Vnouce / vnoučata	4 %	2 %	6 %	3 %	5 %	14 %

Vaši vlastní rodiče nebo rodiče vašeho partnera	0,6 %	0,6 %	0,6 %	0,9 %	0,2 %	0 %
Sourozenci	0,4 %	0,5 %	0,3 %	0,4 %	0,4 %	0,8 %
Jiné osoby (např. opatrovník, podnájemník)	1 %	0,8 %	2 %	2 %	0,7 %	2 %
N	1906	967	939	1207	571	128

Tabulka 32. Jak Vaše domácnost vychází s celkovými měsíčními příjmy, jak aktuálně zvládáte pokrývat své životní náklady? Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q9 Jak domácnost vychází s celkovými měsíčními příjmy (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Špatně	9 %	7 %	10 %	9 %	7 %	15 %
Spíše špatně	37 %	31 %	41 %	37 %	34 %	43 %
Spíše snadno	41 %	45 %	38 %	41 %	44 %	34 %
Snadno	10 %	13 %	8 %	10 %	11 %	5 %
Nevím, nechci odpovědět	4 %	4 %	3 %	3 %	4 %	3 %

Tabulka 33. Jak často míváte následující pocity? Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q10.A Jak často si myslíte, že Vám Váš věk zamezuje dělat to, co byste chtěl/a dělat? (Řádková %)					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		35 %	44 %	17 %	4 %
Pohlaví	Muž	34 %	45 %	17 %	5 %
	Žena	36 %	43 %	17 %	4 %
Věk	65–74 let	29 %	47 %	20 %	6 %
	75–84 let	38 %	44 %	15 %	4 %
	85+ let	66 %	27 %	7 %	0 %
Q10.B Jak často máte pocit, že to, co se Vám děje, je mimo Vaši kontrolu? (Řádková %)					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		14 %	40 %	33 %	14 %
Pohlaví	Muž	13 %	40 %	34 %	13 %
	Žena	14 %	40 %	32 %	15 %
Věk	65–74 let	11 %	38 %	35 %	15 %
	75–84 let	13 %	41 %	32 %	14 %
	85+ let	30 %	45 %	19 %	7 %
Q10.C Jak často máte pocit, že se věci okolo Vás dějí bez Vaší účasti? (Řádková %)					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		22 %	41 %	27 %	10 %

Pohlaví	Muž	23 %	41 %	27 %	9 %
	Žena	21 %	40 %	28 %	11 %
Věk	65–74 let	19 %	39 %	31 %	12 %
	75–84 let	24 %	43 %	24 %	9 %
	85+ let	36 %	43 %	15 %	5 %
Q10.D Jak často si myslíte, že můžete dělat takové věci, které byste chtěl/a dělat? (Řádková %)					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		26 %	45 %	26 %	3 %
Pohlaví	Muž	26 %	47 %	24 %	4 %
	Žena	25 %	44 %	27 %	3 %
Věk	65–74 let	27 %	46 %	25 %	3 %
	75–84 let	25 %	45 %	27 %	3 %
	85+ let	20 %	46 %	28 %	7 %
Q10.E Jak často si myslíte, že Vám rodinné povinnosti zamezují dělat to, co byste chtěl/a dělat? (Řádková %)					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		8 %	26 %	39 %	27 %
Pohlaví	Muž	7 %	26 %	41 %	27 %
	Žena	9 %	25 %	38 %	28 %
Věk	65–74 let	8 %	25 %	41 %	26 %
	75–84 let	8 %	27 %	38 %	28 %
	85+ let	13 %	27 %	27 %	33 %
Q10.F Jak často si myslíte, že Vám nedostatek peněz nedovoluje dělat to, co byste chtěl/a dělat? (Řádková %)					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		31 %	35 %	23 %	11 %
Pohlaví	Muž	28 %	33 %	27 %	13 %
	Žena	34 %	36 %	21 %	9 %
Věk	65–74 let	35 %	34 %	23 %	9 %
	75–84 let	26 %	37 %	25 %	13 %
	85+ let	29 %	34 %	25 %	13 %

Tabulka 34. Současný zdravotní stav. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q11 Současný zdravotní stav (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Špatný	20 %	20 %	20 %	14 %	23 %	46 %
Ani špatný, ani dobrý	55 %	55 %	56 %	57 %	55 %	47 %
Dobrý	25 %	25 %	25 %	29 %	23 %	7 %

Kvalita života a životní pohoda

Tabulka 35. Jak často míváte následující pocity a myšlenky? Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q12.A Jak často se těšíte na každý den?					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		55 %	34 %	10 %	1 %
Pohlaví	Muž	58 %	32 %	9 %	1 %
	Žena	54 %	36 %	10 %	1 %
Věk	65–74 let	59 %	32 %	8 %	1 %
	75–84 let	54 %	35 %	10 %	1 %
	85 a více let	39 %	41 %	18 %	2 %
Q12.B Jak často máte pocit, že Váš život má smysl?					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		45 %	40 %	14 %	2 %
Pohlaví	Muž	45 %	40 %	14 %	2 %
	Žena	44 %	41 %	14 %	2 %
Věk	65–74 let	49 %	38 %	12 %	1 %
	75–84 let	43 %	44 %	12 %	2 %
	85 a více let	24 %	44 %	28 %	4 %
Q12.C Jak často se v průměru díváte zpátky na Váš život s pocitem štěstí?					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		33 %	49 %	17 %	2 %
Pohlaví	Muž	32 %	50 %	17 %	2 %
	Žena	33 %	48 %	16 %	2 %
Věk	65–74 let	31 %	49 %	17 %	2 %
	75–84 let	34 %	49 %	16 %	2 %
	85 a více let	35 %	48 %	15 %	3 %
Q12.D Jak často se v současné době cítíte plný/á energie?					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		16 %	46 %	33 %	5 %
Pohlaví	Muž	16 %	46 %	33 %	5 %
	Žena	16 %	46 %	32 %	6 %
Věk	65–74 let	19 %	49 %	28 %	4 %
	75–84 let	15 %	44 %	35 %	6 %
	85 a více let	5 %	32 %	50 %	12 %
Q12.E Jak často máte pocit, že život je plný příležitostí?					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		22 %	39 %	33 %	6 %
Pohlaví	Muž	23 %	39 %	34 %	4 %
	Žena	21 %	40 %	33 %	7 %
Věk	65–74 let	23 %	42 %	32 %	4 %

	75–84 let	23 %	36 %	34 %	7 %
	85 a více let	9 %	36 %	41 %	14 %
Q12.F Jak často máte pocit, že Vaše budoucnost vypadá dobře?					
		Často	Někdy	Málokdy	Nikdy
Celkem		14 %	39 %	38 %	9 %
Pohlaví	Muž	16 %	41 %	36 %	8 %
	Žena	13 %	38 %	39 %	11 %
Věk	65–74 let	16 %	40 %	36 %	8 %
	75–84 let	13 %	39 %	39 %	8 %
	85 a více let	5 %	31 %	45 %	19 %

Tabulka 36. Pobírání příspěvku na péči. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q13 Pobírání příspěvku na péči (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Ano	7 %	6 %	8 %	4 %	8 %	24 %
Ne	92 %	93 %	92 %	95 %	91 %	74 %
Nevím, nechci odpovídat	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %

Tabulka 37. Využívání pečovatelské služby. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q14 Využívání pečovatelské služby (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Ano	10 %	9 %	11 %	4 %	13 %	41 %
Ne	90 %	91 %	89 %	96 %	87 %	60 %
Nevím, nechci odpovídat	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0 %

Tabulka 38. Používání internetu. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q15 Používání internetu (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Ano	81 %	84 %	79 %	94 %	73 %	32 %
Ne	19 %	16 %	21 %	6 %	27 %	68 %

Tabulka 39. Osamělost. Jak se cítíte? Svůj pocit vyjádřete na stupnici, kde 0 = vůbec se necítím osamělý/á a 10 = cítím se stále osamělý/á. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q16 Jak se cítíte? (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
0 = Vůbec se necítím osamělý/á	27 %	32 %	24 %	31 %	25 %	10 %

1	13 %	15 %	11 %	14 %	12 %	5 %
2	12 %	12 %	12 %	13 %	13 %	6 %
3	8 %	8 %	9 %	8 %	9 %	10 %
4	6 %	5 %	6 %	4 %	7 %	11 %
5	12 %	10 %	13 %	11 %	12 %	15 %
6	5 %	5 %	5 %	4 %	5 %	10 %
7	5 %	4 %	5 %	3 %	7 %	7 %
8	7 %	6 %	8 %	6 %	7 %	17 %
9	3 %	2 %	4 %	3 %	3 %	7 %
10 = Cítím se stále osamělý/á	2 %	1 %	3 %	2 %	2 %	2 %
Průměr	3,2	2,7	3,5	2,9	3,2	5,0
Medián	2	2	3	2	2	5

Souvislosti

Tabulka 40. Mezilidská důvěra. Řekl/a byste, podle svých životních zkušeností, že většině lidí je možné důvěřovat, anebo že člověk musí být ve styku s ostatními velmi opatrný? Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q17 Mezilidská důvěra (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Většině lidí je možné důvěřovat	25 %	27 %	24 %	25 %	28 %	19 %
Člověk musí být ve styku s ostatními velmi opatrný	69 %	68 %	71 %	70 %	66 %	76 %
Nevím, neumím posoudit (nenabízejte)	5 %	5 %	6 %	5 %	6 %	5 %

Tabulka 41. Zkušenost s diskriminací na základě jednotlivých znaků. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q18.A Věk (Řádková %)					
		Ano	Ne	Nevím	Nechci odpovědět
Celkem		28 %	65 %	7 %	0,4 %
Pohlaví	Muž	28 %	64 %	8 %	1 %
	Žena	27 %	67 %	6 %	0,4 %
Věk	65–74 let	27 %	65 %	8 %	0,4 %
	75–84 let	27 %	66 %	6 %	1 %
	85 a více let	33 %	63 %	3 %	1 %
Q18.B Pohlaví (Řádková %)					
		Ano	Ne	Nevím	Nechci odpovědět
Celkem		6 %	91 %	3 %	0,2 %
Pohlaví	Muž	2 %	96 %	2 %	0,4 %
	Žena	9 %	88 %	3 %	0,1 %
Věk	65–74 let	6 %	91 %	3 %	0,2 %
	75–84 let	6 %	92 %	2 %	0,2 %
	85 a více let	7 %	91 %	1 %	0,4 %
Q18.C Invalidita/ zdraví (Řádková %)					
		Ano	Ne	Nevím	Nechci odpovědět
Celkem		16 %	80 %	4 %	1 %
Pohlaví	Muž	16 %	79 %	4 %	0,5 %
	Žena	16 %	80 %	4 %	0,7 %
Věk	65–74 let	15 %	81 %	4 %	0,4 %
	75–84 let	14 %	81 %	4 %	0,8 %
	85 a více let	28 %	69 %	3 %	1,2 %
Q18.D Sexuální orientace (Řádková %)					
		Ano	Ne	Nevím	Nechci odpovědět

Celkem		0,4 %	98 %	1 %	0,5 %
Pohlaví	Muž	0,6 %	98 %	1 %	0,4 %
	Žena	0,3 %	98 %	0,8 %	0,5 %
Věk	65–74 let	0,3 %	98 %	1 %	0,3 %
	75–84 let	0,5 %	98 %	0,8 %	0,6 %
	85 a více let	2 %	96 %	0,8 %	2 %
Q18.E Náboženské citění (Řádková %)					
		Ano	Ne	Nevím	Nechci odpovědět
Celkem		4 %	94 %	2 %	0,5 %
Pohlaví	Muž	3 %	95 %	2 %	0,6 %
	Žena	5 %	94 %	1 %	0,4 %
Věk	65–74 let	3 %	95 %	2 %	0,4 %
	75–84 let	5 %	93 %	1 %	0,7 %
	85 a více let	6 %	91 %	2 %	0,4 %
Q18.F Etnická příslušnost (Řádková %)					
		Ano	Ne	Nevím	Nechci odpovědět
Celkem		1 %	97 %	2 %	0,3 %
Pohlaví	Muž	1 %	97 %	2 %	0,4 %
	Žena	1 %	97 %	1 %	0,2 %
Věk	65–74 let	1 %	97 %	2 %	0,2 %
	75–84 let	1 %	97 %	1 %	0,5 %
	85 a více let	3 %	95 %	1 %	0,4 %
Q18.G Politické názory (Řádková %)					
		Ano	Ne	Nevím	Nechci odpovědět
Celkem		16 %	78 %	4 %	1 %
Pohlaví	Muž	20 %	75 %	4 %	1 %
	Žena	14 %	81 %	4 %	1 %
Věk	65–74 let	14 %	80 %	5 %	0,8 %
	75–84 let	20 %	75 %	4 %	2 %
	85 a více let	18 %	78 %	2 %	2 %

Tabulka 42. Zkušenost s následujícími situacemi v dětství nebo v dospělosti (před odchodem do důchodu). Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q19.A Ve vaší rodině se používalo výchovné trestání dětí (plácnutí přes zadek, pohlavek) (Řádková %)						
		Jen v dětství	Jen v dospělosti	V dětství i dospělosti	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		71 %	1 %	5 %	22 %	1 %
Pohlaví	Muž	75 %	0 %	5 %	19 %	1 %
	Žena	68 %	1 %	6 %	24 %	1 %

Věk	65–74 let	74 %	1 %	5 %	20 %	1 %
	75–84 let	68 %	1 %	5 %	25 %	1 %
	85+ let	63 %	0 %	9 %	27 %	1 %
Q19.B Ve vaší rodině docházelo k násilí, bití (Řádková %)						
		Jen v dětství	Jen v dospělosti	V dětství i dospělosti	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		13 %	2 %	2 %	81 %	2 %
Pohlaví	Muž	16 %	0 %	1 %	82 %	2 %
	Žena	12 %	2 %	3 %	81 %	2 %
Věk	65–74 let	14 %	2 %	2 %	80 %	2 %
	75–84 let	12 %	1 %	1 %	83 %	2 %
	85+ let	13 %	2 %	3 %	81 %	1 %
Q19.C Ve vaší rodině měl někdo problémy se závislostí (alkohol, drogy apod.) (Řádková %)						
		Jen v dětství	Jen v dospělosti	V dětství i dospělosti	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		4 %	11 %	3 %	80 %	3 %
Pohlaví	Muž	3 %	7 %	2 %	85 %	3 %
	Žena	4 %	13 %	4 %	77 %	3 %
Věk	65–74 let	3 %	11 %	3 %	80 %	3 %
	75–84 let	4 %	9 %	3 %	81 %	3 %
	85+ let	4 %	13 %	5 %	75 %	4 %
Q19.D Vaše rodina měla závažné finanční těžkosti (Řádková %)						
		Jen v dětství	Jen v dospělosti	V dětství i dospělosti	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		13 %	10 %	10 %	61 %	6 %
Pohlaví	Muž	14 %	8 %	9 %	63 %	6 %
	Žena	13 %	11 %	12 %	60 %	6 %
Věk	65–74 let	13 %	12 %	10 %	59 %	6 %
	75–84 let	13 %	6 %	8 %	66 %	6 %
	85+ let	15 %	10 %	17 %	54 %	5 %

Zanedbávání

Tabulka 43. Zanedbávání: Potřeba pomoci a zkušenost s jejím poskytnutím. Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q20.A Nákupy potravin, oblečení nebo jiných věcí (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		81,5 %	1,4 %	16,7 %	0,3 %
Pohlaví	Muž	85,6 %	1,6 %	12,5 %	0,3 %
	Žena	78,4 %	1,2 %	20,0 %	0,3 %
Věk	65–74 let	88,9 %	1,0 %	9,8 %	0,3 %
	75–84 let	77,9 %	1,5 %	20,3 %	0,3 %
	85 a více let	47,1 %	3,3 %	48,8 %	0,8 %
Q20.B Příprava jídel nebo stravování (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		87,2 %	0,3 %	11,8 %	0,7 %
Pohlaví	Muž	84,3 %	1,1 %	14,0 %	0,5 %
	Žena	89,4 %	0,4 %	10,1 %	0,1 %
Věk	65–74 let	93,0 %	0,4 %	6,2 %	0,3 %
	75–84 let	85,6 %	0,8 %	13,5 %	0,1 %
	85 a více let	55,8 %	2,1 %	41,3 %	0,8 %
Q20.C Provádění běžných domácích prací (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		82,5 %	0,6 %	15,3 %	1,5 %
Pohlaví	Muž	84,6 %	1,4 %	13,5 %	0,5 %
	Žena	80,9 %	1,6 %	16,7 %	0,7 %
Věk	65–74 let	88,5 %	1,3 %	9,6 %	0,6 %
	75–84 let	79,7 %	1,5 %	18,4 %	0,5 %
	85 a více let	53,7 %	3,3 %	41,3 %	1,7 %
Q20.D Cestování nebo doprava (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		78,0 %	0,4 %	19,5 %	2 %
Pohlaví	Muž	83,8 %	1,6 %	14,1 %	0,5 %
	Žena	73,5 %	2,4 %	23,6 %	0,4 %
Věk	65–74 let	87,4 %	1,3 %	11,1 %	0,3 %
	75–84 let	72,5 %	1,7 %	25,5 %	0,3 %
	85 a více let	36,8 %	8,3 %	52,9 %	2,1 %
Q20.E Vstávání a ukládání do postele (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi

Celkem		97,5 %	0,1 %	2,2 %	0,1 %
Pohlaví	Muž	97,1 %	0,2 %	2,5 %	0,2 %
	Žena	97,8 %	0,1 %	1,9 %	0,1 %
Věk	65–74 let	98,5 %	0,1 %	1,3 %	0,1 %
	75–84 let	97,9 %	0,0 %	1,8 %	0,2 %
	85 a více let	90,1 %	0,8 %	9,1 %	0,0 %
Q20.F Mytí nebo koupán včetně vstupu do/výstupu z vany nebo sprchy (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		92,7 %	0,3 %	6,6 %	0,4 %
Pohlaví	Muž	93,4 %	0,2 %	6,2 %	0,2 %
	Žena	92,2 %	0,6 %	6,8 %	0,5 %
Věk	65–74 let	95,8 %	0,4 %	3,4 %	0,4 %
	75–84 let	92,5 %	0,1 %	7,3 %	0,1 %
	85 a více let	73,6 %	1,7 %	24,0 %	0,8 %
Q20.G Oblékání nebo svlékání (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		97,0 %	0,1 %	2,7 %	0,1 %
Pohlaví	Muž	96,2 %	0,3 %	3,3 %	0,3 %
	Žena	97,6 %	0,1 %	2,3 %	0,1 %
Věk	65–74 let	98,3 %	0,2 %	1,4 %	0,1 %
	75–84 let	96,8 %	0,0 %	3,1 %	0,1 %
	85 a více let	89,3 %	0,4 %	9,9 %	0,4 %
Q20.H Vstup na toaletu a její použití (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		98,1 %	0,1 %	1,6 %	0,1 %
Pohlaví	Muž	98,3 %	0,1 %	1,5 %	0,2 %
	Žena	98,0 %	0,1 %	1,8 %	0,1 %
Věk	65–74 let	99,0 %	0,1 %	0,8 %	0,1 %
	75–84 let	98,7 %	0,0 %	1,1 %	0,1 %
	85 a více let	90,1 %	0,4 %	8,7 %	0,8 %
Q20.I Dávkování léků (Řádková %)					
		Pomoc netřeba	Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi
Celkem		94,7 %	0,1 %	4,9 %	0,3 %
Pohlaví	Muž	93,6 %	0,3 %	6,0 %	0,2 %
	Žena	95,6 %	0,3 %	4,0 %	0,1 %
Věk	65–74 let	98,0 %	0,1 %	1,8 %	0,2 %
	75–84 let	94,1 %	0,1 %	5,8 %	0,0 %
	85 a více let	76,0 %	2,1 %	21,5 %	0,4 %

Tabulka 44. Zanedbávání: Podsoubor pouze osob, které potřebovaly pomoc a zkušenost s jejím poskytnutím. Respondenti ve věku 65–99 let

Q21.A Nákupy potravin, oblečení nebo jiných věcí (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		7,5 %	90,7 %	1,8 %	496
Pohlaví	Muž	10,8%	86,7 %	2,4 %	166
	Žena	5,8 %	92,7 %	1,5 %	330
Věk	65–74 let	9,2 %	88,5 %	2,3 %	174
	75–84 let	6,7 %	91,8 %	1,5 %	194
	85 a více let	6,3 %	92,2 %	1,6 %	128
Q21.B Příprava jídel nebo stravování (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		5,5 %	92,1 %	2,3 %	343
Pohlaví	Muž	7,2 %	89,5 %	3,3 %	181
	Žena	3,7 %	95,1 %	1,2 %	162
Věk	65–74 let	6,4 %	89,1 %	4,5 %	110
	75–84 let	5,6 %	93,7 %	0,8 %	126
	85 a více let	4,7 %	93,5 %	1,9 %	107
Q21.C Provádění běžných domácích prací (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		8,7 %	87,7 %	3,6 %	470
Pohlaví	Muž	9,0 %	87,6 %	3,4 %	178
	Žena	8,6 %	87,7 %	3,8 %	292
Věk	65–74 let	11,1 %	83,9 %	5,0 %	180
	75–84 let	7,3 %	90,4 %	2,2 %	178
	85 a více let	7,1 %	89,3 %	3,6 %	112
Q21.D Cestování nebo doprava (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		9,3 %	88,7 %	2,0 %	592
Pohlaví	Muž	9,6 %	87,2 %	3,2 %	187
	Žena	9,1 %	89,4 %	1,5 %	405
Věk	65–74 let	10,1 %	87,9 %	2,0 %	198
	75–84 let	6,2 %	92,5 %	1,2 %	241
	85 a více let	13,1 %	83,7 %	3,3 %	153
Q21.E Vstávání a ukládání do postele (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		6,1 %	87,9 %	6,1 %	66
Pohlaví	Muž	6,1 %	87,9 %	6,1 %	33

	Žena	6,1 %	87,9 %	6,1 %	33
Věk	65–74 let	8,3 %	83,3 %	8,3 %	24
	75–84 let	0,0 %	88,9 %	11,1 %	18
	85 a více let	8,3 %	91,7 %	0,0 %	24
Q21.F Mytí nebo koupán včetně vstupu do/výstupu z vany nebo sprchy (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		5,6 %	89,8 %	4,6 %	196
Pohlaví	Muž	2,6 %	94,7 %	2,6 %	76
	Žena	7,5 %	86,7 %	5,8 %	120
Věk	65–74 let	9,1 %	81,8 %	9,1 %	66
	75–84 let	1,5 %	97,0 %	1,5 %	66
	85 a více let	6,3 %	90,6 %	3,1 %	64
Q21.G Oblékání nebo svlékání (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		4,9 %	90,1 %	4,9 %	81
Pohlaví	Muž	6,8 %	86,4 %	6,8 %	44
	Žena	2,7 %	94,6 %	2,7 %	37
Věk	65– 74 let	11,1 %	81,5 %	7,4 %	27
	75– 84 let	0,0 %	96,4 %	3,6 %	28
	85 a více let	3,8 %	92,3 %	3,8 %	26
Q21.H Vstup na toaletu a její použití (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		4,0 %	88,0 %	8,0 %	50
Pohlaví	Muž	5,0 %	85,0 %	10,0 %	20
	Žena	3,3 %	90,0 %	6,7 %	30
Věk	65–74 let	6,7 %	86,7 %	6,7 %	15
	75–84 let	0,0 %	90,9 %	9,1 %	11
	85 a více let	4,2 %	87,5 %	8,3 %	24
Q21.I Dávkování léků (Řádková %)					
		Pomoc odmítnuta	Pomoc vždy poskytnuta	Pomoc třeba, bez odpovědi	N
Celkem		4,9 %	92,3 %	2,8 %	142
Pohlaví	Muž	4,1 %	93,2 %	2,7 %	74
	Žena	5,9 %	91,2 %	2,9 %	68
Věk	65–74 let	3,1 %	87,5 %	9,4 %	32
	75–84 let	1,9 %	98,1 %	0,0 %	52
	85 a více let	8,6 %	89,7 %	1,7 %	58

Tabulka 45. Zanedbávání: Potřeba pomoci v posledních 12 měsících a intenzita jejího odmítnutí. Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q22 Intenzita odmítnutí pomoci v posledních 12 měsících (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Nepotřeboval/a pomoci	95,6 %	96,1 %	95,3 %	96,4 %	96,2 %	88,4 %
Jen jednou	0,9 %	0,8 %	1,0 %	0,6 %	0,8 %	2,9 %
Víckrát	3,1 %	2,6 %	3,4 %	2,5 %	2,7 %	7,9 %
Nechce odpovědět, neví	0,4 %	0,5 %	0,3 %	0,4 %	0,2 %	0,8 %

Tabulka 46. Zanedbávání: Podsoubor pouze osob, které potřebovaly pomoc v posledních 12 měsících a intenzita jejího odmítnutí. Respondenti ve věku 65–99 let

Q22 Pomoc potřebující: Intenzita odmítnutí pomoci v posledních 12 měsících (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Jen jednou	20,5 %	20,0 %	20,8 %	17,9 %	21,2 %	25,0 %
Víckrát	70,1 %	66,7 %	72,2 %	69,6 %	72,7 %	67,9 %
Nechce odpovědět, neví	9,4 %	13,3 %	6,9 %	12,5 %	6,1 %	7,1 %
N	117	45	72	56	33	28

Tabulka 47. Zanedbávání: Označený/á pachatel/ka odmítnutí pomoci (%). Pachatelé, N=176 (respondenti mohli vybrat více pachatelů)

Q23 Deklarovaný/á pachatel/ka odmítnutí pomoci (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85 a více let
Partner/ka nebo manžel/manželka	10 %	13 %	8 %	16 %	6 %	5 %
Dcera	18 %	17 %	19 %	20 %	13 %	21 %
Syn	15 %	17 %	13 %	10 %	24 %	13 %
Snacha	6 %	7 %	6 %	1 %	7 %	15 %
Zet'	3 %	4 %	2 %	0 %	6 %	5 %
Rodiče / nevlastní rodiče	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vnouče	14 %	12 %	15 %	12 %	13 %	18 %
Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neter, bratranec ...)	3 %	4 %	3 %	2 %	6 %	3 %
Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega)	5 %	3 %	7 %	8 %	2 %	3 %
Soused/ka	7 %	7 %	7 %	7 %	9 %	3 %
Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče	3 %	4 %	3 %	4 %	2 %	5 %

Jiná osoba	9 %	8 %	9 %	10 %	7 %	8 %
Nechci odpovědět, nevím	7 %	5 %	8 %	10 %	6 %	3 %
N	176	76	100	83	54	39

Finanční násilí

Tabulka 48. Finanční násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q24.A Někdo z vašich blízkých... ... bez dovolení užíval váš majetek nebo peníze (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		92,8 %	2,6 %	3,2 %	1,4 %
Pohlaví	Muž	92,0 %	2,9 %	3,3 %	1,7 %
	Žena	93,3 %	2,4 %	3,2 %	1,1 %
Věk	65–74 let	92,7 %	2,7 %	3,2 %	1,5 %
	75–84 let	93,7 %	2,6 %	2,6 %	1,0 %
	85 a více let	90,1 %	2,1 %	5,8 %	2,1 %
Q24.B Někdo z vašich blízkých... ... vás vydíral kvůli penězům nebo jinému majetku					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		95,3 %	1,9 %	1,5 %	1,3 %
Pohlaví	Muž	95,2 %	1,9 %	1,5 %	1,4 %
	Žena	95,3 %	1,9 %	1,5 %	1,3 %
Věk	65–74 let	95,5 %	1,9 %	1,5 %	1,1 %
	75–84 let	96,0 %	1,5 %	1,0 %	1,5 %
	85 a více let	90,9 %	3,3 %	3,3 %	2,5 %
Q24.C Někdo z vašich blízkých... ... vás nenechal rozhodovat o penězích nebo nekoupil věci, které jste chtěl(a)/ potřeboval(a) (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		92,6 %	3,5 %	2,2 %	1,7 %
Pohlaví	Muž	92,4 %	3,5 %	2,2 %	1,8 %
	Žena	92,7 %	3,5 %	2,2 %	1,6 %
Věk	65–74 let	93,9 %	3,0 %	1,8 %	1,2 %
	75–84 let	93,3 %	3,1 %	1,5 %	2,2 %
	85 a více let	81,0 %	8,3 %	7,4 %	3,3 %
Q24.D Někdo z vašich blízkých... ... vám ukradl peníze, majetek nebo věci (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		93,2 %	3,5 %	2,1 %	1,3 %
Pohlaví	Muž	92,6 %	3,6 %	2,4 %	1,3 %
	Žena	93,6 %	3,3 %	1,8 %	1,2 %
Věk	65–74 let	93,0 %	3,4 %	2,4 %	1,1 %
	75–84 let	93,8 %	3,4 %	1,4 %	1,4 %
	85 a více let	92,1 %	3,7 %	2,5 %	1,7 %

Tabulka 49. Finanční násilí: Označený /á pachatel/ka v posledním roce (%). Pachatelé, N=403 (respondenti mohli vybrat více pachatelů)

Q25 Deklarovaný/á pachatel/ka finančního násilí v posledním roce (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Partner/ka nebo manžel/manželka	12 %	13 %	12 %	15 %	10 %	9 %
Dcera	12 %	9 %	15 %	11 %	10 %	19 %
Syn	16 %	16 %	17 %	13 %	23 %	16 %
Snacha	4 %	4 %	4 %	2 %	5 %	11 %
Zet'	3 %	3 %	3 %	1 %	6 %	2 %
Rodiče / nevlastní rodiče	1 %	2 %	1 %	2 %	1 %	0 %
Vnuče	7 %	4 %	9 %	8 %	6 %	6 %
Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř, bratranec atd.)	10 %	9 %	11 %	10 %	10 %	11 %
Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega)	8 %	7 %	10 %	10 %	9 %	3 %
Soused/ka	1 %	1 %	2 %	1 %	2 %	2 %
Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	5 %
Jiná osoba	18 %	23 %	14 %	21 %	16 %	13 %
Nechci odpovědět, nevím	5 %	8 %	2 %	6 %	3 %	5 %
N	403	184	219	213	126	64

Emoční, fyzické a sexuální násilí

Tabulka 50. Emoční násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q26.A Někdo z vašich blízkých... ... vám vyhrožoval tváří v tvář, že vám fyzicky ublíží (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		96,1 %	1,8 %	1,2 %	0,9 %
Pohlaví	Muž	96,5 %	1,6 %	1,0 %	1,0 %
	Žena	95,7 %	2,0 %	1,4 %	0,9 %
Věk	65–74 let	95,4 %	2,4 %	1,5 %	0,7 %
	75–84 let	97,1 %	0,8 %	0,6 %	1,5 %
	85 a více let	96,3 %	1,7 %	1,7 %	0,4 %
Q26.B Někdo z vašich blízkých... ... vás urážel nebo vám nadával (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím

Celkem		83,3 %	6,9 %	8,0 %	1,9 %
Pohlaví	Muž	84,3 %	6,4 %	7,6 %	1,6 %
	Žena	82,5 %	7,3 %	8,2 %	2,0 %
Věk	65–74 let	82,8 %	7,0 %	9,0 %	1,2 %
	75–84 let	85,6 %	5,5 %	6,1 %	2,9 %
	85 a více let	78,1 %	11,2 %	8,3 %	2,5 %
Q26.C Někdo z vašich blízkých...					
... vás znevažoval nebo vás opakovaně ignoroval (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		85,3 %	4,3 %	8,0 %	2,4 %
Pohlaví	Muž	86,7 %	4,8 %	6,2 %	2,2 %
	Žena	84,3 %	3,9 %	9,3 %	2,5 %
Věk	65–74 let	85,3 %	4,1 %	8,5 %	2,1 %
	75–84 let	87,0 %	3,9 %	6,1 %	3,1 %
	85 a více let	79,8 %	7,0 %	11,2 %	2,1 %
Q26.D Někdo z vašich blízkých...					
... vám bránil ve styku s dalšími lidmi, na kterých vám záleží (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		93,9 %	1,9 %	2,8 %	1,5 %
Pohlaví	Muž	94,4 %	2,2 %	2,1 %	1,4 %
	Žena	93,6 %	1,6 %	3,3 %	1,5 %
Věk	65–74 let	94,0 %	1,7 %	2,9 %	1,4 %
	75–84 let	94,4 %	2,2 %	1,9 %	1,5 %
	85 a více let	91,7 %	2,1 %	4,5 %	1,7 %
Q26.E Někdo z vašich blízkých...					
... zničil něco, co vám patřilo (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		91,4 %	4,0 %	2,9 %	1,6 %
Pohlaví	Muž	91,3 %	4,2 %	2,8 %	1,8 %
	Žena	91,6 %	3,9 %	3,1 %	1,4 %
Věk	65–74 let	90,8 %	4,6 %	3,5 %	1,1 %
	75–84 let	92,6 %	3,1 %	1,9 %	2,4 %
	85 a více let	91,7 %	3,7 %	2,9 %	1,7 %

Tabulka 51. Fyzické násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q27.A Někdo z vašich blízkých... ... vás nějakým způsobem omezoval? (např. zamkl vás v pokoji, svázal vás, nedovolil vám použít koupelnu apod.) (Řádková %)		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		98,5 %	0,5 %	0,3 %	0,7 %
Pohlaví	Muž	98,8 %	0,3 %	0,3 %	0,7 %
	Žena	98,3 %	0,7 %	0,3 %	0,8 %
Věk	65–74 let	98,7 %	0,4 %	0,3 %	0,6 %
	75–84 let	99,0 %	0,3 %	0,0 %	0,7 %
	85 a více let	95,5 %	1,2 %	1,2 %	2,1 %

Q27.B Někdo z vašich blízkých... ... vás udeřil nebo jinak napadl? (např. kopal, tahal za vlasy, škrtil atd.) (Řádková %)		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		97,8 %	1,1 %	0,4 %	0,7 %
Pohlaví	Muž	97,7 %	1,1 %	0,5 %	0,7 %
	Žena	97,9 %	1,0 %	0,3 %	0,7 %
Věk	65–74 let	97,6 %	1,1 %	0,6 %	0,6 %
	75–84 let	98,3 %	0,9 %	0,0 %	0,8 %
	85 a více let	97,1 %	1,2 %	0,4 %	1,2 %

Q27.C Někdo z vašich blízkých... ... vám podal příliš mnoho léků, aby vás ovládl/učinil poddajným/poddajnou? (Řádková %)		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		99,3 %	0,1 %	0 %	0,6 %
Pohlaví	Muž	99,3 %	0,1 %	0 %	0,6 %
	Žena	99,3 %	0,1 %	0 %	0,6 %
Věk	65–74 let	99,5 %	0,1 %	0 %	0,4 %
	75–84 let	99,2 %	0,1 %	0 %	0,7 %
	85 a více let	98,3 %	0,4 %	0 %	1,2 %

Tabulka 52. Sexuální násilí: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q28.A Někdo z vašich blízkých... ... měl narážky se sexuálním podtextem, které vám byly nepříjemné (Řádková %)		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		96,1 %	1,1 %	1,4 %	1,5 %
Pohlaví	Muž	96,1 %	1,1 %	1,2 %	1,6 %
	Žena	96,0 %	1,1 %	1,5 %	1,4 %
Věk	65–74 let	96,4 %	1,0 %	1,7 %	1,0 %

	75–84 let	95,8 %	1,3 %	0,7 %	2,3 %
	85 a více let	95,0 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %
Q28.B Někdo z vašich blízkých... ... nevhodně se před vámi odhaloval nebo vás vystavil jinému sexuálnímu nátlaku (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		98,6 %	0,4 %	0,3 %	0,7 %
Pohlaví	Muž	99,2 %	0,2 %	0,1 %	0,5 %
	Žena	98,1 %	0,6 %	0,4 %	0,9 %
Věk	65–74 let	98,6 %	0,5 %	0,3 %	0,6 %
	75–84 let	98,6 %	0,2 %	0,1 %	1,0 %
	85 a více let	98,3 %	0,4 %	0,4 %	0,8 %
Q28.C Někdo z vašich blízkých... ... se vás dotýkal sexuálním způsobem proti vaší vůli (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		98,3 %	0,3 %	0,5 %	0,8 %
Pohlaví	Muž	99,1 %	0,2 %	0,1 %	0,6 %
	Žena	97,7 %	0,5 %	0,8 %	1,0 %
Věk	65–74 let	98,5 %	0,3 %	0,6 %	0,6 %
	75–84 let	98,1 %	0,2 %	0,3 %	1,4 %
	85 a více let	98,3 %	0,8 %	0,4 %	0,4 %
Q28.D Někdo z vašich blízkých... ... vás nutil k sexu (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		98,1 %	0,6 %	0,6 %	0,7 %
Pohlaví	Muž	98,8 %	0,6 %	0,1 %	0,5 %
	Žena	97,6 %	0,5 %	0,9 %	0,9 %
Věk	65–74 let	98,0 %	0,8 %	0,6 %	0,6 %
	75–84 let	98,5 %	0,0 %	0,3 %	1,1 %
	85 a více let	97,9 %	0,8 %	0,8 %	0,4 %

Tabulka 53. Emoční, fyzické a sexuální násilí: Označený/á pachatel/ka v posledním roce (%). Pachatelé, N=609 (respondenti mohli vybrat více pachatelů)

Q29 Deklarovaný/á pachatel/ka emočního, fyzického a sexuální násilí v posledním roce (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Partner/ka nebo manžel/manželka	17 %	20 %	15 %	21 %	12 %	9 %
Dcera	5 %	4 %	6 %	5 %	5 %	6 %
Syn	10 %	10 %	10 %	8 %	13 %	10 %
Snacha	3 %	2 %	3 %	1 %	4 %	7 %

Zet'	3 %	2 %	4 %	3 %	2 %	6 %
Rodiče / nevlastní rodiče	2 %	1 %	2 %	3 %	0 %	0 %
Vnouče	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř, bratranec atd.)	6 %	5 %	6 %	5 %	6 %	4 %
Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega)	9 %	8 %	10 %	8 %	12 %	6 %
Soused/ka	5 %	4 %	5 %	4 %	5 %	7 %
Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Jiná osoba	10 %	10 %	9 %	8 %	12 %	12 %
Nechci odpovědět, nevím	30 %	31 %	29 %	31 %	28 %	31 %
N	609	248	361	368	173	68

Osobní práva a svobody

Tabulka 54. Omezování osobních práv: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q30.A Někdo z vašich blízkých...					
... Vám bránil v možnosti rozhodovat o vašich věcech a osobních záležitostech či i drobných věcech a denních rutinách, které jsou pro vás důležité (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		94,1 %	2,4 %	2,1 %	1,4 %
Pohlaví	Muž	94,1 %	2,2 %	2,4 %	1,3 %
	Žena	94,1 %	2,6 %	1,8 %	1,4 %
Věk	65–74 let	95,3 %	2,0 %	1,7 %	1,0 %
	75–84 let	94,2 %	2,2 %	1,8 %	1,8 %
	85 a více let	86,0 %	6,2 %	5,4 %	2,5 %
Q30.B Někdo z vašich blízkých...					
... Vám bránil ve čtení Vaší pošty (nebo jiné osobní komunikace) (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		98,7 %	0,3 %	0,4 %	0,6 %
Pohlaví	Muž	98,6 %	0,3 %	0,50 %	0,6 %
	Žena	98,7 %	0,4 %	0,30 %	0,6 %
Věk	65–74 let	99,1 %	0,1 %	0,40 %	0,4 %
	75–84 let	98,4 %	0,3 %	0,50 %	0,8 %
	85 a více let	96,7 %	1,7 %	0,40 %	1,2 %
Q30.C Někdo z vašich blízkých...					
... Vám bránil v tom, abyste se věnoval/a volnočasovým aktivitám, či koníčkům (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		94,3 %	2,2 %	1,6 %	1,8 %
Pohlaví	Muž	93,8 %	2,3 %	2,0 %	1,9 %
	Žena	94,8 %	2,1 %	1,4 %	1,8 %
Věk	65–74 let	94,9 %	2,3 %	1,5 %	1,3 %
	75–84 let	94,5 %	1,7 %	1,3 %	2,5 %
	85 a více let	90,1 %	3,3 %	4,1 %	2,5 %
Q30.D Někdo z vašich blízkých...					
...Vám bránil či omezoval(a) komunikaci s jinými lidmi, neumožnil(a) vám setkat se „bez dozoru“, o samotě (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		95,8 %	1,5 %	1,4 %	1,3 %
Pohlaví	Muž	95,7 %	1,6 %	1,3 %	1,4 %
	Žena	95,8 %	1,4 %	1,5 %	1,3 %
Věk	65–74 let	96,6 %	1,0 %	1,4 %	1,0 %
	75–84 let	95,5 %	1,7 %	0,9 %	1,8 %

	85 a více let	90,9 %	4,1 %	3,3 %	1,7 %
Q30.E Někdo z vašich blízkých...					
... Vám zakazoval nebo omezoval přístup do jiných místností domu nebo bytu (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		97,9 %	0,6 %	0,7 %	0,8 %
Pohlaví	Muž	98,3 %	0,2 %	0,9 %	0,7 %
	Žena	97,6 %	0,9 %	0,6 %	0,8 %
Věk	65–74 let	98,2 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %
	75–84 let	97,9 %	0,6 %	0,6 %	0,9 %
	85 a více let	96,3 %	0,8 %	1,7 %	1,2 %

Tabulka 55. Omezování osobních práv: Označený/á pachatel/ka v posledním roce (%). Pachatelé, N=247 (respondenti mohli vybrat více pachatelů)

Q31 Deklarovaný/á pachatel/ka omezování osobních práv v posledním roce (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Partner/ka nebo manžel/manželka	31 %	34 %	29 %	43 %	23 %	17 %
Dcera	14 %	13 %	15 %	10 %	14 %	23 %
Syn	13 %	9 %	17 %	8 %	21 %	15 %
Snacha	6 %	5 %	7 %	3 %	8 %	10 %
Zet'	4 %	2 %	5 %	3 %	5 %	4 %
Rodiče / nevlastní rodiče	0 %	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Vnouče	3 %	3 %	3 %	2 %	4 %	4 %
Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř, bratranec atd.)	6 %	9 %	4 %	8 %	5 %	6 %
Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega)	6 %	6 %	5 %	5 %	6 %	6 %
Soused/ka	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	2 %
Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče	1 %	2 %	0 %	0 %	1 %	2 %
Jiná osoba	4 %	5 %	4 %	4 %	5 %	4 %
Nechci odpovědět, nevím	8 %	8 %	7 %	10 %	4 %	8 %
N	247	109	138	117	78	52

Nekalé praktiky / Šmejdi

Tabulka 56. Šmejdi: Zkušenost s jednotlivými indikátory v posledním roce (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q32.A Uzavření významně nevýhodné smlouvy na nějaké zboží (tzv. šmejdi, výlety s nuceným nákupem ap.) (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		88,0 %	9,3 %	1,6 %	1,2 %
Pohlaví	Muž	86,2 %	10,3 %	2,1 %	1,5 %
	Žena	89,4 %	8,5 %	1,2 %	1,0 %
Věk	65–74 let	89,1 %	8,4 %	1,5 %	1,0 %
	75–84 let	86,6 %	10,3 %	1,7 %	1,4 %
	85 a více let	85,5 %	11,2 %	1,7 %	1,7 %
Q32.B Někdo se k vám pod záminkou vetřel a zneužil vaší důvěry (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		92,4 %	5,3 %	1,3 %	1,0 %
Pohlaví	Muž	91,4 %	5,5 %	1,8 %	1,2 %
	Žena	93,2 %	5,1 %	0,9 %	0,8 %
Věk	65–74 let	93,9 %	4,0 %	1,2 %	0,8 %
	75–84 let	91,2 %	6,5 %	1,0 %	1,3 %
	85 a více let	87,2 %	9,1 %	2,9 %	0,8 %
Q32.C Přišel vám vyděračský email, který vás rozrušil (pozn. pokud je jen házíte do spamu, a nijak vás to neobtěžuje, odpovězte „ne“)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		93,5 %	3,0 %	1,7 %	1,7 %
Pohlaví	Muž	92,0 %	3,8 %	2,4 %	1,7 %
	Žena	94,6 %	2,4 %	1,2 %	1,7 %
Věk	65–74 let	94,0 %	3,4 %	1,7 %	0,8 %
	75–84 let	93,4 %	2,7 %	1,8 %	2,1 %
	85 a více let	90,9 %	1,2 %	1,7 %	6,2 %
Q32.D Někdo vás připravil o peníze přes internet (tzv. phishing apod.) (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		93,5 %	3,0 %	1,7 %	1,7 %
Pohlaví	Muž	92,6 %	4,4 %	1,2 %	1,8 %
	Žena	94,7 %	2,5 %	0,7 %	2,0 %
Věk	65–74 let	93,8 %	4,1 %	1,2 %	1,0 %
	75–84 let	94,7 %	2,3 %	0,6 %	2,4 %
	85 a více let	90,5 %	2,5 %	0,4 %	6,6 %

EAN ve veřejném prostoru

Tabulka 57. EAN ve veřejném prostoru: Zkušenost s jednotlivými oblastmi EAN v posledním roce ve veřejném prostoru (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q33.A Emoční a psychické týrání (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		94,9 %	2,0 %	2,1 %	1,0 %
Pohlaví	Muž	95,5 %	1,7 %	1,6 %	1,2 %
	Žena	94,4 %	2,2 %	2,5 %	0,9 %
Věk	65–74 let	95,7 %	1,5 %	1,9 %	0,9 %
	75–84 let	94,4 %	2,4 %	2,2 %	1,0 %
	85 a více let	91,3 %	3,7 %	2,9 %	2,1 %
Q32.B Finanční násilí (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		95,8 %	1,9 %	1,2 %	1,1 %
Pohlaví	Muž	95,5 %	1,9 %	1,3 %	1,3 %
	Žena	96,0 %	1,8 %	1,2 %	1,0 %
Věk	65–74 let	96,9 %	1,3 %	1,0 %	0,9 %
	75–84 let	94,7 %	2,6 %	1,3 %	1,4 %
	85 a více let	92,6 %	2,9 %	2,9 %	1,7 %
Q32.C Fyzické týrání (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		99,0 %	0,2 %	0,2 %	0,6 %
Pohlaví	Muž	99,0 %	0,1 %	0,2 %	0,7 %
	Žena	99,0 %	0,3 %	0,2 %	0,6 %
Věk	65–74 let	99,0 %	0,2 %	0,3 %	0,6 %
	75–84 let	99,1 %	0,1 %	0,1 %	0,7 %
	85 a více let	98,8 %	0,4 %	0,0 %	0,8 %
Q32.D Sexuální násilí (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		98,9 %	0,1 %	0,1 %	0,9 %
Pohlaví	Muž	99,0 %	0,1 %	0,0 %	0,9 %
	Žena	98,8 %	0,2 %	0,1 %	0,8 %
Věk	65–74 let	99,0 %	0,2 %	0,1 %	0,7 %
	75–84 let	98,9 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %
	85 a více let	98,3 %	0,4 %	0,4 %	0,8 %
Q32.E Porušování osobních práv (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím

Celkem		95,8 %	1,9 %	1,3 %	1,0 %
Pohlaví	Muž	96,1 %	1,6 %	1,2 %	1,1 %
	Žena	95,6 %	2,2 %	1,3 %	1,0 %
Věk	65–74 let	96,2 %	1,6 %	1,3 %	0,9 %
	75–84 let	96,6 %	1,4 %	0,9 %	1,1 %
	85 a více let	90,1 %	5,8 %	2,5 %	1,7 %
Q32.F Jiné, zde neuvedené (Řádková %)					
		Ne	Jednou	Víckrát	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		96,1 %	0,6 %	0,6 %	2,7 %
Pohlaví	Muž	96,4 %	0,4 %	0,5 %	2,7 %
	Žena	95,9 %	0,8 %	0,6 %	2,7 %
Věk	65–74 let	96,4 %	0,6 %	0,8 %	2,2 %
	75–84 let	96,3 %	0,6 %	0,1 %	3,0 %
	85 a více let	93,0 %	0,8 %	0,8 %	5,4 %

Svědectví EAN

Tabulka 58. Svědectví EAN (%). Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q34 Byl/a svědkem EAN (Řádková %)			
		Ano	Ne
Celkem		8,9 %	91,1 %
Pohlaví	Muž	10,0 %	90,0 %
	Žena	8,1 %	91,9 %
Věk	65–74 let	7,8 %	92,2 %
	75–84 let	8,9 %	91,1 %
	85 a více let	16,1 %	83,9 %

Tabulka 59. Svědectví EAN: Místo svědectví (%). Deklarovaná místa, N=307 (respondenti mohli vybrat více míst)

Q35 Místo svědectví EAN (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Doma	6 %	3 %	10 %	6 %	9 %	2 %
Na nějakém úřadě	7 %	7 %	8 %	9 %	4 %	9 %
Na jiném veřejném místě (jako třeba ulice, park)	26 %	32 %	21 %	25 %	28 %	29 %
V instituci jako např. V nemocnici, domově pro seniory apod.	21 %	21 %	21 %	22 %	17 %	27 %
V prostředí veřejné dopravy	21 %	21 %	21 %	18 %	26 %	21 %
Jinde	16 %	15 %	17 %	19 %	16 %	9 %
Nevím, nechci říci	2 %	1 %	3 %	2 %	1 %	4 %
N	307	151	156	150	101	56

Tabulka 60. Svědectví EAN: Oblast EAN, které byl respondent svědkem. Deklarované činy, N=351 (respondenti mohli vybrat více činů)

Q36 Oblast EAN, které byl respondent svědkem (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Emoční a psychické násilí	34 %	34 %	35 %	36 %	33 %	32 %
Finanční násilí	11 %	11 %	12 %	11 %	10 %	15 %
Fyzické násilí	9 %	9 %	9 %	9 %	11 %	8 %
Sexuální násilí	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	2 %
Porušování osobních práv	28 %	30 %	27 %	27 %	32 %	26 %
Internetové podvody a špatné chování online	4 %	3 %	5 %	3 %	5 %	3 %
Jiné	9 %	10 %	9 %	10 %	7 %	11 %
Nevím, nechci říci	3 %	2 %	3 %	3 %	3 %	3 %
N	351	170	181	172	114	65

Důsledky EAN

Tabulka 61. Důsledky zážitku EAN (pokud bylo situací více, respondent vybral tu nejzávažnější). Oběti, N=1072

Q37.A Strach (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		34 %	59 %	7 %
Pohlaví	Muž	25 %	70 %	5 %
	Žena	41 %	51 %	9 %
Věk	65–74 let	30 %	63 %	7 %
	75–84 let	33 %	60 %	7 %
	85 a více let	54 %	37 %	9 %
Q37.B Stud (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		29 %	64 %	7 %
Pohlaví	Muž	25 %	70 %	5 %
	Žena	33 %	59 %	8 %
Věk	65–74 let	28 %	66 %	6 %
	75–84 let	29 %	64 %	7 %
	85 a více let	38 %	53 %	10 %
Q37.C Vina; pocit, že za to můžu (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		22 %	70 %	7 %
Pohlaví	Muž	23 %	72 %	6 %
	Žena	22 %	69 %	9 %
Věk	65–74 let	22 %	72 %	6 %
	75–84 let	22 %	70 %	7 %
	85 a více let	24 %	64 %	12 %
Q37.D Hněv, nenávist (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		41 %	51 %	8 %
Pohlaví	Muž	40 %	53 %	8 %
	Žena	42 %	49 %	9 %
Věk	65–74 let	43 %	50 %	8 %
	75–84 let	38 %	53 %	8 %
	85 a více let	40 %	49 %	11 %
Q37.E Deprese, úzkosti (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím

Celkem		31 %	62 %	7 %
Pohlaví	Muž	22 %	73 %	6 %
	Žena	38 %	54 %	9 %
Věk	65–74 let	30 %	64 %	6 %
	75–84 let	28 %	64 %	8 %
	85 a více let	39 %	47 %	14 %
Q37.F Napětí (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		50 %	43 %	6 %
Pohlaví	Muž	46 %	49 %	6 %
	Žena	54 %	39 %	7 %
Věk	65–74 let	48 %	45 %	7 %
	75–84 let	52 %	42 %	6 %
	85 a více let	58 %	35 %	8 %
Q37.G Pocity bezmoci (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		51 %	42 %	6 %
Pohlaví	Muž	45 %	50 %	5 %
	Žena	56 %	37 %	7 %
Věk	65–74 let	50 %	44 %	6 %
	75–84 let	51 %	42 %	6 %
	85 a více let	59 %	34 %	8 %
Q37.H Potíže se spánkem, noční můry (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		33 %	61 %	6 %
Pohlaví	Muž	25 %	70 %	5 %
	Žena	39 %	55 %	7 %
Věk	65–74 let	33 %	62 %	5 %
	75–84 let	31 %	63 %	6 %
	85 a více let	37 %	53 %	10 %
Q37.I Zhoršení zdravotní kondice (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		30 %	66 %	5 %
Pohlaví	Muž	27 %	70 %	4 %
	Žena	32 %	62 %	6 %
Věk	65–74 let	28 %	67 %	5 %
	75–84 let	32 %	64 %	4 %
	85 a více let	33 %	59 %	9 %
Q37.J Potíže ve vztazích s ostatními (Řádková %)				

		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		24 %	70 %	6 %
Pohlaví	Muž	23 %	72 %	6 %
	Žena	24 %	69 %	7 %
Věk	65–74 let	22 %	73 %	6 %
	75–84 let	24 %	70 %	6 %
	85 a více let	34 %	58 %	9 %
Q37.K Ztráta pomoci a podpory (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		12 %	82 %	6 %
Pohlaví	Muž	10 %	86 %	5 %
	Žena	14 %	80 %	7 %
Věk	65–74 let	12 %	83 %	5 %
	75–84 let	11 %	83 %	6 %
	85 a více let	13 %	76 %	11 %
Q37.L Finanční nebo materiální ztráty (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		23 %	71 %	6 %
Pohlaví	Muž	22 %	73 %	5 %
	Žena	24 %	69 %	6 %
Věk	65–74 let	24 %	71 %	5 %
	75–84 let	20 %	74 %	6 %
	85 a více let	28 %	66 %	7 %
Q37.M Fyzická bolest (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		13 %	81 %	6 %
Pohlaví	Muž	13 %	83 %	4 %
	Žena	14 %	80 %	7 %
Věk	65–74 let	14 %	81 %	5 %
	75–84 let	12 %	82 %	6 %
	85 a více let	12 %	79 %	9 %
Q37.N Osamělost (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		30 %	65 %	5 %
Pohlaví	Muž	26 %	70 %	4 %
	Žena	34 %	61 %	6 %
Věk	65–74 let	28 %	67 %	5 %
	75–84 let	31 %	64 %	5 %

	85 a více let	41 %	49 %	10 %
Q37.O Jiné problémy (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		11 %	79 %	11 %
Pohlaví	Muž	8 %	82 %	10 %
	Žena	13 %	75 %	12 %
Věk	65–74 let	12 %	79 %	9 %
	75–84 let	9 %	79 %	12 %
	85 a více let	7 %	75 %	18 %

Tabulka 62. Současné rozpoložení vzhledem k zažité situaci EAN. Oběti, N=1072

Q38 Současné rozpoložení vzhledem k zažité situaci EAN (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
1 = Už mě to netíží	27 %	28 %	26 %	32 %	25 %	10 %
2	13 %	15 %	12 %	13 %	16 %	11 %
3	12 %	14 %	10 %	12 %	10 %	14 %
4	7 %	10 %	6 %	5 %	11 %	9 %
5	10 %	10 %	10 %	10 %	11 %	11 %
6	6 %	4 %	8 %	5 %	5 %	16 %
7	6 %	6 %	7 %	6 %	6 %	8 %
8	6 %	5 %	7 %	6 %	6 %	8 %
9	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	5 %
10 = Stále je to pro mě obrovská zátěž	3 %	1 %	4 %	4 %	1 %	3 %
Nechci odpovědět	6 %	6 %	6 %	5 %	7 %	6 %
Průměr	3,8	3,5	4,0	3,7	3,6	4,8
Medián	3	3	3	3	3	5

Nahlášení EAN

Tabulka 63. Nahlášení EAN nějaké instituci/organizaci nebo svěřením se nějaké osobě. Oběti, N=1072

Q39 Nahlášení EAN (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		24 %	66 %	9 %
Pohlaví	Muž	20 %	72 %	8 %
	Žena	28 %	62 %	10 %
Věk	65–74 let	26 %	65 %	9 %
	75–84 let	22 %	69 %	9 %
	85 a více let	22 %	65 %	14 %

Tabulka 64. Důvody pro neohlášení EAN. Pouze ti, co EAN neohlásili, N=709

Q40.A Myslel/a jsem si, že by mi nikdo nevěřil (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		26 %	56 %	18 %
Pohlaví	Muž	25 %	57 %	18 %
	Žena	27 %	54 %	18 %
Věk	65–74 let	27 %	55 %	18 %
	75–84 let	21 %	59 %	21 %
	85 a více let	36 %	51 %	13 %
Q40.B Myslel/a jsem si, že nikdo nebude schopen se situací něco udělat (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		44 %	44 %	12 %
Pohlaví	Muž	43 %	45 %	12 %
	Žena	45 %	43 %	12 %
Věk	65–74 let	42 %	45 %	13 %
	75–84 let	45 %	45 %	11 %
	85 a více let	56 %	36 %	8 %
Q40.C Myslel/a jsem si, že incident je příliš banální (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		53 %	36 %	11 %
Pohlaví	Muž	54 %	35 %	11 %
	Žena	51 %	38 %	11 %
Věk	65–74 let	50 %	37 %	13 %
	75–84 let	58 %	33 %	9 %
	85 a více let	48 %	41 %	11 %
Q40.D Stydl/a jsem se nebo jsem měl/a pocit viny (Řádková %)				

		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		26 %	63 %	11 %
Pohlaví	Muž	23 %	67 %	10 %
	Žena	29 %	60 %	11 %
Věk	65–74 let	28 %	61 %	12 %
	75–84 let	23 %	69 %	9 %
	85 a více let	27 %	64 %	9 %
Q40.E Bá/a jsem se pomsty (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		18 %	73 %	9 %
Pohlaví	Muž	12 %	78 %	10 %
	Žena	24 %	68 %	8 %
Věk	65–74 let	19 %	72 %	9 %
	75–84 let	15 %	77 %	9 %
	85 a více let	21 %	71 %	8 %
Q40.F Nechtěl/a jsem, aby se do toho někdo zapojil (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		44 %	45 %	12 %
Pohlaví	Muž	41 %	46 %	13 %
	Žena	46 %	43 %	11 %
Věk	65–74 let	47 %	42 %	11 %
	75–84 let	39 %	49 %	12 %
	85 a více let	39 %	45 %	16 %
Q40.G Nechtěl/a jsem, aby pachatel/ka šel/a do vězení nebo byl/a nějak jinak potrestán/a (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		16 %	67 %	17 %
Pohlaví	Muž	14 %	69 %	17 %
	Žena	18 %	65 %	17 %
Věk	65–74 let	17 %	66 %	17 %
	75–84 let	15 %	69 %	16 %
	85 a více let	13 %	71 %	16 %
Q40.H Nechtěl/a jsem, aby byla poškozena pověst rodiny (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		30 %	57 %	13 %
Pohlaví	Muž	30 %	58 %	13 %
	Žena	31 %	57 %	12 %
Věk	65–74 let	31 %	55 %	13 %

	75–84 let	28 %	61 %	11 %
	85 a více let	31 %	57 %	12 %
Q40.I Nechtěl/a jsem ublížit nikomu ze svých blízkých (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		37 %	52 %	11 %
Pohlaví	Muž	36 %	54 %	10 %
	Žena	38 %	50 %	11 %
Věk	65–74 let	40 %	50 %	11 %
	75–84 let	33 %	56 %	10 %
	85 a více let	35 %	52 %	13 %
Q40.J Byl/a jsem na jeho / její pomoci závislý/á, nemohl/a jsem to řešit jinak (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		15 %	73 %	13 %
Pohlaví	Muž	13 %	74 %	14 %
	Žena	17 %	71 %	12 %
Věk	65–74 let	13 %	72 %	15 %
	75–84 let	13 %	77 %	10 %
	85 a více let	27 %	64 %	9 %
Q40.K Jiné důvody (Řádková %)				
		Ano	Ne	Nechci odpovědět, nevím
Celkem		8 %	73 %	19 %
Pohlaví	Muž	7 %	75 %	19 %
	Žena	10 %	72 %	18 %
Věk	65–74 let	11 %	69 %	21 %
	75–84 let	5 %	80 %	15 %
	85 a více let	4 %	79 %	17 %

Tabulka 65. Na koho se oběť obrátila. Uvedené subjekty, na které se oběti obrátily, N=529 (možnost více odpovědí)

Q41 Na koho se oběť obrátila (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Partner/partnerka	14 %	23 %	10 %	15 %	16 %	7 %
Někdo z rodiny	22 %	18 %	25 %	20 %	27 %	25 %
Přítelkyně/ kamarádka/ přítel/ kamarád	19 %	10 %	23 %	19 %	17 %	20 %
Pracovník/ice linky důvěry nebo psychoterapeut	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	0 %
Kněz/farář/farářka	1 %	2 %	1 %	1 %	2 %	4 %

Zdravotnický personál (např. lékař, zdravotní sestra)	7 %	7 %	7 %	6 %	9 %	13 %
Pečovatelka, sociální pracovnice apod.	2 %	2 %	2 %	1 %	2 %	7 %
Právník/právníčka	5 %	7 %	5 %	6 %	5 %	4 %
Nahlásil/a to na městskou policii (např. tel. 156)	7 %	5 %	8 %	9 %	5 %	2 %
Nahlásil/a to na státní policii (např. tel. 158)	9 %	12 %	7 %	9 %	8 %	5 %
Mluvil/a o tom s někým jiným	11 %	13 %	10 %	12 %	7 %	11 %
Nechci odpovědět, neví	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %
N	529	182	347	326	148	55

Tabulka 66. Nakolik nahlášení nebo mluvení o EAN pomohlo. Pouze ti, co se s EAN svěřili, N=262

Q42 Nakolik nahlášení nebo mluvení o EAN pomohlo (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Velmi to pomohlo	24 %	22 %	26 %	28 %	19 %	16 %
Spíše to pomohlo	46 %	45 %	47 %	42 %	54 %	52 %
Trochu to pomohlo a trochu to situaci zhoršilo	14 %	18 %	12 %	14 %	15 %	16 %
Spíše to situaci zhoršilo	6 %	4 %	7 %	8 %	4 %	0 %
Velmi to situaci zhoršilo	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %
Nechci odpovědět, nevím	8 %	10 %	7 %	7 %	7 %	16 %

Restorativní justice

Tabulka 67. Kdyby byla možnost, aby si oběti EAN situací mohly v nějakém opravdu bezpečném prostředí promluvit s pachatelem, zeptat se na nějaké otázky, které mají, a to vše s podporou zkušeného pracovníka, přišlo by Vám to jako zajímavá příležitost? Respondenti ve věku 65–99 let (N=2687)

Q43 Náklonost k programům restorativní justice (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Ano	30 %	30 %	30 %	33 %	28 %	19 %
Ne	56 %	56 %	55 %	52 %	58 %	71 %
Nechci odpovědět	14 %	14 %	15 %	15 %	14 %	10 %

Tabulka 68. Kdo by se za ideálních podmínek měl účastnit setkání výše (v případě, že by se vás incident týkal). Odpovídají pouze ti, co byli setkání nakloněni. Uvedené osoby, které by se měly účastnit setkání, N=1411 (možnost více odpovědí)

Q44 Kdo by se měl účastnit setkání restorativní justice						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Rodina	20 %	19 %	21 %	18 %	22 %	25 %
Někdo z mých přátel nebo jiná blízká osoba	11 %	10 %	13 %	11 %	13 %	10 %
Sociální pracovníce, psycholog apod.	15 %	14 %	17 %	16 %	15 %	12 %
Právník	14 %	19 %	10 %	14 %	14 %	12 %
Sousedé	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %	3 %
Pokud by se stalo v nějaké instituci, pak i zástupce/kyně té instituce	10 %	11 %	10 %	10 %	12 %	10 %
Další oběti se stejnou / podobnou zkušeností	7 %	6 %	8 %	8 %	5 %	12 %
Blízcí a přátelé či rodina pachatele/ pachatelky	5 %	4 %	5 %	5 %	3 %	4 %
Nikdo (tj. Pouze setkání mezi mnou a pachatelem s podporou jednoho profesionálního zprostředkovatele)	12 %	13 %	11 %	13 %	11 %	7 %
Nevím, nechci odpovědět	4 %	4 %	4 %	5 %	3 %	5 %
N	1411	603	808	898	421	92

Tabulka 69. Důvody, proč by se respondenti nechtěli zúčastnit setkání restorativní justice. Uvedené důvody těmi, kteří o účast v setkání restorativní justice neprojevíli zájem, N=2205 (možnost více odpovědí)

Q45 Důvody, proč by se respondent setkání restorativní justice nechtěl zúčastnit (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Stud	9 %	7 %	10 %	8 %	9 %	12 %
Obavy, že se to ještě zhorší	16 %	13 %	18 %	15 %	16 %	16 %
Ničemu by to nepomohlo	37 %	42 %	33 %	36 %	38 %	37 %
Už je to (už by to mohlo být) promlčené	7 %	8 %	5 %	7 %	7 %	6 %
Nechci to (muset) odpustit	4 %	4 %	4 %	5 %	4 %	3 %
Bylo by to příliš bolestivé, nechtěla bych na to ani myslet	10 %	6 %	13 %	10 %	9 %	10 %
Jiný, zde neuvedený důvod	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %	4 %

Nevím, nechci odpovédět	13 %	15 %	12 %	15 %	12 %	12 %
N	2205	915	1290	1200	759	246

Tabulka 70. Proč podle vás dochází k EAN? Uvedené důvody Čechy ve věku 65–99 let, N=4790 (možnost vybrat dvě odpovědi)

Q46 Proč podle vás dochází k EAN? (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Někteří lidé jsou prostě zlí	26 %	26 %	26 %	28 %	24 %	21 %
Žijeme ve špatné společnosti	14 %	17 %	12 %	14 %	15 %	15 %
Starší oběti si za to někdy mohou samy	4 %	3 %	4 %	4 %	4 %	3 %
Někdy za to ti pachatelé ani nemůžou, prostě se to stane	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	3 %
Na starých lidech už nikomu nezáleží	8 %	8 %	8 %	7 %	9 %	13 %
Někteří lidé jsou špatně vychovaní	15 %	16 %	14 %	14 %	16 %	16 %
Jsou to lidé, kteří mají vlastní problémy (drogy, špatné zdraví, přetížení, dluhy)	11 %	10 %	11 %	12 %	10 %	7 %
Starší lidé už jsou křehcí a jsou snadným terčem	17 %	13 %	21 %	17 %	18 %	17 %
Nevím, nechci odpovídat	3 %	4 %	2 %	3 %	2 %	4 %
N	4790	2032	2758	2784	1571	435

Tabulka 71. Dostal se respondent někdy do pozice pachatele EAN? Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Q47 Dostal se respondent někdy do pozice pachatele EAN? (Sloupcová %)						
	Celkem	Pohlaví		Věk		
		Muž	Žena	65–74 let	75–84 let	85+ let
Staršímu člověku jsem sám/sama nikdy nijak vědomě neublížil/a (nemáme zde na mysli běžné hádky)	91,9 %	90,9 %	92,6 %	92,9 %	90,5 %	90,5 %
Bohužel se mi už stalo, že jsem někomu staršímu ublížil/a	3,4 %	4,4 %	2,7 %	2,4 %	4,5 %	6,6 %
Nechci odpovídat	4,7 %	4,7 %	4,7 %	4,8 %	5,0 %	2,9 %

Tazatelský blok

Dotazování proběhlo v 2181 případech s tazatelem, 506 respondentů vyplňovalo dotazník online bez přítomnosti tazatele. Následující tabulky popisují tazatelskou síť a průběh dotazování tak, jak jej tazatelé vnímali.

Tabulka 72. Tazatelský blok. Tazatelé ve věku 18–95 let, N=2181

Q48–Q52 Tazatelský blok		
Pohlaví tazatele		
Muž	18 %	N=394
Žena	82 %	N=1787
Věk tazatele		
Průměrný	50 let	
Mediánový	49 let	
Potřeboval respondent pomoci s vyplňováním dotazníku		
Ano	34 %	N=752
Ne	66 %	N=1429
Hodnocení obtížnosti vyplňování dotazníku s respondentem		
Velmi náročné	4 %	N=97
Docela náročné	32 %	N=703
Docela jednoduché	44 %	N=963
Velmi jednoduché	19 %	N=418
Byl při vyplňování dotazníku přítomen ještě někdo?		
Ne, byli jsme zcela sami	68 %	N=1821
Ano, na blízku byla další osoba, ale působila spíše pozitivně/podpůrně	12 %	N=319
Ano, další osoba měla tendenci do rozhovoru vstupovat spíše rušivým způsobem, ale bylo to ještě únosné	2 %	N=41
Ano, byla přítomna další osoba, a měl(a) jsem pocit, že kvůli tomu není vůbec možné získat upřímné odpovědi	0 %	N=0

Prevalence EAN podle sídla

Tabulka 73. Výskyt obětí EAN spáchaného blízkou osobou (prevalence typ 1) podle velikosti místa bydliště. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Výskyt obětí EAN spáchaného blízkou osobou (prevalence typ 1) podle velikosti místa bydliště				
	Oběť EAN	Nezažil/a EAN	Celkem	N
1 999 obyvatel a méně	32 %	68 %	100 %	601
2 000 – 4 999 obyvatel	29 %	71 %	100 %	422
5 000 – 19 999 obyvatel	25 %	76 %	100 %	489
20 000 – 49 999 obyvatel	28 %	72 %	100 %	351
50 000 – 99 999 obyvatel	26 %	74 %	100 %	254
100 000 a více obyvatelů	30 %	70 %	100 %	570
Celorepublikový průměr	29 %	71 %	100 %	2687

Tabulka 74. Výskyt obětí všech typů EAN (prevalence 3) podle velikosti místa bydliště. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Výskyt obětí všech typů EAN (prevalence typ 3) podle velikosti místa bydliště				
	Oběť EAN	Nezažil/a EAN	Celkem	N
1 999 obyvatel a méně	41 %	59 %	100 %	601
2 000 – 4 999 obyvatel	41 %	59 %	100 %	422
5 000 – 19 999 obyvatel	37 %	63 %	100 %	489
20 000 – 49 999 obyvatel	39 %	61 %	100 %	351
50 000 – 99 999 obyvatel	37 %	63 %	100 %	254
100 000 a více obyvatelů	45 %	55 %	100 %	570
Celorepublikový průměr	39 %	61 %	100 %	2687

Tabulka 75. Výskyt obětí EAN spáchaného blízkou osobou (prevalence typ 1) podle kraje. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Výskyt obětí EAN spáchaného blízkou osobou (prevalence typ 1) podle kraje				
	Oběť EAN	Nezažil/a EAN	Celkem	N
Hlavní město Praha	32 %	68 %	100 %	294
Středočeský kraj	19 %	81 %	100 %	322
Jihočeský kraj	26 %	74 %	100 %	168
Plzeňský kraj	36 %	64 %	100 %	149
Karlovarský kraj	25 %	75 %	100 %	76
Ústecký kraj	30 %	70 %	100 %	207
Liberecký kraj	38 %	62 %	100 %	119
Královéhradecký kraj	28 %	72 %	100 %	152
Pardubický kraj	26 %	74 %	100 %	141
Vysočina	29 %	72 %	100 %	130
Jihomoravský kraj	33 %	67 %	100 %	300
Olomoucký kraj	25 %	75 %	100 %	169

Zlínský kraj	19 %	81 %	100 %	159
Moravskoslezský kraj	34 %	66 %	100 %	301
Celorepublikový průměr	29 %	71 %	100 %	2687

Tabulka 76. Výskyt obětí všech typů EAN (prevalence 3) podle kraje. Respondenti ve věku 65–99 let, N=2687

Výskyt obětí všech typů EAN (prevalence typ 3) podle kraje				
	Oběť EAN	Nezažil/a EAN	Celkem	N
Hlavní město Praha	47 %	53 %	100 %	294
Středočeský kraj	29 %	71 %	100 %	322
Jihočeský kraj	33 %	67 %	100 %	168
Plzeňský kraj	50 %	50 %	100 %	149
Karlovarský kraj	33 %	67 %	100 %	76
Ústecký kraj	41 %	59 %	100 %	207
Liberecký kraj	52 %	48 %	100 %	119
Královéhradecký kraj	38 %	62 %	100 %	152
Pardubický kraj	45 %	55 %	100 %	141
Vysočina	37 %	63 %	100 %	130
Jihomoravský kraj	45 %	55 %	100 %	300
Olomoucký kraj	37 %	63 %	100 %	169
Zlínský kraj	34 %	66 %	100 %	159
Moravskoslezský kraj	46 %	55 %	100 %	301
Celorepublikový průměr	39 %	61 %	100 %	2687

6 PŘÍLOHY

Dotazník

MUNI
FAKULTA
SOCIÁLNÍCH
STUDIÍ

Dobrý den,

jmenuji se a jsem z agentury FOCUS, která se zabývá sociologickým výzkumem. V současnosti spolupracujeme s Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity, organizací Život 90, Ministerstvem práce a sociálních věcí a dalšími partnery na velmi důležitém výzkumu, jehož cílem je zmapovat zkušenosti seniorů s různými společenskými jevy. Nejedná se tedy o test, nejsou zde žádné špatné či dobré odpovědi, jen Vaše vlastní zkušenosti. Výsledky výzkumu budou sloužit k tvorbě opatření pro zlepšení informovanosti a bezpečnosti seniorské populace. Celkem realizujeme více než 2000 rozhovorů s náhodně vybranými osobami staršími 65 let napříč celou Českou republikou. Část dotazníku vyplníme tak, že Vám budu klást otázky a já si budu značit Vaše odpovědi, část dotazníku vyplníte sám/a, abyste měla/a na vyplňování soukromí. Budu Vám ale stále k dispozici, pokud budete kdykoliv potřebovat jakkoliv pomoci, stačí říct. Délka vyplňování záleží na řadě okolností, ale neměla by být více než 35 min.

Rozhovor je zcela anonymní. Znamená to, že vaše odpovědi budou statisticky zpracovány spolu s odpověďmi dalších respondentů ve formě tabulek, grafů apod. Vaše konkrétní odpovědi nebudou nikde zveřejněny a zpětně nebude možné je přiřadit k Vaší osobě nebo k jiným lidem, které případně zmíníte. Máte k tomu nějaké otázky?

Tazateli, předejte respondentovi průvodní dopis s popisem výzkumu.

ZAČÁTEK ROZHOVORU:

HODINA

MINUT
A

A. SCREENING

Q1. Na úvod vám položím několik otázek o vaší osobě. Ve kterém roce jste se narodil/a?

Vypište rok:

--	--	--	--

TAZATELI, ZAKÓDUJTE VĚK RESPONDENTA!

Q1A. VĚK – kategorie

POZOR KVÓTA!

1)	65 – 69 let					
2)	70 – 74 let					
3)	75 – 79 let	II	☉	☾	♊	♋
4)	80 – 84 let					
5)	85 a více let					

Q2.	Pohlaví respondenta	<i>POZOR KVÓTA!</i>				
1)	Muž	II	☉	☾		
2)	Žena					
3)	Jiné					

Q3.	Jakého jste dosáhl/a nejvyššího vzdělání?	<i>POZOR KVÓTA!</i>				
1)	Základní (včetně nedokončeného)					
2)	Střední, vyučen/a bez maturity					
3)	Střední, vyučen/a s maturitou	II	☉	☾	♊	♋
4)	Vysokoškolské					

Q4.	Kolik má přibližně obyvatel obec / město, ve kterém žijete?	<i>POZOR KVÓTA!</i>				
1)	4 999 obyvatel a méně					
2)	5 000 – 19 999 obyvatel					
3)	20 000 – 49 999 obyvatel	II	☉	☾	♊	♋
4)	50 000 – 99 999 obyvatel					
5)	100 000 a více obyvatelů					

Q5.	Ve kterém kraji bydlíte?	<i>POZOR KVÓTA!</i>													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
		★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★

1) Praha	8) Moravskoslezský kraj
2) Jihočeský kraj	9) Olomoucký kraj
3) Jihomoravský kraj	10) Pardubický kraj
4) Karlovarský kraj	11) Plzeňský kraj
5) Vysočina	12) Středočeský kraj
6) Královéhradecký kraj	13) Ústecký kraj
7) Liberecký kraj	14) Zlínský kraj

B. OBECNÉ INFORMACE

Q6. Bez ohledu na to, zda máte či nemáte uzavřenou nějakou pracovní smlouvu, pracujete v současnosti:

- 1) na částečný úvazek
 2) na plný úvazek
 3) nepracujete

II

☿

♈

Q7. Kolik osob včetně vás žije ve vaší domácnosti? Nezapomeňte započítat i sebe.

Počet osob:

--	--

FILTR: pokud respondent **žije sám, přejděte na ot. 9!** Ostatní pokračují ot.8!
 (tedy pokud jste v předchozí otázce uvedli číslou „1“, přejděte na ot. 9)

Q8. Kdo s Vámi žije ve Vaší domácnosti? Z následujících možností můžete vybrat i více než jednu možnost.

A B C D E F G

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦

- A. Váš manžel/ka / partner/ka v partnerském soužití
- B. Dospělé děti
- C. Vaše (či osvojené) děti mladší 18 let
- D. Vnouče / vnoučata
- E. Vaši vlastní rodiče nebo rodiče vašeho partnera
- F. Sourozenci
- G. Jiné osoby (např. opatrovník, podnájemník)

Q9. Jak Vaše domácnost vychází s celkovými měsíčními příjmy, jak aktuálně zvládáte pokrývat své životní náklady?

- 1) Špatně
- 2) Spíše špatně
- 3) Spíše snadno
- 4) Snadno
- 9) *Neví, nechce odpovédět (nenabízejte)*

II ☹️ ☹️ ☹️ ☹️ ☹️

Q10. Přečtu Vám nyní několik hodnocení, pomocí nichž lidé popisují svůj život a pocity. Jak často, pokud vůbec, jste měl/a takové pocity a myšlenky. Použijte k tomu stupnici od jedné do čtyř, kdy 1 = často, 2 = někdy, 3 = málokdy 4 = nikdy.

PŘEDLOŽTE POMOCNOU KARTU Č. 1

často někdy málokdy nikdy

- A. Jak často si myslíte, že Vám **Váš věk zamezuje** dělat to, co byste chtěl/a dělat?
- B. Jak často máte pocit, že **to, co se Vám děje**, je mimo Vaši kontrolu?
- C. Jak často máte pocit, že se **věci okolo Vás** dějí bez Vaší účasti?
- D. Jak často si myslíte, že můžete dělat takové věci, které byste **chtěl/a dělat**?

II ☹️ ☹️ ☹️ ☹️
 II ☹️ ☹️ ☹️ ☹️
 II ☹️ ☹️ ☹️ ☹️
 II ☹️ ☹️ ☹️ ☹️

E. Jak často si myslíte, že Vám rodinné povinnosti zamezují dělat to, co byste chtěl/a dělat?	II	☉	♈	♏
F. Jak často si myslíte, že Vám nedostatek peněz nedovoluje dělat to, co byste chtěl/a dělat?	II	☉	♈	♏

Q11. Váš současný zdravotní stav je:

1) Špatný			
2) Ani špatný, ani dobrý	II	☉	♈
3) Dobrý			

C. POHODA A KVALITA ŽIVOTA

Q12. Přečtu Vám nyní několik dalších hodnocení, pomocí nichž lidé popisují svůj život a pocity. Jak často, pokud vůbec, jste měl/a takové pocity a myšlenky. Použijte k tomu stupnici od jedné do čtyř, kdy 1 = často, 2 = někdy, 3 = málokdy, 4 = nikdy.

	často	někdy	málokdy	nikdy
A. Jak často se těšíte na každý den ?	II	☉	♈	♏
B. Jak často máte pocit, že Váš život má smysl ?	II	☉	♈	♏
C. Jak často se v průměru díváte zpátky na Váš život s pocitem štěstí ?	II	☉	♈	♏
D. Jak často se v současné době cítíte plný/á energie ?	II	☉	♈	♏
E. Jak často máte pocit, že život je plný příležitostí ?	II	☉	♈	♏
F. Jak často máte pocit, že Vaše budoucnost vypadá dobře?	II	☉	♈	♏

Q13. Pobíráte příspěvek na péči?

- 1) Ano
 2) Ne
 3) Nevím, Nechci odpovídat (nenabízejte)

II ☉ ♀

Q14. Využíváte pečovatelskou službu (vč. např. dovozu obědů), ošetřovatelku nebo jinou podobnou službu?

- 1) Ano
 2) Ne
 3) Nevím, Nechci odpovídat (nenabízejte)

II ☉ ♀

Q15. Používáte internet?

- 1) ano
 2) ne

II ☉

POKYN: PŘEDLOŽTE POMOCNOU KARTU Č. 2 (ŠKÁLA).

Q16. Jak se cítíte? Svůj pocit vyjádřete na stupnici kde 0 = vůbec se necítím osamělý/á a 10 = cítím se stále osamělý/á.

vůbec ne
osamělý/á

stále se cítím
osamělý/á

↓ II ☉ ♀ ♎ ♏ ♐ ♑ ♒ ♓

D. SOUVISLOSTI

Q17. Řekl/a byste, podle svých životních zkušeností, že většině lidí je možné důvěřovat, anebo že člověk musí být ve styku s ostatními velmi opatrný?

- 1) Většině lidí je možné důvěřovat
 2) Člověk musí být ve styku s ostatními velmi opatrný

II ☉ ♀

3) Nevím, neumím posoudit (nenabízejte)

Q18. Zažil(a) jste osobně někdy nějaké znevýhodnění (diskriminaci) kvůli Vašemu...

	ANO	NE	Nevím	Nechci odpovědět
A. ...věku?	II	☞	⓪	Ⓜ
B. ...pohlaví?	II	☞	⓪	Ⓜ
C. ...invaliditě/zdraví?	II	☞	⓪	Ⓜ
D. ...sexuální orientaci?	II	☞	⓪	Ⓜ
E. ...náboženskému cítění?	II	☞	⓪	Ⓜ
F. ...etnické příslušnosti?	II	☞	⓪	Ⓜ
G. ... politickým názorům?	II	☞	⓪	Ⓜ

Tazateli přečtete:

V průběhu dalšího dotazování se budeme ptát, jestli se Vám někdy staly různé situace. Znovu připomínáme, že dotazování je zcela anonymní. Některé otázky mohou vyvolávat různé vzpomínky, proto si velmi vážíme Vaší důvěry, a že s námi děláte tento rozhovor. Ujišťujeme Vás, že jsou to věci, které se dějí řadě lidí po celém světě a pro všechny situace máme pochopení. Získané informace pomohou nastavit lepší opatření pro řešení těchto nelehkých situací v ČR.

POKYN: PŘEDEJTE DOTAZNÍK RESPONDENTOVÍ A NECHTE HO TUTO ČÁST DOTAZNÍKU VYPLNIT SAMOSTATNĚ! Nabídněte pomoc, bude-li to nezbytné.

Q19. V životě se někdy vyskytnou různé obtížné situace. Zažil/a jste některé z nich, když si vzpomenete na svoje dětství (když vy jste byl/a dítětem) a na život před

odchodem do důchodu (v dospělém životě; např. když jste byla rodičem, manželem / manželkou atp.)?

	Jen v dětství	Jen v dospělém životě	V dětství a pak i v dospělém životě	Ne	Nec hci odpo vědě t, neví m
1 = Jen v dětství					
2 = Jen v dospělém životě					
3 = V dětství a pak i v dospělém životě					
4 = Ne					
5 = Nechci odpovědět, nevím					
A. používalo se ve vaší rodině výchovné trestání dětí? (plácnutí přes zadek, pohlavek)	II	☉	☾	☿	☽
B. docházelo ve vaší rodině k násilí, bití?	II	☉	☾	☿	☽
C. měl někdo ve vaší rodině problémy se závislostí (alkohol, drogy, apod.)?	II	☉	☾	☿	☽
D. měla vaše rodina závažné finanční těžkosti?	II	☉	☾	☿	☽

E. POTŘEBA POMOCI V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ

Q20. Následující seznam obsahuje činnosti, při kterých lidé někdy potřebují pomoc nebo podporu. Vy osobně potřebujete pomoci s....

	ANO	NE	Nevím, nechci odpovědět
A. s nákupy potravin, oblečení nebo jiných věcí?	II	☉	☾
B. s přípravou jídel nebo stravováním?	II	☉	☾
C. s prováděním běžných domácích prací?	II	☉	☾

D. s cestováním nebo dopravou?	II	☉	♂
E. se vstáváním z a ukládáním do postele?	II	☉	♂
F. s mytím nebo koupáním, včetně vstupu do vany nebo sprchy nebo výstupu z ní?	II	☉	♂
G. s oblékáním nebo svlékáním?	II	☉	♂
H. se vstupem na toaletu a jejím použitím?	II	☉	♂
I. s dávkováním léků?	II	☉	♂

FILTR: v následující otázce (21) odpovídejte jen na položky, u nichž jste uvedl/a potřebu pomoci! (ot.20a-i = kód 1).

Q21. Stalo se Vám někdy za poslední asi rok, že by Vám někdo schválně <u>odmítl pomoci</u> s některou z těchto činností?	ANO, odmítl	NE, neodmítl	Nevím, nechci odpovědět
A. s nákupy potravin, oblečení nebo jiných věcí?	II	☉	♂
B. s přípravou jídel nebo stravováním?	II	☉	♂
C. s prováděním běžných domácích prací?	II	☉	♂
D. s cestováním nebo dopravou?	II	☉	♂
E. se vstáváním z a ukládáním do postele?	II	☉	♂
F. s mytím nebo koupáním, včetně vstupu do vany nebo sprchy nebo výstupu z ní?	II	☉	♂
G. s oblékáním nebo svlékáním?	II	☉	♂
H. se vstupem na toaletu a jejím použitím?	II	☉	♂

I. s dávkováním léků?

II

☹

Ω

FITR: následující otázku (22) odpovídejte jen v případě, že jste se setkal/a s odmítnutím pomoci (tj. v ot. 21A-I jste někde označil/a "1")! Ostatní pokračují ot. 24!

Q22. Odmítnutí pomoci, které jste zmínil/a v předchozí otázce, se Vám za posledních asi 12 měsíců přihodilo jednou nebo vícekrát?

- 1) jen jednou
- 2) vícekrát
- 3) *Nechci odpovédět, nevím (nenabízejte)*

II

☹

Ω

Q23. Můžete, prosím, pro statistické účely vybrat ze seznamu osobu nebo osoby, které Vám odmítly pomoci s některou ze zmíněných aktivit? Můžete vybrat i více než jednu osobu, pokud jich bylo více nebo to bylo při různých příležitostech apod.)

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

A. Současný partner/ka
manžel/manželka	nebo	H. Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř,
bratranec atd.)
B. Dcera		I. Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý
partner, přítel, známý, kolega)
C. Syn		J. Soused/ka
D. Snacha		K. Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní
sestra domácí péče
E. Zeť		L. Jiná osoba
F. Rodiče nebo nevlastní rodiče		M. <i>Nechci odpovédět, nevím (nenabízejte)</i>
G. Vnouče		

F. FINANČNÍ ASPEKTY

Q24. Stalo se Vám někdy za poslední asi rok, že někdo z vašich blízkých...?

MĚLO BY SE JEDNAT O VÝSKYT SITUACÍ V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ, mezi blízkými osobami, na situace ve veřejném prostoru se ptáme později).

Ne

Jednou

Víckrát

Nechci
odpovědět,
nevím

A. ... bez dovolení užíval váš majetek nebo peníze?	II	☉	☾	☿
B. ... vás vydíral kvůli penězům nebo jinému majetku?	II	☉	☾	☿
C. ... vás nenechal rozhodovat o penězích nebo nekoupil věci, které jste chtěl(a) / potřeboval(a)?	II	☉	☾	☿
D. ... ukradl vám peníze, majetek nebo věci?	II	☉	☾	☿

FILTR: následující otázku (25) odpovídáte jen v případě, že jste zažil/a alespoň jednu takovou situaci (tj. v ot. 24A-D jste někde označila/a „2,3“)! Ostatní pokračují ot. 26!

Q25. Můžete prosím pro statistické účely vybrat ze seznamu osobu, která to udělala? Můžete vybrat i více než jednu, pokud jich bylo více.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

A. Současný partner/ka nebo manžel/manželka	H. Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř, bratranec atd.)
B. Dcera	I. Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega)
C. Syn	J. Soused/ka
D. Snacha	K. Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče
E. Zeť	L. Jiná osoba
F. Rodiče nebo nevlastní rodiče	M. Nechci odpovědět
G. Vnouče	

G. EMOČNÍ A PSYCHICKÉ

Q26. Stalo se Vám někdy za poslední asi rok, že někdo z vašich blízkých...?

MĚLO BY SE JEDNAT O VÝSKYT SITUACÍ V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ, mezi blízkými osobami, na situace ve veřejném prostoru se ptáme později).

Ne

Jednou

Víckrát

*Nechci
odpovědět,
Nevím*

A. ...vám vyhrožoval tváří v tvář, že vám fyzicky ublíží?

II

☞

⓪

☹

B. ...vás urážel nebo vám nadával?

II

☞

⓪

☹

C. ...znevažoval vás nebo vás opakovaně ignoroval?

II

☞

⓪

☹

D. ...bránil vám ve styku s dalšími lidmi, na kterých vám záleží?

II

☞

⓪

☹

E. ...zničil něco, co vám patřilo?

II

☞

⓪

☹

A. FYZICKÉ

Q27. A stalo se Vám někdy za poslední asi rok, že někdo z vašich blízkých...?

MĚLO BY SE JEDNAT O VÝSKYT SITUACÍ V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ, mezi blízkými osobami, na situace ve veřejném prostoru se ptáme později).

Ne

Jednou

Víckrát

*Nechci
odpovědět,
nevím*

A. ...vás nějakým způsobem omezoval(a)? (např. zamkl(a) vás v pokoji, svázel(a) vás, nedovolil(a) vám použít koupelnu apod.)

II

☞

⓪

☹

B. ...vás udeřil(a) nebo jinak napadl(a)? (např. kopal, tahal za vlasy, škrtl atd.)

II

☞

⓪

☹

C. ...podal(a) vám příliš mnoho léků, aby vás ovládl(a)/učinil(a) poddajným / poddajnou?

II

☞

⓪

☹

B. SEXUÁLNÍ

Q28. Stalo se Vám někdy za poslední asi rok, že někdo z vašich blízkých...?

MĚLO BY SE JEDNAT O VÝSKYT SITUACÍ V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ, mezi blízkými osobami, na situace ve veřejném prostoru se ptáme později).

Ne Jednou Víckrát *Nechci odpovědět, nevím*

A. ... měl/a narážky se sexuálním podtextem, které vám byly nepříjemné?	II	☉	☿	♐
B. ... nevhodně se před vámi odhaloval(a) nebo vás vystavil(a) jinému sexuálnímu nátlaku	II	☉	☿	♐
C. ...se vás dotýkal(a) sexuálním způsobem proti vaší vůli?	II	☉	☿	♐
D. ...nutil(a) vás k sexu?	II	☉	☿	♐

FILTR: na následující otázku (29) odpovídáte jen v případě, že **jste zažil/a** alespoň jednu takovou **situaci popsanou** v otázkách 26–28! Ostatní pokračují ot. 30!

Q29. Můžete prosím pro statistické účely vybrat ze seznamu osobu, která to udělala? Můžete vybrat i více než jednu, pokud jich bylo více.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

A. Současný partner/ka nebo manžel/manželka	H. Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř, bratranec atd.)
B. Dcera	I. Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega)
C. Syn	J. Soused/ka
D. Snacha	K. Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče
E. Zeť	L. Jiná osoba
F. Rodiče nebo nevlastní rodiče	M. Nechci odpovědět
G. Vnouče	

H. OSOBNÍ PRÁVA

Q30. Další sada otázek se bude týkat oblasti porušování osobních práv. Stalo se, že by někdo z vašich blízkých v posledních asi 12 měsících...?

MĚLO BY SE JEDNAT O VÝSKYT SITUACÍ V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ, mezi blízkými osobami, na situace ve veřejném prostoru se ptáme později).

Ne Jednou Víckrát *Nechci
odpovědět,
Nevím*

A. ... Vám bránil(a) v možnosti rozhodovat o vašich věcech a osobních záležitostech či denních rutinách, které jsou pro vás důležité?	II	☉	☾	☿
B. ...Vám bránil(a) ve čtení Vaší pošty (nebo jiné osobní komunikace)?	II	☉	☾	☿
C. ...Vám bránil(a) v tom, abyste se věnoval/a volnočasovým aktivitám, či koníčkům?	II	☉	☾	☿
D. ...Vám bránil či omezoval(a) komunikaci s jinými lidmi, neumožnil(a) vám setkat se „bez dozoru“, o samotě.	II	☉	☾	☿
E. ... Vám zakazoval nebo omezoval přístup do jiných místností domu nebo bytu	II	☉	☾	☿

FILTR: na následující otázku (31) odpovídají pouze ti, kteří se v ot. 30 setkali s nějakou výše **popsanou situací**. Ostatní pokračují ot. 32!

Q31. Můžete prosím vybrat ze seznamu osobu, která to udělala? Můžete vybrat i více než jednu, pokud jich bylo více.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

A. Současný partner/ka nebo manžel/manželka B. Dcera C. Syn D. Snacha E. Zeť F. Rodiče nebo nevlastní rodiče G. Vnouče	H. Jiný příbuzný (sourozenec, synovec, neteř, bratranec atd.) I. Někdo jiný, koho blíže znám (např. bývalý partner, přítel, známý, kolega) J. Soused/ka K. Pečovatel/ka, ošetřovatel/ka / zdravotní sestra domácí péče L. Jiná osoba M. <i>Nechci odpovédět, nevím</i>
---	---

DÁLE ODPOVÍDAJÍ VŠICHNI

Q32. A stalo se vám v posledním asi roce, že...

	Ne	Jednou	Vícekrát	<i>Nechci odpovédět, Nevím / Netýká se</i>
A. jste uzavřel(a) významně nevýhodnou smlouvu na nějaké zboží (tzv. šmejdi, výlety s nuceným nákupem ap.)	II	☉	☾	☿
B. se k vám pod záminkou někdo vetřel a zneužil vaší důvěry?	II	☉	☾	☿
C. že by vám přišel vyděračský email, který Vás rozrušil? (pozn. pokud je jen házíte do spamu, a nijak vás to neobtěžuje, odpovězte „nikdy“)	II	☉	☾	☿
D. vás někdo připravil o peníze přes internet (tzv. phishing apod.)	II	☉	☾	☿

Q33. Některé z těchto situací, o kterých jsme mluvili se mohou stát i mimo váš domov. Stala se vám osobně v posledních asi 12 měsících některá z těchto situací

například v nemocnici, rehabilitačním centru, na veřejném prostranství, na úřadě apod.?

Pokyn: Náplň variant a-f zhruba odpovídá dříve probíraným situacím

ne jednou vícekrát *Nechci
odpovědět
/ nevím /
netýká se*

A. Emoční a psychické týrání

II

☹

☹

☹

B. Finanční násilí

II

☹

☹

☹

C. Fyzické týrání

II

☹

☹

☹

D. Sexuální násilí

II

☹

☹

☹

E. Porušování osobních práv

II

☹

☹

☹

F. Jiné, zde neuvedené

II

☹

☹

☹

Q34. Ať už sami takové situace, o kterých jsme mluvili někdy zažíváte nebo ne, je možné, že jste také byl/a svědkem, že se to dělo nějakému seniorovi / seniorce. Byl/a nebo nebyl/a jste svědkem takové situace?

1) Ano, byl/a ☐ pokračujte ot. 35!

II

☹

2) Ne, nebyl/a ☐ pokračujte ot. 37!

Q35. Kde k tomu došlo? Může uvést i více míst.

A. B. C. D. E. F. G.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

A. doma

- B. na nějakém úřadě
- C. na jiném veřejném místě (jako třeba ulice, park)
- D. v instituci jako např. v nemocnici, domově pro seniory apod.
- E. v prostředku veřejné dopravy
- F. jinde
- G. nevím, nechci říci

Q36. A v jaké oblasti? Může uvést i více oblastí.

A. B. C. D. E. F. G. H.

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦

- A. emoční a psychické týrání
- B. finanční násilí
- C. fyzické týrání
- D. sexuální násilí
- E. porušování osobních práv
- F. internetové podvody a špatné chování online
- G. jiné
- H. nevím, nechci říci

I. DŮSLEDKY

NA OT. 37 – 42 ODPOVÍDAJÍ JEN TI, CO ZAŽILI NĚJAKÝ INCIDENT (v soukromí, na veřejnosti, a/nebo jako svědci)!

FILTR: Na otázku 37 odpovídají jen ti, co uvedli v otázkách 24, 26, 27, 28, 30, 32, 33 nebo 34 že **zažili alespoň jeden incident**. Ostatní (=NEzažili žádný incident) pokračují ot.43!

Q37. Když se teď na chvíli zamyslíte nad situacemi, o kterých jsme již mluvili, je (příp. byla dříve) spojena s některou z těchto emocí nebo jiných důsledků? (Pokud bylo situací více vyberte tu pro Vás asi nejzávažnější). Pociťoval/a jste nebo nepociťoval/a (v důsledku tohoto zážitku)...

	ANO	NE	<i>Nechci odpovědět Nevím / Netýká se</i>
A. strach	II	☞	⓪
B. stud	II	☞	⓪
C. vinu; pocit, že za to můžu	II	☞	⓪
D. hněv, nenávist	II	☞	⓪
E. deprese, úzkosti	II	☞	⓪
F. napětí	II	☞	⓪
G. pocity bezmoci	II	☞	⓪
H. potíže se spánkem, noční můry	II	☞	⓪
I. zhoršení zdravotní kondice	II	☞	⓪
J. potíže ve vztazích s ostatními	II	☞	⓪
K. ztrátu pomoci a podpory	II	☞	⓪
L. finanční nebo materiální ztráty	II	☞	⓪
M. fyzickou bolest	II	☞	⓪
N. osamělost	II	☞	⓪
O. jiné problémy	II	☞	⓪

Q38. V jakém rozpoložení se nyní nacházíte vzhledem k tomuto incidentu? Zkuste prosím vyjádřit své pocity na škále, kde 0 = už jsem to zpracoval/a, už mě to netíží a 10 = stále je to pro mne obrovská zátěž.

Už mě
to netíží

Stále je to pro mě
obrovská zátěž

nechci odpovédět

J. POTŘEBNÁ PODPORA A POMOC

Q39. Nahlásil/a jste co se stalo nějaké instituci či organizaci nebo jste o tom alespoň s někým mluvil/a?

1) Ano

☐ pokračujte ot. 41!

2) Ne

☐ pokračujte ot. 40, a pak 43!

3) Nechci odpovédět, Nevím

☐ pokračujte ot. 43!

Q40. Jaké jste měl(a) důvody, že jste o incidentu nikomu neřekl/a ani jej neoznámil/a?

ANO

NE

Nechci
odpovédět
Nevím

A. Myslel/a jsem si, že by mi nikdo nevěřil

B. Myslel/a jsem si, že nikdo nebude schopen se situací něco udělat

C. Myslel/a jsem si, že incident je příliš banální

D. Styděl/a jsem se nebo jsem měl/a pocit viny

E. Báł/a jsem se pomsty

F. Nechtěl/a jsem, aby se do toho někdo zapojil	II	☹	0
G. Nechtěl/a jsem, aby pachatel/ka šel/a do vězení nebo byl/a nějak jinak potrestán/a	II	☹	0
H. Nechtěl/a jsem, aby byla poškozena pověst rodiny	II	☹	0
I. Nechtěl/a jsem ublížit nikomu ze svých blízkých	II	☹	0
J. Byl/a jsem na jeho / její pomoci závislý/á, nemohl/a jsem to řešit jinak	II	☹	0
K. Jiné důvody, zde neuvedené	II	☹	0

FILTR: Po zodpovězení otázky 40, **pokračujte** na otázku 43!

Q41. S kým jste o tom mluvil/a, případně na jakou organizaci či instituci jste se obrátil/a? Pokud jste o tom mluvil/a s více osobami či organizacemi, uveďte je prosím všechny.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

A. s partnerem/partnerkou

G. s pečovatelkou, sociální pracovnící apod.

B. s někým z rodiny

H. s právníkem / právníčkou

C. s přítelkyní/ kamarádkou/ přítelem/ kamarádem

I. nahlásil/a jste to na městskou policii (např. tel. 156)

D. s pracovníkem/icí linky důvěry nebo psychoterapeutem

J. nahlásil/a jste to na státní policii (např. tel. 158)

E. s knězem/ farářem/farárkou

K. mluvil/a jste o tom s někým jiným

F. se zdravotnickým personálem (např. lékařem, zdravotní sestrou)

L. *nechci odpovědět, nevím (nenabízejte)*

Q42. Když jste o incidentu mluvil/a, nebo když jste jej nahlásil/a, do jaké míry vám to pomohlo?

II ☹️ ⚡️ ⚖️ ⚔️ ⚓

- 1) velmi to pomohlo
- 2) spíše to pomohlo
- 3) trochu to pomohlo a trochu to situaci zhoršilo
- 4) spíše to situaci zhoršilo
- 5) velmi to situaci zhoršilo
- 6) *nechci odpovédět, nevím (nenabízejte)*

ODPOVÍDAJÍ VŠICHNI

Q43. Kdyby byla možnost, aby si oběti těchto situací mohly v nějakém opravdu bezpečném prostředí promluvit s pachatelem, zeptat se na nějaké otázky, které mají, a to vše s podporou zkušeného pracovníka, přišlo by Vám to jako zajímavá příležitost?

(Pozn. Tato setkání se mohou odehrávat bez ohledu na uplynulý čas od incidentu a bez ohledu na to, jestli byl pachatel(ka) nějak potrestána nebo ne).

- 1) Ano *☐ pokračujte ot. 44, a pak 46!*
- 2) Ne *☐ pokračujte ot. 45!*
- 3) Nechci odpovédět *☐ pokračujte ot. 50!*

II ☹️ ⚡️

Q44. Kdo by se za zcela ideálních podmínek měl takového setkání účastnit? Koho byste si pozval/a (kdyby se vás to nějak týkalo)?

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

- A. rodinu
- B. někoho z mých přátel nebo jinou blízkou osobu
- C. sociální pracovníci, psychologa apod.
- D. právníka
- E. sousedy
- F. pokud by se stalo v nějaké instituci, pak i zástupce/kyně té instituce
- G. další oběti se stejnou / podobnou zkušeností
- H. blízké a přátele či rodinu pachatele/ pachatelky
- I. nikoho bych nezval/a (tj. pouze setkání mezi mnou a pachatelem s podporou jednoho profesionálního zprostředkovatele)
- J. *Nevím, nechci odpovédět (nenabízejte)*

FILTR: Po zodpovězení otázky **44**, **pokračujte na otázku 46!**

Q45. Je některý z těchto důvodů, proč byste se takového setkání nechtěla zúčastnit? Uvedte prosím všechny důvody, které odpovídají Vašemu postoji.

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.
✦	✦	✦	✦	✦	✦	✦	✦

- A. styděl/a bych se
- B. měl/a bych obavu, že by to bylo ještě horší
- C. ničemu by to nepomohlo
- D. už je to (už by to mohlo být) promlčené
- E. nechci to (muset) odpustit
- F. bylo by to příliš bolestivé, nechtěla bych na to ani myslet
- G. jiný, zde neuvedený důvod
- H. *Nevím, nechci odpovédět (nenabízejte)*

Q46. I když je to složité, můžete se pokusit odhadnout, proč dochází k takovým situacím, o kterých jsme v dotazníku mluvili? Vyberte prosím dva důvody, které nejlépe vystihují Váš postoj.

Důvod 1: II ☮ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀

Důvod 2: II ☮ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀

- 1) někteří lidé jsou prostě zlí
- 2) žijeme ve špatné společnosti
- 3) starší oběti si za to někdy mohou samy
- 4) někdy za to ti pachatelé ani nemůžou, prostě se to stane
- 5) na starých lidech už nikomu nezáleží
- 6) někteří lidé jsou špatně vychovaní
- 7) jsou to lidé, kteří mají vlastní problémy (drogy, špatné zdraví, přetížení, dluhy)
- 8) starší lidé už jsou křehcí a jsou snadným terčem
- 9) *nevím, nechci odpovídat (nenabízejte)*

Q47. V předchozích částech jsme probírali různé situace. I když je to možná složité si přiznat, někdy se my sami dostaneme do takové tísně, že se nějakého takového jednání i sami dopustíme. **Připomínáme, že dotazník je zcela anonymní. Můžete mi prosím říct, která z odpovědí by mohla vystihovat vaši situaci?**

- 1) staršímu člověku jsem sám/sama nikdy nijak vědomě neublížil(a) (nemáme zde na mysli běžné hádky)
- 2) bohužel se mi už stalo, že jsem někomu staršímu ublížil(a) II ☮ ♀
- 3) nechci odpovídat

JSME NA KONCI DOTAZNÍKU. PŘEDEJTE DOTAZNÍK TAZATELI. Tazatel do dotazníku ještě doplní několik informací. Jakmile tak učiní, nabídne Vám možnost vložit dotazník do obálky a tu zalepit.

Tazateli čtete: Jak jsem říkal/a už na začátku, celý výzkum pořádají socioložky z **Masarykovy univerzity** společně s organizací **Život 90**, která pomáhá seniorům a seniorkám. Ta také provozuje bezplatnou telefonní linku důvěry **SENIOR TELEFON 800 157 157**. Pokud byste

měl(a) zájem ještě třeba i s odstupem času na tuto linku anonymně zavolat a popovídat si o tomto tématu, pak vám tady nechám další informace. Pokud by pro Vás bylo lepší, aby někdo z linky pomoci zavolal vám, můžete mi tady napsat vaše telefonní číslo a pracovníci Vám zavolají. Volání na tuto linku je zcela bezplatné a v žádném případě Vám nebudou nabízeny žádné placené služby nebo nákupy apod.

DOPLNÍ TAZATEL/KA:

L1.

II

☮

♈

♏

- 1) respondent chce, aby mu pracovníci krizové linky zavolali na tel. číslo
- 2) předal(a) jsem JEN letáček, respondent/ka jej přijal(a)
- 3) respondent letáček odmítl, že to nepotřebuje
- 4) respondent letáček odmítl, měla jsem pocit, že z nějakých (byť i nevyřčených) obav (např. aby to u něj/jí někdo nenašel)

FILTR: pokud respondent chce, aby mu pracovníci krizové linky zavolali (L1 = 1) zapište do L2 jeho číslo.

L2. Na jaké číslo Vás mohou pracovníci linky kontaktovat?

Vypište číslo:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

L3.

Možná je něco, co je potřeba ještě k dotazníku sdělit, co Vám připadá Vám k tématu důležité? Pokud ano, zde to můžete stručně říci / zapsat:

.....

.....

.....

.....

.....

K. VYPLŇOVÁNÍ DOTAZNÍKU – ODDÍL PRO TAZATELE/KY

Q48. Věk tazatele:

Vypište svůj věk:

--	--

let

Q49. Pohlaví tazatele

1) Muž

II ☹

2) Žena

Q50. Potřeboval/a RESPONDENT/KA při vyplňování tohoto dotazníku nějakou pomoc?

1) Ano

II ☹

2) Ne

Q51. Vyplňování dotazníku s tímto respondentem se Vám zdálo jako:

1) velmi náročné

2) docela náročné

II ☹ ☺ ☹

3) docela jednoduché

4) velmi jednoduché

Q52. Byl při vyplňování přítomen kromě Vás ještě někdo, kdo nějak do rozhovoru přímo či nepřímo zasahoval?

1) ne, byli jsme zcela sami

II ☹ ☺ ☹

2) ano, na blízku byla další osoba, ale působila spíše pozitivně/podpůrně

3) ano, další osoba měla tendenci do rozhovoru vstupovat spíše rušivým způsobem, ale bylo to ještě únosné

4) ano, byla přítomna další osoba, a měl(a) jsem pocit, že kvůli tomu není vůbec možné získat upřímné odpovědi

Nabídněte respondentovi možnost vložit dotazník do obálky a tu zalepit!

Inspirativní zahraniční studie EAN

Abuse and Health Among Elderly in Europe (ABUEL)

Tento výzkum vznikl v mezinárodním týmu Švédska, Portugalska, Španělska, Řecka, Itálie, Německa a Litvy, podpořeném Evropskou unií, s cílem zavádění tzv. evidence-based policies v rámci zemí EU. Data byla sbírána vždy v jednom vybraném městě dané země (Ankara, Atény, Granada, Kaunas, Stuttgart, Porto, Stockholm) během roku 2009. Vzorek respondentů byl vybrán náhodně mezi lidmi ve věku 60–84 let [Soares et al. 2010].

Následné reporty se věnují zejména prevalenci daného typu špatného zacházení se staršími lidmi v těchto zemích. Ukazuje se, že jednotlivé země se liší v tom, jak dominantní je daný typ násilí nebo zanedbávání starších lidí. Konkrétně se výzkum zaměřuje na pět oblastí násilí: fyzické, psychické, sexuální, finanční a zranění. K tomu je přidána také sekce o zanedbávání péče, kdy je danému člověku odmítnuta pomoc. Výzkum poskytuje možnost dát výše zmíněných pět typů násilí a zanedbávání do souvislosti například se symptomy úzkosti, somatických potíží, disponibilní měrou sociální podpory, depresivními symptomů, finanční nouzí, sníženou kvalitou života. Dále se výzkum také dotazoval na kouření, stravování, užívání služeb sociální a zdravotní péče, užívání léků a nemoci. Výzkum se také zaměřoval na pachatele daného násilí nebo zanedbávání, místo a četnost takového chování, a také reakce a následné pocity obětí. Výsledky tohoto výzkumu se objevily jak v souhrnných zprávách [např. Soares et al. 2010], tak v odborných článcích [Fraga et al. 2014; Soares et al. 2014; Melchoirre et al. 2016; Melchoirre et al. 2021].

Autoři výzkumu zdůrazňují potřebu doplnění chybějících dat v rámci zemí EU za použití stejné metodologie, aby bylo možné vytvořit efektivní nástroje prevence a strategie řešení takových situací.

Prevalence Study of Abuse and Violence against Older Women (AVOW)

Tento výzkum vznikl s podporou Evropské unie a zaměřil se pouze na starší ženy z pěti evropských zemí: Rakousko, Belgie, Finsko, Litva a Portugalsko. Zaměření pouze na ženy je zdůvodněno tím, že ženy s postupem věku převažují nad muži, a také že starší ženy žijící doma jsou často jednou z nejohroženějších skupin násilí a zanedbávání. Autoři zdůrazňují potřebu empirických dat k prevalenci špatného zacházení se staršími ženami, aby bylo možné zavést vhodná opatření, intervence a preventivní strategie. Výzkum se, stejně jako předchozí, zaměřil na pět oblastí násilí (fyzické, psychické, sexuální, finanční a zranění) a zanedbávání starších lidí. Stejně tak také výzkum sbíral informace o životním kontextu respondenta, jako je fyzické a mentální zdraví, sociální zapojení, osamělost, kvalita života a demografické údaje. Údaje o pachatelích byly také sbírány. Data byla sbírána během roku 2010 pomocí náhodného výběru žen na 60 let [Luoma et al. 2011].

Výsledky tohoto výzkumu jsou shrnuty ve výzkumné zprávě [Luoma et al. 2011] a dále s nimi pracují odborné studie [De Donder et al. 2011a, 2011b; De Donder et al. 2016]. Autoři výzkumu následně také vydali metodologické studie, ve kterých se zabývají možnostmi úpravy použitého nástroje, aby přispěl k větší efektivnosti výzkumu [De Donder et al. 2012; Lang et al. 2014].

Irish National Prevalence Study

Autorský tým irské národní prevalenční studie upozorňuje na zvýšení zájmu o zmapování násilí a zanedbávání starších osob při současném nedostatku empirických dat. Proto vznikl výzkum zaměřený na starší lidi žijící v komunitě, tedy s vyloučením institucionalizované populace („residential settings“). Jedná se o první takový výzkum v Irsku. Data byla sbírána v roce 2010 u osob starších 65 let pomocí náhodného výběru. Zaměřují se jak na všech pět dimenzí násilí a na zanedbávání, tak na socio-ekonomické, demografické faktory, sociální a zdravotní charakteristiky obětí, stejně tak jako na profil pachatelů (zde podrobněji než u předchozích, sbírají například údaje o věku pachatele). Studie se navíc zaměřuje v oblasti finančního násilí i na pachatele, jako jsou banky, pojišťovny apod. Také se zaměřuje na reakce a pocity obětí nebo na to, zda incidenty nahlásily a jaký byl výsledek tohoto hlášení. Výsledky této studie jsou shrnuty ve výzkumné zprávě, která také obsahuje použitý dotazník [Naughton et al. 2012].

Přehled s bodovým výčtem položek obsažených v dotaznících jednotlivých výzkumů:

ABUEL

- začátek – informace o respondentovi, demografická a socioekonomická část

Faktory životního stylu

- kouření
- užívání alkoholu
- strava

Sociální podpora

- Vnímaná sociální podpora (MSPSS)

Pečovatelské služby a využívání zdravotní péče

- jaké služby využívají
- důvody pro využívání péče
- obavy o výdaje

Nemoci

- seznam běžných trápění
- jak moc je to trápí

Léky

- typ užívaných léků
- pomoc při jejich užívání
- důvody pro nepředepsání léků

Fyzické zdraví

- Giessenův dotazník stížností (GBB-24)

Kvalita života

AVOW

- demografická a socioekonomická část

Pozadí

- volnočasové aktivity
- prostředí – kvalita, bezpečnost, pomoc
- pocíťovaný zdravotní stav
- zájem o věci
- reakce na stresové situace

ZANEDBÁVÁNÍ

Potřeba pomoci v každodenním životě

- seznam aktivit – jak často byla pomoc odmítnuta
- kdo odmítnul pomoci

TÝRÁNÍ / NÁSILÍ

Emoční a psychologické týrání

- co a jak často
- kdo to udělal

Finanční aspekty

- co a jak často (kratší seznam než v ABUEL)
- kdo to udělal

Fyzické týrání

- co a jak často (kratší seznam než v ABUEL)
- kdo to udělal

Irish Prevalence Study

- demografická a socioekonomická část

- sekce důvěrnosti (!)

Zdraví

- jak často a jak moc zažívá určité nepohodlí
- kontakt se službami

Postoje k týrání starších osob

- otevřená otázka – co je to týrání starších osob?
- považuje určité typy chování za násilí
- jak rozšířené je týrání starších osob?

Každodenní život – nezávislost

- schopnost vykonávat činnosti (10)
- kdo pomáhá
- pomoc byla odmítnuta – zanedbávání
- kolikrát
- charakteristika pečující osoby
- R poskytuje někomu jinému pomoc

Škála kvality života podle WHO (WHOQOL-OLD)	<u>Sexuální násilí</u> - co a jak často (kratší seznam než v ABUEL) - kdo to udělal	<u>Finanční násilí</u> Finanční násilí nějakou konkrétní osobou - co a jak často - kdo to udělal - jak to bylo vážné (<i>tato otázka nebyla v předchozích dvou výzkumech</i>)
<u>Deprese/úzkost</u> Škála nemocniční úzkosti a deprese (HADS)	<u>Porušení osobních práv</u> - co a jak často (kratší seznam než v ABUEL) - kdo to udělal	Finanční násilí institucemi (banky, pojišťovny, stavební spořitelny, ...) - kdo - jak často - jak vážné - nahlášeno?
TÝRÁNÍ/NÁSILÍ/ZANEDBÁVÁNÍ	<u>Dopady násilí a násilí</u> nejzávažnější incidenty, které → co způsobily	
<u>Psychické násilí</u> - co a jak často - kdo to udělal - kde - reakce R - následné prožitky/pocity	<u>Potřebná podpora a pomoc (u nejzávažnějšího incidentu)</u> - mluvil s někým nebo nahlásil incident? - s kým mluvil - komu to nahlásil - pomohlo nahlášení? - důvody, proč o tom nemluvil/neoznamovat to	
<u>Fyzické násilí</u> - co a jak často - kdo to udělal - kde - reakce R - následné prožitky/pocity		<u>Týrání starších osob</u> - kdo - jak často - jak vážné - vyústilo některé k fyzickému násilí? - stalo se něco z toho před dosažením 65 let?
<u>Fyzické zranění</u> - co a jak často - kdo to udělal - kde - reakce R - následné prožitky/pocity	<u>Zkušenost s násilím a násilím po 60. roce života</u> seznamy: emocionální, finanční, fyzické, sexuální, porušování osobních práv, jiné	
<u>Finanční násilí</u> - co a jak často - kdo to udělal - kde - reakce R - následné prožitky/pocity	<u>Kvalita života</u> - sebehodnocení - dostatek energie - dostatek peněz - spokojenost se zdravím, každodenními aktivitami, se sebou samým, osobními vztahy, podmínkami bydlení	<u>Nahlášení týrání</u> - ne/ano – komu - jaká opatření byla přijata, aby se zabránilo opakování? - bylo úspěšné? - charakteristika pachatele
<u>Sexuální násilí</u> - co a jak často - kdo to udělal - kde - reakce R - následné prožitky/pocity		<u>Další demografické údaje a situace domácnosti</u>
<u>Zanedbávání</u> - s jakými činnostmi bylo pomáháno - kým - kdo odmítl pomoci - kde - proč nebyla pomoc poskytnuta - reakce R - následné prožitky/pocity	<u>Vyplňování dotazníku</u> - potřeboval jste pomoc - kdo vám pomohl	<u>Otázky pro tazatele po rozhovoru</u>

Vybrané zdroje

- De Donder L, Luoma ML, Penhale B, et al. European map of prevalence rates of elder abuse and its impact for future research. *European Journal of Ageing*. (2011a) Jun;8(2):129. DOI: 10.1007/s10433-011-0187-3. (AVOW Prevalence Study of Abuse and Abuse against Older Women)
- De Donder, L., Lang, G., Luoma, M., Penhale, B., Ferreira Alves, J., Tamutiene, I., Santos, A.J., Koivusilta, M., Enzenhofer, E., Perttu, S., Savola, T. and Verté, D. (2011b), "Perpetrators of abuse against older women: a multi-national study in Europe", *The Journal of Adult Protection*, Vol. 13 No. 6, pp. 302-314. <https://doi.org/10.1108/14668201111194212>
- De Donder, L., Lang, G., Luoma, M., Penhale, B., Ferreira Alves, J., Tamutiene, I., Verté, D., Luoma, M. (2012). Item non-response when measuring elder abuse: influence of methodological choices. *European Journal of Public Health* 23(6), 1021-1026. doi:10.1093/eurpub/cks172.
- De Donder, L., Lang, G., Luoma, M., Ferreira Alves, J., Penhale, B., Tamutiene, I., Luoma, M. (2012). Risk factors of severity of abuse against older women in the home setting: A multinational European study. *Journal of Women & Aging* 28(6), 540-554. DOI: 10.1080/08952841.2016.1223933.
- Fraga, S. Jutta Lindert, Henrique Barros, Francisco Torres-González, Elisabeth Ioannidi-Kapolou, Maria Gabriella Melchiorre, Mindaugas Stankunas, Joaquim F. Soares (2014). Elder abuse and socioeconomic inequalities: A multilevel study in 7 European countries. *Preventive Medicine*, 61, 42-47. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed>.
- Lang, G., De Donder, L., Penhale, B., Ferreira-Alves, J., Tamutiene, I., & Luoma, M.-L. (2014). Measuring Older Adults' Abuse: Evaluation of Formative Indicators to Promote Brevity. *Educational Gerontology*, 40(7), 531-542, DOI: 10.1080/03601277.2013.857892.
- Luoma, M.-L., Koivusilta, M., Lang, G., Enzenhofer, E., De Donder, L., Verté, D., Reingarde, J., Tamutiene, I., Ferreira-Alves, J., Santos, A. J. & Penhale, B. (2011). Prevalence Study of Abuse and Violence against Older Women. Results of a Multi-cultural Survey in Austria, Belgium, Finland, Lithuania, and Portugal (European Report of the AVOW Project). Finland: National Institute for Health and Welfare (THL).
- Melchiorre, M. G., Di Rosa, M., Lamura, G., Torres-Gonzales, F., Lindert, J., Stankunas, M., Ioannidi-Kapolou, E., Barros, H., Macassa, G., & Soares, J. J. (2016). Abuse of Older Men in Seven European Countries: A Multilevel Approach in the Framework of an Ecological Model. *PloS one*, 11(1), e0146425. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0146425>
- Melchiorre, M. G., Di Rosa, M., Macassa, G., Eslami, B., Torres-Gonzales, F., Stankunas, M., Lindert, J., Ioannidi-Kapolou, E., Barros, H., Lamura, G., & Soares, J. J. F. (2021). The prevalence, severity and chronicity of abuse towards older men: Insights from a multinational European survey. *PLoS One*, 16(4), e0250039. doi: 10.1371/journal.pone.0250039.
- Naughton C, Drennan J, Lyons I, Lafferty A, Treacy M, Phelan A, O'Loughlin A, Delaney L. Elder abuse and neglect in Ireland: results from a national prevalence survey. *Age Ageing*. 2012 Jan;41(1):98-103. doi: 10.1093/ageing/afr107. Epub 2011 Oct 13. PMID: 21997767.
- Soares, J. J. F., Barros, H., Torres-Gonzales, F., Ioannidi-Kapolou, E., Lamura, G., Lindert, J., de Dios Luna, J., Macassa, G., Melchoirre, G., Stankūnas, M. (2010) Abuse and Health Among Elderly in Europe. Kaunas. ISBN 978-9955-15-194-4.
- Soares, J. J. F., Fraga, S., Vitasara, E., Stankunas, M., Sundin, Ö., Melchoirre, M. G., Macassa, G., Barros, H. (2014). The chronicity and severity of abuse among older persons by country: a European study. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research* 6(1), 3-25, <https://doi.org/10.1108/JACPR-06-2013-0015>.

Výsledky výběrového šetření RESTABUS

Inovativní cesty definice, měření prevalence
a řešení seniorského abusu v ČR

Vydala Masarykova univerzita, Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno
1., elektronické vydání
Brno 2023

ISBN 978-80-280-0475-0 (online ; pdf)
<https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M280-0475-2023>

T A
Č R

GERONTOLOGICKÝ
INSTITUT

MASARYKOVA
UNIVERZITA